

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

*1918-1920-ci illərdə nəşr olunmuş
“Azərbaycan” qəzetinin tam külliyyatı*

20 cildə

III CİLD

(Dekabr 1918)

AZƏRBAYCAN

QƏZETİ

1918-1920

III CİLD

(Dekabr 1918)

TRANSLİTERASİYA EDƏNLƏR

Mehdi Gəncəli

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Azad Ağaoğlu

Filoloq, tərcüməçi

ELMİ REDAKTOR

Teymur Kərimli

Akademik

**ADA Universitetinin
təşəbbüsü və dəstəyi ilə nəşr edilir.**

MÜNDƏRİCAT

Ön söz

Oxucuların diqqətinə

Nömrə 53 (1 dekabr 1918)	1
Nömrə 54 (2 dekabr 1918)	23
Nömrə 55 (3 dekabr 1918)	45
Nömrə 56 (5 dekabr 1918)	67
Nömrə 57 (6 dekabr 1918)	89
Nömrə 58 (7 dekabr 1918)	109
Nömrə 59 (8 dekabr 1918)	131
Nömrə 60 (9 dekabr 1918)	143
Nömrə 61 (10 dekabr 1918)	165
Nömrə 62 (11 dekabr 1918)	187
Nömrə 63 (12 dekabr 1918)	209
Nömrə 64 (13 dekabr 1918)	231
Nömrə 65 (15 dekabr 1918)	253
Nömrə 66 (16 dekabr 1918)	275
Nömrə 67 (17 dekabr 1918)	297
Nömrə 68 (18 dekabr 1918)	319
Nömrə 69 (19 dekabr 1918)	341
Nömrə 70 (20 dekabr 1918)	363
Nömrə 71 (22 dekabr 1918)	383
Nömrə 72 (24 dekabr 1918)	403
Nömrə 73 (29 dekabr 1918)	425
Nömrə 74 (30 dekabr 1918)	447
Nömrə 75 (31 dekabr 1918)	469
Adlar göstəricisi	493

ÖN SÖZ

ADA Universitetinin təşəbbüsü və dəstəyi ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin orqanı olan “Azərbaycan” qəzetinin (1918-1920) tam külliyyatı ərəb qrafikalı əlifbadan latın qrafikalı müasir Azərbaycan əlifbasına köçürülərək, lüğət, izahlar, şərhələr və adlar göstəricisi əlavə edilməklə nəşrə hazırlanmaqdadır. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, bu istiqamətdə ayrı-ayrı təşəbbüslər olsa da (mərhum professor Şirməmməd Hüseynovun çalışmaları xüsusilə yada salınmalıdır), “Azərbaycan” qəzeti kimi mühüm bir nəşrin müasir oxucu üçün əlçatan olmasını təmin edəcək bu səviyyədə bir iş, 30 illik müstəqillik dövründə həyata keçirilməmişdir.

“Azərbaycan” qəzetindəki materiallar Azərbaycan Cümhuriyyətinin bilavasitə tarixini əks etdirir. Qəzetin səhifələrində Azərbaycan Hökumətinin qərarları, Parlament üzvlərinin çıxışları, paytaxtda və bölgələrdə baş verən hadisələrin təfərrüatları, müxtəlif təhlillər, xatirələr öz əksini tapıb. Günümüzdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edən Qarabağ, Zəngəzur bölgələrinə dair materiallar oxucularda böyük maraq doğuracaqdır. Eləcə də, Azərbaycan Cümhuriyyətinin xarici dövlətlərlə münasibətləri, dövrün ab-havası müfəssəl şəkildə qəzetin səhifələrində əks olunub. Ümumiyyətlə bu qəzetin transliterasiyası Azərbaycan Cümhuriyyəti tarixşünaslığında yeni bir səhifə açacaq və gələcək tədqiqatlar üçün mühüm stimül olacaqdır.

İlk dörd nömrəsi Gəncədə, sonrakı nömrələri Bakıda nəşr edilən “Azərbaycan” qəzetinin 15 sentyabr 1918 – 28 aprel 1920 tarixləri arasında 443 nömrəsi çapdan çıxmışdır. Qəzetin redaktorları müxtəlif vaxtlarda Ceyhun bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli və

Xəlil İbrahim kimi dövrün qabaqcıl ziyalıları olmuşdur. Qəzet əksəriyyətlə 4 səhifə həcmində çıxsa da, bəzi nömrələrdə səhifələrin sayı fərqlilik göstərir. Hər səhifədəki sütunların sayı və səhifələrin ölçüsü, qəzetin çap olunduğu 19 ay yarımliq müddət ərzində bir neçə dəfə dəyişmişdir.

“Azərbaycan” qəzetinin nüsxələri Azərbaycan Respublikasının Milli Arxiv İdarəsində, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Arxivində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivində, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda və Azərbaycan Milli Kitabxanasında pərakəndə halda saxlanmaqdadır.

Qəzetin müasir oxucu üçün əlçatan olması tariximizin Cümhuriyyət dövrü kimi zəngin səhifəsinin öyrənilməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. Azərbaycan xalqının tarixi mirasını qorumaq və gələcək nəsillərə ötürmək işinə töhfə verməkdən ADA Universiteti qürur duyur.

Hafiz PAŞAYEV,
ADA Universitetinin Rektoru

OXUCULARIN DİQQƏTİNƏ

“Azərbaycan” qəzetini transliterasiya edərkən, mətnin orijinallığını qorumaqla birgə, materialların müasir oxucu üçün mümkün qədər anlaşılan olmasına çalışdıq. Bu səbəbdən, bəzi sözlərin imlasını müasirləşdirmək lazım gəldi. Məsələn, “çox” yerinə qəzetdəki kimi “çoq”, “yox” yerinə “yoq”, “etməyi” yerinə “etməgi”, “kimi” yerinə “kibi”, “nömrə” yerinə “numero” və s. yazmaq, oxucunun işini çətinləşdirməkdən başqa bir şeyə yaramayacaqdı. Üstəlik, bu sözlərin fərqli yazılışları qəzetdə bəzən eyni səhifədə yanaşı istifadə edilmiş, yəni imla birliyi prinsipi nəzərə alınmamışdı. Bu qəbildən olan sözlərin müasir yazılışına üstünlük verməyin, daha doğru bir addım olacağına inandıq.

Eyni zamanda, “teatro”, “qəzetə”, “böylə” kimi bəzi sözlərə toxunmadıq. Çünki əvvəla, bu sözlər qəzetdə həmişə eyni cür yazılmışdır; ikincisi də, mütaliəni çətinləşdirmədən dövrün ab-havasını saxlamağa xidmət edir.

Osmanlı türkcəsində və müasir Türkiyə türkcəsində indiki zaman şəkilçisi olan “-yor” qəzetdə qaydasız və pərakəndə bir şəkildə işləndiyi üçün (eyni cümlədə həm “-yor”, həm “-ır, -ir, -ur, -ür” şəkilçisindən istifadə edildiyini görmək mümkündür) mətndən çıxarılmışdır. Şeir parçalarında vəznin pozulmasına yol verməmək üçün “-yor” şəkilçisinin saxlandığı istisnalar da var.

Yer adlarını, fərqli versiyaların işlənməsi baxımından (Bolqarıstan – Bolqariya, Lehistan – Polşa, Macarıstan – Venqriya və s.) qəzetdəki kimi saxladıq, fəqət yazılış baxımından müasirləşdirdik (“Bulqarıstan” yerinə “Bolqarıstan”, “Kiyef” yerinə “Kiyev” və s.). Eləcə də, “Bakü” yerinə bugünkü kimi “Bakı” yazdıq. Soyadı sonluqlarını da (“-of”, “-yef” və s.) müasirləşdirməyi (“-ov”, “-yev” və s.) məqsədəuyğun hesab etdik.

Çətin anlaşılan söz və ifadələr üçün cildin sonuna lüğət əlavə etməyi münasib görmədik. Əvvəla, hər dəfə mütaləni kəsərək lüğətə baxmaq oxucu üçün çətin, ikincisi, bəzi sözlərin bir çox mənası içindən məhz hansının nəzərdə tutulduğunu təyin etmək bəzində oxucu tərəddüddə qala bilər. Çətin anlaşılan söz və ifadələrin necə başa düşülməli olduğunu mətnin içində kvadrat mötərizədə göstərdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlər normal mətndən daha kiçik şriftlə verilmişdir. Məsələn: “...xəstəliklərin bittamam rəf’inə [tamamilə aradan qaldırılmasına] qədər...” Qəzetdəki mətndə səhvən buraxılan sözləri də kvadrat mötərizə içində əlavə etdik. Bu halda, kvadrat mötərizədəki sözlərlə normal mətnin şrifti eynidir. Məsələn: “...Xarici [İşlər] nazirinin...”

Hər nömrədən sonra əlavə edilən “Qeyd və şərhlər”də, oxucular üçün faydalı məlumatlar yer alır. Qəzetdəki mürəttib xətlərindən bəziləri (xüsusilə əhəmiyyətli olanları) də burada göstərilmişdir. Əlbəttə, bütün xətalara göstərmək lazım və mümkün deyildi. Xüsusilə Birinci Dünya müharibəsində Qərb cəbhəsi xəbərlərində keçən toponimlər qəzetdə demək olar ki, həmişə səhv yazılmışdır. Bu toponimlər mümkün qədər bərpa edilmiş, eləcə də “Adlar göstəricisi”nə əlavə edilərkən, toponimin aid olduğu dildəki yazılışı da verilmişdir.

Şeir parçalarında rastlanan çətin anlaşılan söz və ifadələrin lüğəti də “Qeyd və şərhlər” bölməsində verilmişdir.

Cildin sonunda “Adlar göstəricisi” verilmişdir. Mətnədəki bütün şəxs, yer, dövlət, xalq, qurum, idarə, təşkilat, şirkət və s. adları, hətta bəzi xüsusi terminlər “Adlar göstəricisi”nə daxil edilmişdir.

Mehdi Gəncəli

Azad Ağaoğlu

ADLAR GÖSTƏRİCİSİ

1917-ci il inqilabı (Rusiya): bax. Rus inqilabı.

31 Mart soyqırımı: bax. Mart soyqırımı.

A. Abbasəli oğlu: Quba qəzasının Zizik kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

A. Hacı Mustafa oğlu: Quba qəzasının Xuc kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

A. Səfixan oğlu: Quba qəzasının Üçgün kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Abbas Zal oğlu: Quba qəzasının Sər-kərli kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Abbasov, Hacıağa: bax. Abbaszadə, Hacıağa.

Abbaszadə, Hacıağa (yaxud Hacıağa Abbasov; 1888-1975): Azərbaycan aktyoru. 181, 271, 293, 358

Abdullayev, Qulamrza 143, 162

Abdullayev, Qurbanəli 143, 162

Abdullayev, Zeynəlabidin 143, 162

Abramov 138

Abşeron yarımadası (Abşoran) 51, 77, 78, 96, 156, 179, 196

Abşeron küçəsi: Bakıda küçə; indiki Əlibaba Abdullayev küçəsi. 422

Abşoran: bax. Abşeron yarımadası

Adamov: Neft sənayeçisi. 195

Afrika (qitə) 48, 117, 275

Ağ qvardiya, ağqvardiyaçı 222, 290, 473, 242

Ağ şəhər; Ağ şəhər dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 294

Ağa Əkbər oğlu: Quba qəzasının Talabı

kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Ağabəyov, Yusif bəy Məhəmməd bəy oğlu (1894 - ?): Qubada anadan olmuşdur. Kiyev Kommersiya İnstitutunu bitirmişdir. Parlament İdarəsində kvestor (təsərrüfat müdiri) işləmişdir. Sovet dövründə Quba Kənd Təsərrüfatı Texnikumu direktorunun müavini olmuşdur. 384

Ağaəlizadə 16

Ağaəlizadə, Axund Ağa (1871-1954): Azərbaycanın dini xadimi. 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Cümhuriyyətinin, 1944-1954-cü illərdə Qafqaz müsəlmanlarının şeyxülislamı olmuşdur. 267, 307

Ağaəlizadə, Fəthullah: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 105, 160, 183, 206, 227, 249, 315, 338, 359

Ağaəlizadə, İsmayıl 140

Ağakışibəyov: Quba qəza rəisinin (qaimməqamının) müavini olmuşdur. 119

Ağamalioğlu, Səməd ağa (yaxud Ağamaliyev; Ağamalov 1867-1930): Azərbaycanın və Sovet İttifaqının dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin və Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuş, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentində Sosialistlər fraksiyasını təmsil etmişdir. Sovet dövründə Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı xalq komissarı vəzifəsini tutmuş, Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin sədri, Zaqafqaziya Sovet Federativ Sosialist Respublikası Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin sədrilərindən biri olmuşdur. 81, 134

Ağamaliyev, Səməd ağa: bax. Ağamalioğlu, Səməd ağa.

Ağamalov: bax. Ağamalioğlu, Səməd

ağa.

Ağaoğlu, Əhməd bəy (1869-1939): Azərbaycanın və Türkiyənin gökəmli ictimai-siyasi xadimi; hüquqşünas, şərqşünas, yazıçı-publisist. Türkçülük hərəkatının ideoloqlarından biri olmuşdur. 75, 86, 308, 447, 456, 467

Ağası Hacı Osman oğlu: Quba qəzasının Həmsar kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

Ağayev, Fərhad bəy Məşhədi Rəhim oğlu: bax. Ağazadə, Fərhad Məşhədi Rəhim oğlu.

Ağayev, Həsən bəy (1875-1920): Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Tibb fakültəsini bitirmişdir. Azərbaycan Milli Şurasının 28 may 1918-ci il tarixli iclası (Azərbaycanın müstəqilliyinin elan edildiyi iclas) Həsən bəy Ağayevin sədrliyi ilə keçirilmişdir. Azərbaycan Parlamenti sədrinin birinci müavini olmuş və Parlamentin sədri Topçubaşov Bakıda olmadığından, Həsən bəy faktiki olaraq Parlamentə rəhbərlik etmişdir. Tiflisdə erməni terroristi tərəfindən qətlə yetirilmişdir. 132, 154, 187, 203, 263, 283, 320, 363, 364, 384, 385, 429

Ağazadə, Fərhad Məşhədi Rəhim oğlu (1880-1931): Azərbaycanın görkəmli pedaqoqu və publisisti. Şuşada anadan olmuş, Qori Seminariyasını bitirmiş, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllim işləmişdir. Məktəblilər üçün “İkinci il” dərsliyinin müəlliflərindəndir. Dövri mətbuatda çıxış etmiş, həmçinin “Azərbaycan” qəzetinin ən fəal müəlliflərindən olmuşdur. 80, 114, 156, 197, 289, 305, 323, 370, 413, 417, 472

Ağdam 81, 119, 165, 305

Ağdamlı, Əhməd (yaxud Əhməd Ağdamski; 1884-1954): Azərbaycanın

opera müğənnisi, teatr və kino aktyoru. Teatr səhnəsində qadın rollarının mahir ifaçısı kimi tanınmışdır. 248

Ağdamski, Əhməd: bax. Ağdamlı, Əhməd.

Ağdəniz [Akdeniz]: Türkiyədə Aralıq dənizinə verilən ad. Bax. Aralıq dənizi.

Ağqvardiyaçı: bax. Ağ qvardiya.

Axalkalaki (yaxud Axalkalak; Axalkələk): Gürcüstanın cənubunda şəhər. 180, 348, 373, 392, 393

Axalkələk: bax. Axalkalaki.

Axalsix (yaxud Axıska; Axaltsixe): Gürcüstanın cənubunda şəhər. 180, 346, 395

Axaltsixe: bax. Axalsix.

Axıska: bax. Axalsix.

“Axpur”: erməni jurnalı. 12

“Aşşam”: İstanbulda türk dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. İlk nömrəsi 1918-ci ilin sentyabr ayında çapdan çıxmışdır. 96

Axtı: Dağıstanda rayon və bu rayonun mərkəzi olan eyniadlı kənd. 37

Axundov, Yusif: tələbə. 470

Axundzadə, Məhəmməd Səid: Azərbaycan Milli Şurası idarəsinin müdiri olmuşdur. 84

Akopyans, Arşak Ayrapetoviç: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 105, 161, 205

Aqanov: Şəmkirin Çardaxlı (indiki Çənlibel) kəndinin sakini olmuşdur. 224

Aqram [Agram]: Avstriya-Macaristan imperiyası dövründə Zaqreb şəhərinin alman mənbələrindəki rəsmi adı. Bax. Zaqreb.

Alaverdi: bax. Allahverdi.

Albert: bax. Eduard VIII.

Albert I [Albert I] (1875-1934): 1909-1934-cü illərdə Belçika kralı. 140, 184

Aldərə (yaxud Əldərə): Zəngəzur qəzasının kəndi; indiki Meğri rayonundadır. 94, 190

- “Aleksandr”: gəmi. 101
 “Aleksandra”: gəmi. 101
 Allahverdi (Alavərđi): indiki Ermənistanın şimalında şəhər. 314, 347, 373
 “Allahverdi”: Xəzər dənizində gəmi. 188
 Allahverdiyev, Əliheydər (1888-1972): Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 42, 104, 329
 Alman, almanlar 10, 11, 12, 30, 65, 70, 71, 80, 93, 125, 133, 134, 156, 157, 166, 188, 196, 201, 220, 221, 240, 260, 261, 284, 290, 302, 319, 323, 343, 344, 346, 371, 392, 474,
 Alman dili, almanca 11, 298
 Almaniya 11, 33, 57, 70, 71, 86, 92, 93, 135, 150, 157, 165, 166, 184, 188, 195, 220, 229, 259, 260, 261, 262, 266, 281, 319, 324, 344, 346, 372, 382, 392, 408, 409
 Almaniya Hökuməti 11, 92, 134, 157, 220
 Almaniya imperatoru 43, 163, 184, 229, 382
 Alpan: Azərbaycanın Quba rayonu ərazisində kənd. 121
 Altman: Bakıda diş həkimi olmuşdur. 19, 42, 63, 104, 161
 “Amasyalı Hüsəməddin”: bax. Hüseyn Hüsəməddin.
 Amazasp: bax. Srvandzyan, Hamazasp.
 Amerika, Amerika Birləşmiş Ştatları 14, 33, 58, 90, 91, 117, 146, 155, 166, 167, 195, 198, 210, 213, 220, 234, 235, 259, 261, 302, 303, 309, 323, 324, 345, 352, 370, 417, 430, 474
 Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidenti 213
 Amerikalı, amerikalılar 76, 176, 195, 209, 370, 424
 Amsar: bax. Həmsar.
 Amsterdam 166, 221, 346
 Amur dəmiryolu 29
 Andranik: bax. Ozanyan, Andranik.
 Andrus: Azərbaycandakı ingilis ordusunun generalı. 37
 Antanta: bax. Etifaf Dövlətləri.
 Antverpen [Antwerpen]: Belçikanın şimalında şəhər. Ölkənin ən böyük şəhərlərindən biridir. 194
 Apresov, Cavad: Quba qəzasının Kilvar kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 125
 Arakelov: Neft sənayeçisi. 195
 Arakelyan, A.: daşnak, Sentrokaspi Diktaturasının rəhbərlərindən biri. 3, 441
 “Araks”: gəmi 61
 Aralıq dənizi 138
 Ararat Cümhuriyyəti: bax. Ermənistan Cümhuriyyəti
 Ararat Hökuməti: bax. Ermənistan Hökuməti
 Araz çayı 94, 190, 464
 Armin, Fridrix fon [Friedrich von Armin; 1851-1936]: Alman generalı. Birinci Dünya müharibəsində Qərb cəbhəsində döyüşmüşdür. 221
 Armyanski küçəsi: Bakıda küçə. Sovet dövründə “Qorki küçəsi”, daha sonra “Mirzə İbrahimov küçəsi” adlanmışdır. 42, 104
 “Arşın mal alan”: Üzeyir Hacıbəylinin operettası. 181
 Arts fon Ştraussenberq [Arthur Arz von Straußenburg; 1857-1935]: Avstriya-Macaristanın hərbi xadimi, general-polkovnik. Birinci Dünya müharibəsinə korpus komandiri, ordu komandiri olmuş, 1917-ci ildə Səhra Qərargahının rəisi təyin edilmişdir. 10
 Asiya (qitə) 25, 33, 75, 117, 275, 308, 337
 Ask: Fransanın şimalında kommuna.
 Askvit, Herbert Henri [Herbert Henry

Asquith; 1852-1928]: Britaniyanın dövlət xadimi. 1908-1926-cı illərdə Britaniya Liberal Partiyasına başçılıq etmiş, 1892-1895-ci illərdə Daxili İşlər naziri, 1905-1908-ci illərdə Maliyyə naziri, 1908-1916-cı illərdə Baş nazir olmuşdur. 11, 33, 325

Aslanov, R. 62

Aslanov, Teymur: Bakı Müsəlman Tələbələr İttifaqının sədri. 125, 226, 484

Astara 101, 219

Astraxan: bax. Hacı-Tərhan.

Astrov, Nikolay İvanoviç (1868-1934): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi. Konstitusion-Demokratik Partiyasının (Kadet partiyası) üzvü olmuşdur. 1917-ci ilin mart-iyun aylarında Moskva Bələdiyyə İdarəsinin sədri vəzifəsini tutmuşdur. Ümumrusiya Müvəqqəti Hökumətinin üzvü seçilmişdir. 28

Aşağı məzarlıq: bax. Nijni kladbışinski.

Aşağı Vartanazor: Zəngəzur qəzasının kəndi. 190

Aşurov, Ağa (1880-1936): Azərbaycanın dövlət xadimi. Bakıda anadan olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə Ticarət və Sənaye naziri, Ərzaq naziri, Poçt və Teleqraf naziri kimi vəzifələrdə işləmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra Rostova köçmüş, orada vəfat etmişdir. 18, 80

Aşurovlu: bax. Aşurov, Ağa.

Atabekyan, Mikael Nersesoviç: Ermənistanın siyasi xadimi. 1918-ci ilin noyabr-dekabr aylarında Ermənistanın Maarif naziri olmuşdur. 12

Atabəyov: bax. Atabekyan, Mikael Nersesoviç.

Atamalibəyli, Əhməd 173

Atırau: bax. Qurıyev.

Avakov: Bakıda silahlı soyğun üstündə edam edilmişdir. 269

Avaran: Qusar rayonunun kəndi. 123

Avetisov: Muğanda Azərbaycan Cümhuriyyətinin ordusuna qarşı döyüşən erməni qüvvələrinin komandiri olmuşdur. 16

Avlabar Teleqraf Agentliyi: Tiflis şəhərinin ən qədim rayonlarından biri olan Avlabar (yaxud Avlabari) rayonunda, ermənilər tərəfindən idarə edilən agentlik. 13

Avropa; Yevropa (qitə) 3, 8, 9, 13, 25, 28, 33, 40, 53, 55, 56, 64, 69, 71, 75, 76, 90, 91, 106, 113, 117, 118, 125, 126, 146, 157, 166, 174, 176, 190, 194, 196, 198, 201, 210, 259, 261, 262, 263, 264, 265, 275, 178, 279, 302, 303, 337, 341, 352, 402, 406, 416, 417, 441, 457, 460, 474

Avropa müharibəsi: bax. Birinci Dünya müharibəsi.

Avropalı, avropalılar 78, 90, 91, 144, 342

Avstriya 10, 33, 93, 189, 195, 206, 220, 259, 260, 261

Avstriya imperatoru 10, 33, 43, 206

Avstriya-Macaristan 18, 28, 260, 261, 262

Avstriyalılar 201

Ayastefanos: Mərmərə dənizi sahilində, müasir dövrdə İstanbulun bir məhəlləsi olan Yeşilköy 1926-cı ilə qədər Ayastefanos adını daşımışdır. 92

Ayn. Ayn.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. 26

Ayrum: bax. Böyük Ayırım.

Aysorlar (yaxud assuriyalılar): Yaxın Şərqi xalqlarından. Xristiandirlər. Əsasən İraq, Suriya, İran və Türkiyədə yaşayırlar. Habelə ABŞ, İsveç və digər ölkələrdə böyük aysor icmaları var. 9

Azərbaycan; Azərbaycan Cümhuriyyəti 1, 7, 8, 11, 14, 16, 17, 18, 21, 23, 26, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 60, 62, 63, 64, 67, 68, 71, 76,

78, 79, 80, 81, 84, 86, 87, 89, 93, 94, 95, 96, 102, 103, 106, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 141, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 158, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 178, 180, 181, 182, 184, 187, 188, 190, 192, 193, 194, 202, 203, 204, 206, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 218, 219, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 231, 232, 233, 234, 235, 238, 239, 240, 246, 253, 254, 255, 256, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 275, 276, 277, 278, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 291, 293, 294, 297, 298, 299, 300, 301, 303, 304, 308, 309, 310, 311, 317, 320, 321, 329, 330, 335, 339, 342, 343, 344, 357, 363, 364, 365, 367, 368, 375, 376, 380, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 398, 399, 402, 403, 406, 408, 411, 417, 419, 423, 425, 427, 428, 429, 432, 434, 435, 436, 437, 439, 440, 441, 442, 443, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 454, 455, 456, 457, 459, 460, 463, 467, 468, 469, 472, 473, 478, 480, 484, 485, 486, 489

“Azərbaycan”: 15 sentyabr 1918 – 28 aprel 1920-ci il tarixləri arasında, əvvəlcə Gəncədə və sonra Bakıda nəşr olunan qəzet. 1, 22, 23, 26, 36, 42, 43, 44, 45, 63, 65, 66, 67, 86, 88, 89, 104, 108, 109, 117, 130, 139, 140, 141, 161, 164, 165, 173, 180, 186, 187, 192, 208, 209, 230, 231, 246, 252, 253, 268, 272, 274, 275, 296, 297, 312, 315, 316, 318, 319, 337, 340, 341, 354, 359, 362, 363, 382, 383, 401, 403, 425, 445, 446, 447, 468, 477, 478, 479

Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökuməti: bax. Azərbaycan Hökuməti.

Azərbaycan dəmiryolları; Azərbaycan

Dəmiryolu İdarəsi 1, 36, 37, 38, 82, 203, 225, 226, 231, 247, 291, 335, 336, 358, 379, 397, 432, 486

Azərbaycan dili 467

Azərbaycan Dövlət Bankı: Azərbaycan Cümhuriyyətinin maliyyə qurumu. Azərbaycan Dövlət Bankının təşkil edilməsi haqqında layihəni hökumət 7 mart 1919-cu ildə bəyənmiş, Bankın Nizamnaməsi 20 may 1919-cu ildə Nazirlər Sovetinə təqdim edilmiş, 18 sentyabr 1919-cu ildə təsdiqlənmişdir. 30 sentyabr 1919-cu ildə Bankın təntənəli açılışı olmuşdur. 17, 158, 246

Azərbaycan Hökumət teatrı (Mailov teatrı): Bakıda teatr; indiki Opera və Balet Teatrı. 41, 89, 181, 205, 247, 28, 271, 293, 358, 421

Azərbaycan Hökuməti 2, 6, 7, 11, 13, 14, 31, 32, 34, 46, 62, 67, 81, 102, 112, 115, 133, 136, 148, 149, 165, 193, 194, 214, 225, 231, 246, 253, 256, 269, 289, 299, 306, 307, 334, 356, 367, 389, 403, 407, 419, 421, 426, 427, 430, 432, 434, 436, 437, 440, 449, 455, 460

Azərbaycan Xəzinə Palatası (Azərbaycan Kazyonnu Palatası) 84, 102, 103, 181, 182, 253, 254, 255

Azərbaycan Milli Şurası: Zaqafqaziya Seyminin Müsəlman fraksiyasının üzvləri tərəfindən 27 may 1918-ci ildə Tiflisdə yaradılan və Azərbaycanın idarəsini öz üzərinə götürən ali qanunvericilik orqanı. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə Şuranın sədri, Həsən bəy Ağayev isə onun müavini seçilmişdi. Azərbaycan Milli Şurası 28 mayda Tiflisdə keçirilən ilk iclasında Azərbaycanın İstiqlal bəyannaməsini qəbul etdi və Fətəli xan Xoyskinin başçılığı altında Cümhuriyyətin ilk hökumətini yaratdı. 17 iyun 1918-ci ildə Gəncəyə köçdükdən sonra bütün səlahiyyətlərini

hökumətə verərək özünü buraxdı. 16 noyabr 1918-ci ildə öz fəaliyyətini bərpa edən Milli Şura, Azərbaycan Parlamentinin yaradılması haqqında qanunu qəbul etdi. Parlamentin 7 dekabr 1918-ci ildə öz işinə başlaması ilə Azərbaycan Milli Şurasının fəaliyyətinə xitam verildi. 50, 68, 69, 81, 110, 148, 151, 152, 232, 283

Azərbaycan Ordusu 223

Azərbaycan Parlamenti: bax. Məclisi-Məbusan (Azərbaycan)

Azərbaycançı, azərbaycançılıq 211

Azərbaycanlı: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 276

Azərbaycanlı, azərbaycanlılar 53, 59, 71, 94, 112, 116, 132, 146, 147, 150, 219, 415, 443, 450, 451, 456, 467, 470, 478

Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri 81, 180, 424

Aziatski: Bakıda küçə. İndiki Əlövsət Quliyev küçəsi. 19, 42, 63, 104, 161, 249, 316, 360, 401, 444, 488

“B. T.”: qəzet. 137

Babayev, Serap Ayrapetoviç: Bakının erməni sakinlərindən; Şəmsi Əsədullayevin şirkətində işləmişdir. 1

Bağirov, Baqi: Quba qəzasının Üçgün kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Baxışlı: Quba qəzasının kəndi; indiki Xızı rayonunun Baxışlı kəndi. 120

Bakı (şəhər) 1, 2, 3, 6, 7, 9, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 67, 72, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 90, 91, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 106, 107, 109, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 136, 139, 143, 146, 149, 150, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 162, 165, 168, 169, 178, 179, 180, 182, 185, 187, 192, 193, 194, 195, 196,

201, 203, 204, 206, 209, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 231, 232, 245, 246, 247, 248, 253, 256, 267, 268, 269, 270, 271, 275, 276, 279, 281, 286, 291, 292, 293, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 304, 305, 309, 310, 314, 319, 320, 326, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 339, 341, 357, 359, 361, 363, 365, 368, 369, 370, 372, 374, 376, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 397, 398, 400, 402, 403, 417, 418, 421, 422, 425, 426, 429, 432, 440, 441, 443, 444, 445, 446, 447, 450, 463, 465, 466, 467, 469, 472, 478, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491

Bakı Dördüncü Oğlanlar gimnaziyası: bax. Dördüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı).

Bakı Ev Sahibləri İttifaqı 15, 21, 62, 85, 440, 443

Bakı faciəsi; Bakı hadisələri: bax. Mart soyqırımı.

“Bakı fəhlə konfransının əxbarı”: qəzet. 467

Bakı xanlığı 79

Bakı Xəzinə Palatası: bax. Xəzinə Palatası (Bakı).

Bakı İctimai Yiğıncağı (Klub) [Бакинское общественное собрание (клуб)]: Bakıda fəaliyyət göstərmiş xeyriyyə cəmiyyəti. Sədri neft sənayeçisi Qriqori Tsovyanov (Tsoviyan) idi. Cəmiyyətin rəhbərliyində əsasən ermənilər təmsil olunurdular. 337, 380

Bakı İkinci Qızlar gimnaziyası: bax. İkinci Qızlar gimnaziyası (Bakı).

Bakı İkinci Oğlanlar gimnaziyası: bax. İkinci Oğlan gimnaziyası (Bakı).

Bakı Kənd Təsərrüfatı İdarəsi

Bakı quberniyası 34, 51

Bakı Müsəlman qızlar məktəbi: bax. Tağıyevin qızlar məktəbi.

“Bakı Neft Cəmiyyəti” (Бакинское нефтяное общество): Bakıda 1874-cü ildə Vasili Kokorev və Pyotr Qubonin tərəfindən qurulan neft istehsalı şirkəti. 155

Bakı Şəhər İdarəsi 248, 337, 443, 465, 487

Bakı Şəhər İdarəsi Ərzaq şöbəsi 17, 37, 44, 97, 98, 99, 158, 203, 292, 379, 397, 398

Bakı Ticarət və Sənaye İttifaqı 80, 397

Bakı Üçüncü qızlar gimnaziyası: bax. Üçüncü qızlar gimnaziyası (Bakı).

Bakı Üçüncü Oğlanlar gimnaziyası: bax. Üçüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı).

Bakılı, bakılılar 95, 159

Baqratuni, Yakov Gerasimoviç (yaxud Akop Baqratuni; 1879-1943): Rusiya və Ermənistan ordularının generalı. 1918-ci ilin mart ayında Bakıda azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilən soyqırırmda iştirak etmişdir. Sentrokaspi Diktaturası hökumətində Hərbi nazir vəzifəsini tutmuşdur. Qafqaz İslam Ordusu Bakını xilas etdikdə, Baqratuni erməni hərbi dəstələri ilə birgə Ənzəliyə qaçmışdır. Daha sonra ingilis qoşunu ilə birgə Bakıya gəlmiş, Erməni Milli Şurasına üzv seçilmişdir. Paris Sülh Konfransına və Amerikaya göndərilən Ermənistan heyətlərinin tərkibinə daxil olmuş, 1920-ci ildə Ermənistanın İngiltərədəki səfiri vəzifəsinə təyin edilmişdir. Mühacirətdə qalmışdır. 14

Balaxanı (Bakı) 16, 60, 61, 77, 84, 85, 102, 103, 155, 179, 182, 194, 195, 247, 419, 451, 487

Balaxanski: Bakıda küçə; indiki Füzuli küçəsi. 105, 161, 205, 294, 357

Balakən 128

Balfur, Artur [Arthur Balfour; 1848-1930]: Britaniyanın dövlət xadimi. 1902-

1905-ci illərdə Baş Nazir, 1916-1919-cu illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. 157

Balkan, Balkanlar 91, 173, 174, 175, 389

Balkan dağları 173

Balkan müharibələri 7, 106

Balkanlı, balkanlılar 91, 174

Baş Nazir (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 93, 144, 147, 151, 153, 168, 243, 277, 363, 365, 367, 368, 387, 388, 389, 390, 405, 429, 454, 456

Baş Nazir (Bavariya) 324, 339

Baş Nazir (İngiltərə) 303, 316

Baş Nazir (Kırım) 135

Başənni (Başənnaya): Bakıda, İçəri şəhərdə küçə; bax. Qala küçəsi.

Batum (yaxud Batumi) 71, 149, 178, 180, 194, 195, 311, 321, 325, 460

Batum şərtnaməsi: Batum konfransında aparılan danışıqlar nəticəsində imzalanan müqavilələr. bax. Batum konfransı. 311, 321

Bavariya [Bayern]: Almaniyanın cənubunda və cənub-şərqində federal ərazi. 10, 324

Bayıl; Bayılov (Bakı) 16, 37, 51, 83, 96, 269, 294

Bayraməli: Türkmənistanda şəhər. 292

Bayraməlibəyov, İbrahim 219

Bayraməlibəyov, Teymur bəy [1862-1937]: Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, maarifçisi və tarixçisi. Qori müəllimlər seminariyasını bitirmiş, Lənkəranda müəllim işləmişdir. “Müsavat” partiya-sının Lənkəran şöbəsinin səri olmuşdur. 219

Bayraməlibəyov, Yusif bəy: “Müsavat” partiya-sının Lənkəran şöbəsinin sədri olmuşdur. Bayramov, Əhməd Əfəndi Muxtar oğlu: Şəkidə müəllim işləmişdir. 219

Behbud Əhməd oğlu: Quba qəzasının Sədan kəndində camaat nümayəndəsi

olmuşdur. 122

Behbudov, Əli bəy: Ağdamda azərbaycanlıların Milli Komitəsinin üzvü olmuşdur. 165

Belçika 90, 281, 308

Belçika kralı 134, 140, 166, 184

Beli-qorod dairəsi: bax. Ağ şəhər dairəsi.

Belyayev: Bakıdakı Rus Dövlət Bankının müdiri olmuşdur. 246

“Benkendorf məktəbi”: Bakıda 1896-cı ildə açılmış xüsusi məktəb. 61

Berlin 10, 92, 93, 135, 157, 166, 220, 221, 266, 302, 346, 353, 372

Bessarabiya: Cənub-şərqi Avropada, Qara dənizlə Dunay, Prut və Dnestr çayları arasında tarixi vilayət. 29, 92, 167, 184, 242, 354

Bədəlbəyli, Əhməd bəy Bəşir oğlu: bax. Ağdamlı, Əhməd.

Bəhri-Xəzər: bax. Xəzər dənizi.

“Bəsirət”: 1914-1920-ci illərdə Bakıda Azərbaycan dilində nəşr edilən qəzet. 159, 160

Bəslucan 106

Bıç, Luka Lavrentyeviç (1870-1945): Kuban kazaklarının siyasi və ictimai xadimi. Hüquq təhsili almışdır. Bakıda işləyərkən Bakı Şəhər Duma-sına üzv seçilmiş, 1912-1917-ci illər arasında Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi olmuşdur. 1917-ci ilin Fevral inqilabın-dan sonra Kubana qayıtmış, Kuban Hökumətinin sədri seçilmişdir. Kuban heyətinin başçısı olaraq Paris Sülh Konfransında iştirak etmiş, Kuban Xalq Respublikası süqut etdikdən sonra mühacirətdə qalmışdır. 241, 313, 314

Bibiheybət 84, 102, 182, 194, 195

Biçeraxov, Georgi Fyodoroviç (1878-1920): Rusiyada antibolşevik hərəkatının rəhbərlərindən biri; Terek üsyanının (23

iyun-10 dekabr 1918) başçısı. Lazar Biçeraxovun qardaşı. 167

Biçeraxov, Lazar Fyodoroviç (1882-1952): Rusiyanın hərbi xadimi. İran-dakı Rusiya korpusunda xidmət edərkən, təxminən 1000 nəfərlik bir dəstə yaratmış, ingilislərlə əməkdaşlıq etmişdir. Bakı Komissarları da Qafqaz İslam Ordusuna qarşı Biçeraxovun yardımına müraciət etmişdilər, ancaq daha sonra bolşeviklərlə Biçeraxov arasında ixtilaf meydana gəldi və Biçeraxov öz dəstəsi ilə birgə Dağıstana çəkildi. Sentrokaspi Diktaturası Xəzər dənizindəki hərbi donanmanı Biçeraxovun əmrinə vermişdi. 13, 14, 24, 49, 61, 62, 101, 137, 221, 242

Biləcər (yaxud Biləcəri): Abşeronda kənd; hal-hazırda Binəqədi rayonu ərazisində şəhər tipli qəsəbə. 18, 38, 369, 378
Binə 309

Binəqədi; Binəqədi dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 84, 85, 102, 103, 182, 369, 441, 451, 487

Birezansi, Z. V.: Bakıda müəllimlik etmişdir. 41, 104

Birinci Dünya müharibəsi: (yaxud Avropa müharibəsi, Cahan müharibəsi, Hərbi-ümumi). 7, 14, 26, 106, 126, 234, 261, 277, 280, 281, 323, 352, 386, 387, 429, 440, 475

Birinci Qızlar gimnaziyası (Bakı) 292

Birinci Oğlanlar gimnaziyası (Bakı) 231

Birləşmiş Dağlılar İttifaqı: bax. Dağlılar Respublikası.

Bitnazir: Zəngəzur qəzasında mövcud olmuş azərbaycanlı kəndi. 94

Bobrovski, Pyotr Semyonoviç (1880-1947): Rusiyanın siyasi xadimi. İkinci Krım Regional Hökumətində Əmək naziri olmuşdur. 136

Boqdanov, Nikolay Nikolayeviç (1875-1930): Rusiyanın siyasi xadimi. İkinci Krım

Regional Hökumətində Daxili İşlər naziri olmuşdur. 135

Bolboçan, Pyotr Fyodoroviç (1883-1919): Rusiyanın və Ukraynanın hərbi xadimi. Ukrayna Xalq Respublikası ordusunun polkovniki olmuşdur. 221

Bolen 221

Bolqar, bolqarlar 174

Bolqarıstan 10, 12, 134, 391, 392, 402

Bolqarıstan çarı; Bolqarıstan kralı 10, 21, 402

Bolqariya: bax. Bolqarıstan.

Bolşaya Krepostnaya: bax. Böyük Qala.

Bolşevik, bolşeviklər 3, 5, 13, 23, 24, 28, 29, 30, 31, 37, 38, 46, 47, 58, 60, 62, 72, 81, 82, 92, 136, 137, 156, 166, 167, 168, 188, 191, 202, 214, 218, 220, 221, 222, 223, 229, 242, 243, 250, 265, 282, 290, 299, 302, 303, 314, 319, 323, 325, 326, 334, 345, 353, 357, 371, 372, 391, 450, 453, 467, 474, 475, 476, 477

Bolşevik Hökuməti (Rusiya) 137, 140, 474, 489

Bolşevizm 32, 59, 76, 167, 188, 220, 241, 281, 300, 303, 314, 319, 355, 475

Bolşoy Minaretski: Bakıda küçə; indiki Asəf Zeynallı küçəsi. 42, 104

Bolşoy Morskoy: Bakıda küçə; indiki Bülbül küçəsi. 19, 42, 63, 104, 161, 249, 316, 360, 401, 444, 488

“Bolşoy Moskovski”: bax. “Böyük Moskva” mehmanxanası. 39

“Borba”: 1917-1921-ci illərdə Tiflisdə rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. Rusiya Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyasının orqanı idi. 137, 180, 375

Boris III (1894-1943): Bolqarıstan çarı; 1918-1943-cü illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 10, 21, 392, 402

Borjomi: Gürcüstanın Samstxe-Cavaxeti diyarında kurort şəhəri. 180, 395

Bosfor 13, 221

Bostançı: Azərbaycanın Xaçmaz rayonu ərazisində kənd. 121

Boyn, Maks fon [Max von Boehn, 1850-1921]: Prussiya ordusunun generalı. 221

Böyük Ayrım (Ayrum): Tiflis quberniyasının Loru-Borçalı qəzasında, indiki Ermənistan ərazisində şəhər. 267, 272

Böyük Azadlıqlar Xartiyası [Magna Carta Libertatum]: İngiltərədə 1215-ci ildə tərtib edilən siyasi-hüquqi sənəd. İngiltərənin azad əhalisinin hüquqlarını qoruyan və kralın səlahiyyətlərini məhdudlaşdıran bu sənəd, insan hüquqları anlayışının inkişafında mühüm rol oynamışdır. 43

Böyük Fransa inqilabı 262, 277

Böyük Qala: Bakıda, İçərişəhər ərazisində küçə. 270, 463

“Böyük Moskva” mehmanxanası: Bakıda mövcud olmuş mehmanxana, Qoqol küçəsində yerləşmişdir. 359, 381, 401, 422, 444, 466, 488

Böyük Zixur (yaxud Zıxır; Zuxur): Azərbaycanın Quba rayonu ərazisində kənd. 122

Braun: Bakıdakı ingilis zabitlərindən, mayor. Ticarət donanması müfəttişi olmuşdur. 128

Brest-Litovsk 166, 220, 302

Briel: Fransanın şimal-şərqində yer. 70, 71

Budaqov: Neft sənayeçisi. 195

Budaqovski küçəsi: Hal-hazırda Bakı şəhərinin mərkəzində, Səbail və Nəsimi rayonları ərazisində yerləşən Rəşid Behbudov küçəsinin köhnə adı. Keçmişdə Budaqovski – Kaspiyski – Leytenant Şmidt küçəsi adlarını daşımışdır. 269

Buğakar: Zəngəzur qəzasında (indiki Meğri rayonunda) kənd. 190

Buxara küçəsi: Bakıda küçə; indiki Vəli

Məmmədov küçəsi. 143, 162

Buklev, Avanes: Quba qəzasının Kilvar kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 125

Bukovina: Şərqi Avropada tarixi vilayət; indiki dövrdə Ukrayna ilə Rumıniya arasında bölünmüşdür. 92, 136, 265, 354
Bund 16

Burcanadze, Georgi: Bakıda Birinci Oğlanlar gimnaziyasının müəllimi və daha sonra müdiri olmuşdur. 231

Bülbülə: Bakı ətrafında kənd. 60, 85, 103, 182

Bünyadov, Ağa: Bakının Əmirhacıyan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 125

Bünyadov, Teymur (akademik) 44

C. D.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Bax. Hacıbəyli, Ceyhun bəy.

C. Dağıstani: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Bax. Hacıbəyli, Ceyhun bəy.

Cahangir Mürsəl oğlu: Quba qəzasının Yasab kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Camalbəyov, Qasım bəy (1881-1938): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllimlik etmişdir. “Hümmət” partiyasının üzvü idi. Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. 133, 445

Camalyan, Arşak (1882-1940): Erməni siyasi xadimi. Almaniyada təhsil almışdır. Qafqaza qayıtdıqdan sonra jurnalistlik və müəllimliklə məşğul olmuşdur. Ermənistanın Gürcüstandakı səfiri olmuşdur. Daşnaksutyun partiyasının üzvü idi. Ermənistanın sovetləşməsindən sonra mühacirətə getmişdir. 2, 361, 402

Canıbəyadə, Mirzə Xəlil 160, 206, 228, 249, 316, 359, 401, 444, 466, 488

Cavad Məhəmməd oğlu: Xızı kənd

sakini. 248

Cavad qəzası (uyezdi) 187, 269, 419, 420

Cavadov, Heybət 41

Cavaxeti 180

Cavanşir, Behbud xan (1886-1921): Azərbaycanın dövlət xadimi. Almaniyada Frayberq Dağ-Mədən Akademiyasını bitirmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Daxili İşlər naziri, Ticarət və Sənaye naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. İstanbula erməni terrorçusu Torlakyan tərəfindən odlu silahla vurularaq öldürülmüşdür. 266, 297

Cavanşir, Əsəd ağa: bax. Əsəd ağa Cavanşir.

Cavanşir, İranbəyim: bax. İranbəyim Cavanşir.

Cavanşir qəzası 49, 50, 81, 366

Cenevrə: İsveçrənin cənub-qərbində şəhər. 11

Cenova [Genova]: İtaliyanın şimalında şəhər, Genuya. 194

Cəbiyev, Pirican: Bakının Balaxanı kəndinin camaat vəkili olmuşdur. 247

Cəbrayıl qəzası 50, 81, 94, 189, 305, 326, 364, 379, 399, 405, 419, 423, 464, 468

Cəfərov, Əliyusif (1901-1938): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin qərarı ilə ali təhsil almaq üçün xarici ölkələrə göndərilən tələbələrdən biri. 463

Cəfərov, Məmməd (yaxud Məhəmməd) Yusif (1885-1938): Azərbaycanın dövlət xadimi. Ali hüquq təhsili almışdır. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə müxtəlif tarixlərdə Sənaye və Ticarət naziri, Azərbaycanın Gürcüstandakı diplomatik nümayəndəsi və Xarici İşlər naziri olmuşdur. 6, 11, 81, 133, 180, 423, 424

Cəmiyyəti-Əqvam: bax. Millətlər

İttifaqı.

Cənub ordusu: Rusiyada Vətəndaş müharibəsi əsnasında, 1918-ci ilin yay-payız aylarında Ağqvardiya ordularının əməliyyat-strateji birləşməsi. 13

Cənubi Rusiya 43, 137, 241, 371

Corat 309

Corc V [George V; 1865-1936]: Böyük Britaniya kralı; 1910-1936-cı illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 9, 10, 20, 361, 372, 382, 423

Çadrovı: Bakıda küçə, indiki Mirzəağa Əliyev küçəsi. 360, 381, 401, 423, 445, 466

Çardaxlı: Azərbaycanın Şəmkir rayonunda kənd; indiki Çənlibel kəndi. 224

Çeçen, çeçenlər: Şimali Qafqaz xalqlarından; Çeçenistanın yerli əhalisi. 81, 225, 291

Çeçenistan 191, 325, 326

Çermoyev, Əbdülməcid Tapa (1882-1936): Şimali Qafqaz dağlılarının siyasi xadimi, azadlıq hərəkatı liderlərindən biri, milliyətcə çeçendir. Birinci Dünya müharibəsi illərində “Vəhşi diviziya”nın çeçen alayında xidmət etmişdir. Şimali Qafqaz Dağlı Xalqları İttifaqının qurucularından biri və Dağlılar Respublikasının başçısı olmuşdur. 37, 81, 136, 476

Çervlyonnı (Çervlyonnaya): Çeçenistanın Şelkovski rayonunda kənd. 222

Çələkən: Türkmənistanda, Xəzər dənizi sahilində liman şəhəri; indiki Xəzər şəhəri. 194

Çxenkeli, Akaki İvanoviç (1874-1959): Gürcüstanın siyasi xadimi. Menşevik. Hüquq təhsili almışdır. Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. Zaqafqaziya Federativ Demokratik Respublikasının Baş Naziri, 1918-ci ilin ortalarından noyabr ayına qədər Gürcüstan Demokratik Respublikasının Xarici İşlər naziri olmuşdur. 1921-

ci ildə bu ölkənin Fransadakı səfiri təyin edilmiş, sovetləşmədən sonra ölkəsinə qayıtmamışdır. 40, 75, 86

Çikovani: Qusar qəsəbəsinin rus əhalisinin nümayəndəsi olmuşdur. 125

Çin: Asiyada ölkə. 10, 29

Çörçill, Uinston [Winston Churchill; 1874-1965]: Britaniyanın görkəmli dövlət xadimi. 166

Çuxuryurd: Şamaxının kəndi. 203

Dadaşov, Məhəmmədhüseyn: Bakının Əmirhacıyan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 125

Dağıstan, dağıstanlı 8, 81, 82, 132, 136, 149, 187, 225, 291, 398, 476, 482

Dağıstan Hökuməti: bax. Dağlılar Respublikası Hökuməti.

Dağlılar Respublikası 81, 82, 291, 476, 477, 489

Dağlılar Respublikası Hökuməti 82, 136, 219

Daxili İşlər naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 266, 297, 326, 434, 484

Daxili İşlər naziri (Dağlılar Respublikası) 476

Daxili İşlər naziri (Gürcüstan) 187, 204, 205, 209, 313, 347

Daxili İşlər Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 34, 92, 128, 175, 224, 226, 266, 312, 334, 396, 398, 405, 439, 440, 485

“Daqens nyuheter” [Dagens Nyheter]: 1864-cü ildən etibarən Stokholmda nəşr edilən gündəlik qəzet. 272

Dandi [Dundee]: Böyük Britaniyada, Şotlandiya ərazisində şəhər. 166

Danilyans: Şəmkirin Çardaxlı (indiki Çənlibel) kəndinin kəndxudası olmuşdur. 224

Danimarka 90

Dardanel 13, 92, 137, 138, 201

“Dardanel”: Bakıda, Vorontsovski (indiki İslam Səfərli) küçəsində yeməkhana

olmuşdur. 337

Daşdəmir Dəmir oğlu: Quba qəzasının Siyəzən kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Daşdəmirov: Lənkəran Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. 219

Daşkənd: Mərkəzi Asiyada şəhər; indiki Özbəkistanın paytaxtı. 10

Daşnak, daşnaksaqan 6, 16, 24, 26, 60, 191, 202, 223, 229, 257, 321, 323, 388, 389, 402, 460, 467

“Daşnaksutyun” partiyası; “Daşnaksaqan” partiyası 74, 310, 374, 386, 389, 390, 435, 450

Davtyan, Yeprem Davidoviç (1868-1912): Gənc yaşda erməni hərəkətinə qoşulmaq üçün Tiflisə getmiş, “Əsri-bekyan” adıyla çıxış etmişdir. 1905-1911-ci illər İran inqilabında iştirak etmişdir. 1912-ci ildə bir vuruşmada öldürülmüşdür. 73, 86

Denikin, Anton İvanoviç (1872-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general-leytenant. Ağ qvardiyanın rəhbər-lərindən olmuşdur. Birinci Dünya müharibəsində Qərb cəbhəsinin (may-iyul 1917) və Cənub-qərb cəbhəsinin (avqust 1917), Rusiyada Vətəndaş müharibəsi illərində Könüllü ordunun (aprel 1918 – yanvar 1919) və Cənubi Rusiya Silahlı Qüvvələrinin (yanvar 1919 – aprel 1920) komandiri olmuşdur. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. 92, 137, 166, 221, 243, 290, 299, 320, 325, 477

Dərbənd 37, 136, 331, 332, 333, 335, 483

“Dərbədnamə”: Müəllifi məlum olmayan, Azərbaycan, ərəb və fars dillərindəki nüsxələri günümüze gəlib çatan əsər. Dağıstan və Şirvanın V-XI əsrlər tarixinə dair qiymətli məlumatları ehtiva edir. 483

Digah: Abşeronda kənd. 309, 369

Dildarovun evi: Bakıda, Kolyubakin (indiki Nigar Rəfibəyli) küçəsində mülk. 161, 183, 249, 316, 360, 423, 466

Dini Etiqad naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 231

Dini Etiqad Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 178, 231, 472, 473, 489

Dmitryukov, İvan İvanoviç (1872-1918): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi; Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. 74

Dobriça: bax. Dobruca.

Dobruca: Balkan yarımadasının şimalında tarixi bölgə. Günümüzə Rumıniya və Bolqarıstan arasında paylaşılmışdır. 92
Doluxanov 313, 314

Dombrovski: Qusar qəsəbəsinin rus əhalisinin nümayəndəsi olmuşdur. 125

Don kazakları 345, 489

Don vilayəti 138, 299

Dondukov-Korsakov, Aleksandr Mixayloviç (1820-1893): Rusiyanın dövlət xadimi. Qafqaz yürüşlərinin, Krım müharibəsinin iştirakçısı idi. 1882-1890-cı illərdə Qafqaz Hərbi Dairəsinin komandanı (Qafqaz canişini) olmuşdur. 74, 86

Dördüncü Qızlar gimnaziyası (Bakı) 246, 292

Dördüncü Oğlanlar gimnaziyası (Bakı) 298

Dördüncü Paralel: Bakıda küçə; indiki Sübhi Salayev küçəsi. 41, 44, 104, 107, 203

Dövlət Birliyi Şurası (Rusiya) 140

Dövlət Duması (Rusiya): bax. Duma.

Dövlətli: kənd. 190

Draqomirov, Abram Mixayloviç (1868-1955): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş, 1917-ci ilin aprelində Şimal cəbhəsindəki Rusiya ordularının Baş komandanı təyin edilmişdi. Rusiyada Vətəndaş müharibəsi

illərində Könüllü orduda və Xüsusi Şurada (Cənub) ali vəzifələr tutmuş, 1918-ci ilin oktyabrından 1919-cu ilin sentyabrına qədər Xüsusi Şuranın sədri (Xüsusi Şura Hökumətinin Baş naziri) olmuşdur. Ağqvardiyaçıların Vətəndaş müharibəsində məğlubiyyətindən sonra mühacirətə getmişdir. 28

Dro: bax. Kanayan, Drastamat.

Duma (yaxud Dövlət Duması; Rusiya) 73, 74, 140, 240, 241, 284, 285, 322

Duma meydanı (Bakı): bax. Haşimov meydanı.

Dunay çayı 167, 482

Dvina: Avropada çay. 166

Dyulber: Kırımın cənub sahilində, Koreiz qəsəbəsində saray kompleksi. Rusiya imperatoru I Nikolayın nəvəsi Böyük knyaz Pyotr Nikolayeviç üçün XIX əsrin axırlarında tikilmişdir. 13

Eduard VIII [Eduard VIII; 1894-1972]: 1936-cı ilin 20 yanvar – 11 dekabr tarixləri arasında Böyük Britaniya kralı olmuşdur. 9, 10, 20

“Elektriçeskaya sila” 266, 398

Elzas-Lotaringiya (Alsace-Lorraine): Günümüzdə Şimali Fransada tarixi ərazi. 1871-ci ildə Almaniya birləşdirilən bu torpaqlar, 1918-ci ildə Fransaya qaytarılmışdır. II Dünya müharibəsində yenə Almaniya tərəfindən ələ keçirilmiş və müharibədən sonra Fransaya qaytarılmışdır. 157

Engels, Fridrix 138

Erməni, ermənilər 2, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 38, 60, 72, 73, 74, 75, 76, 81, 86, 93, 94, 110, 125, 126, 137, 146, 151, 165, 169, 175, 189, 190, 191, 204, 209, 210, 215, 223, 224, 228, 235, 237, 256, 257, 258, 259, 261, 266, 267, 270, 310, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 336, 342, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 358,

361, 364, 365, 366, 367, 372, 373, 374, 375, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 404, 405, 406, 408, 409, 410, 411, 415, 416, 419, 420, 421, 427, 430, 431, 432, 434, 435, 436, 459, 463, 478

Erməni məsələsi 8

Erməni Milli Şurası (Bakı) 168, 169, 184

Erməni Milli Şurası (Şəki) 126

Erməni Milli Şurası (Tiflis) 313, 314, 349, 373, 409, 435

Ermənikəndi 16

Ermənistan; Erməni Cümhuriyyəti; Ararat Cümhuriyyəti 2, 11, 60, 72, 73, 151, 168, 170, 180, 188, 191, 209, 214, 223, 235, 257, 264, 310, 311, 313, 314, 342, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 358, 365, 367, 373, 375, 376, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 393, 394, 395, 396, 397, 407, 408, 409, 410, 411, 434, 435, 436, 437, 457, 458, 460, 464, 471

Ermənistanın Gürcüstandakı səfiri 361, 402

Etilaf dövlətləri: Birinci Dünya müharibəsinin tərəflərindən biri olan Antanta bloku. Bu blokun aparıcı dövlətləri Böyük Britaniya, Fransa və Rusiya idi. 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 24, 28, 29, 31, 32, 34, 39, 46, 49, 50, 57, 58, 60, 70, 71, 82, 92, 93, 94, 100, 101, 132, 135, 136, 137, 146, 150, 151, 156, 157, 158, 165, 166, 167, 169, 171, 184, 188, 190, 193, 194, 201, 209, 213, 214, 220, 221, 228, 240, 242, 243, 246, 250, 266, 269, 281, 282, 290, 299, 302, 310, 319, 323, 324, 325, 326, 327, 343, 345, 346, 354, 355, 365, 366, 367, 368, 371, 372, 374, 388, 392, 418, 419, 425, 430, 441, 446, 448, 450, 460, 461, 467, 474, 475, 476, 485, 489

“Evelina”: gəmi. 158

Eyvaz bəy Musa bəy oğlu: Quba

qəzasının Həsənqala kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Eyvaz Novruz oğlu: Dövlətli kənd sakini.190

Əbdül Qəhrəman oğlu: Quba qəzasının Talabı kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Əbdüllətif 56

Əbdülov, Əbdül: “Azərbaycan” qəzetinin əməkdaşı olmuşdur. 117

Əbdülsəlimzadə, Məhəmməd Hadi: bax. Hadi, Məhəmməd.

Əbülfət Vəli: bax. Vəlizadə, Əbülfət.

Əbülfəz Səfər oğlu: Quba qəzasının Baxşılı kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

Ədilbəyov, Zal bəy: Quba qəzasının Bostançı kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Ədliyyə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 69, 231

Ədliyyə naziri (Türkiyə) 461

Ədliyyə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 231, 433, 434, 470

Əfəndiyev, Abdulla bəy: bax. Əfəndizadə, Abdulla bəy.

Əfəndiyev, Məhəmməd Əmin: bax. Əfəndizadə Məhəmməd Əmin Ağa Əli oğlu.

Əfəndiyev, Məhəmməd Əmin Molla Mustafa oğlu (1897 - ?) Peterburq Elektrotexnika İnstitutunda təhsil almışdır.

Əfəndiyev, Rəşid bəy: bax. Əfəndizadə, Rəşid bəy.

Əfəndizadə, Abdulla bəy İsmayıl əfəndi oğlu (yaxud Əfəndiyev; 1875-1928): Tiflisdə Aleksandr Müəllimlər İnstitutunu bitirmiş, Azərbaycanın bir sıra şəhərlərində müəllimlik etmiş, Şəkidə müəllim kursları və məktəblər açdırmışdır. Şəki Şəhər Bankının və Şəki Şəhər Dumasının sədri olmuşdur. Şəkidən

Azərbaycan Parlamentinə üzv seçilmişdir. 50, 406, 458, 459

Əfəndizadə, Əbdüllətif: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan. 380

Əfəndizadə, Əbdürrəşid bəy: bax. Əfəndizadə, Rəşid bəy.

Əfəndizadə, Məhəmməd Əmin Ağa Əli oğlu (1897-1968): Şamaxıda anada olmuşdur. Petroqrada Texnologiya İnstitutunda təhsil almışdır. Bakı və Salyan məktəblərində dərs demiş, Şəki Darülmüəlliminin direktoru olmuşdur. Cümhuriyyətdən sonra təhsilini davam etdirmiş, mühəndis və idarəçi kimi mədəncilik və inşaat sahələrində işləmiş, eləcə də Azərbaycan Dövlət Universitetində və Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasında fəaliyyət göstərmişdir. 380, 382

Əfəndizadə, Rəşid bəy (yaxud Əbdürrəşid bəy; 1863-1942): Azərbaycanın görkəmli maarifçisi. Qori Seminariyasını və Tiflisdə Aleksandr Müəllimlər İnstitutunu bitirmişdir. Zaqafqaziya Sünni Ruhani İdarəsində işləmiş, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllimlik etmişdir. “Uşaq bağçası”, “Bəsirətül-ətfal” dərsliklərinin müəllifidir. Şeir və hekayə də yazmışdır. 413

Əhmədov, Yusif (yaxud Yusifəli Əhmədov): Ticarət və Sənaye İttifaqının sədri olmuşdur. 80

Əli Mişan 36

Əli Nəriman Hacı Allahverdi oğlu: Quba qəzasının Talabı kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Əli Yusif: bax. Yusifzadə, Əli.

Əlirza İmamqulu oğlu: Quba qəzasının Həmsar kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

Əliyev, Cahangir bəy: Gəncə Bələdiyyəsi Ərzaq şöbəsinin sədri olmuşdur. 270

Əliyev, Dadaş 309

Əliyev, Məhəmmədbağır 139

Əliyev, Məhəmmədağı 139

“Əlmənsur”: Alman şairi Henrix Heynenin faciə əsəri. 59, 65

“Əlvahi-intibah”: Məhəmməd Hadinin kitabı. 248, 268, 337, 358, 380, 400, 422, 440, 465

Əmirbəyov Feyzulla: Quba qəzasının Ləgər kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Əmircanov, Musa 62, 224

Əmirhacıyan (yaxıd Əmircan): Bakının kəndlərindən; hal-hazırda Bakının Suraxanı rayonu ərazisində şəhər tipli qəsəbə. 84, 85, 102, 103, 125, 182, 187, 384

Əmirov, Tatevos Minayeviç (1873-1918): Daşnaksutyun Partiyasının üzvü olmuşdur. Azərbaycanda yerli dinc əhaliyə qarşı törədilən soyqırırmda xüsusi qəddarlıqla iştirak etmişdir. 26 Bakı komissarları sırasında güllələnmişdir. 3, 24, 43

Əmlak və Ərazi naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 90

Əmlak və Ərazi Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 35, 90, 138, 397

Əmsar: bax. Həmsar.

Əndülüs: İberiya yarımadasında VIII-XV əsrlərdə müsəlman ərəblərin təsiri və nüfuzu altında olan bölgələrin ümumi adı. 176, 177

Ənzəli: İrənin şimalında, Xəzər dənizi sahilində liman şəhəri. 15, 17, 24, 61, 83, 98, 101, 139, 227, 269, 310, 329, 463

Ərazi naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 18, 36, 128, 130, 203, 204, 269, 379, 434

Ərazi naziri (Ermənistan) 396, 397

Ərazi Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 18, 19, 21, 36, 37, 61, 100, 128, 179,

180, 203, 204, 224, 225, 247, 269, 270, 291, 292, 293, 310, 329, 330, 379, 398, 418, 419, 441

Ərdahan: Türkiyənin şimal-şərqində vilayət və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan eyniadlı şəhər. 71, 180

Ərəb, ərəblər 78, 79, 95, 97, 200, 279, 287, 330, 331, 416, 483

Ərəb dili, ərəbcə 63, 307, 323, 416, 417

Ərəbli, Hüseyn (yaxud Hüseyn Ərəblinski; 1881-1919): Azərbaycanın teatr aktyoru və rejissoru. “Nicat”, “Səfa”, Hacıbəyli Qardaşları müdiriyəti truppalərində çıxış etmişdir. 89, 358

Ərəblinski, Hüseyn: bax. Ərəbli, Hüseyn.

Əsəd ağa Cavanşir: Qarabağ mülkədarlarından; Hoğa (indiki Üçbulaq) kəndinə erməni quldurlarının hücumu zamanı ailəsi ilə birgə qətl edilmişdir. 464

Əsədullayev 485

Əsədullayev, Mirzə (1875-1936): Azərbaycanlı sahibkar, ictimai-siyasi xadim. 1918-ci ilin dekabrından 1919-cu ilin martına qədər Azərbaycanın Ticarət və Sənaye naziri olmuşdur. 434

Əsədullayev, Şəmsi 104

Əsgəran, Əsgəran qalası: İndiki Əsgəran qəsəbəsi, Azərbaycanın Xocalı rayonu ərazisindədir. XX əsrin əvvəllərində Şuşa uyezdirinin kəndi idi. 165, 189, 365

Əsribekov: bax. Davtyan, Yeprem Davıdoviç.

Əsribekyan: bax. Davtyan, Yeprem Davıdoviç.

Əşrəfovun evi: Bakıda, Mariinski (indiki Rəsul Rza) və Torqovı (indiki Nizami) küçələrinin kəsişməsində mülk. 19, 41, 63, 104

Əyyub: “Quran”da adı çəkilən peyğəmbərlərdən biri. Şərq folklorunda və

ədəbiyyatında səbr rəmzi kimi işlənir. 76, 86

“F.”: qəzet; bax. “Forverts”.

Fars, farslar 9

Fars dili, farsca 63, 78, 87, 95, 96, 162, 287, 323, 339, 417, 467

Fastov: Ukraynanın Kiyev vilayətində şəhər. 30, 221

Fatma Hacı Bağır qızı 160

“Feniks”: sərnəşin gəmisi. 18

Fəhlə klubu (Bakı) 15, 334, 335, 418

Fələstin 57, 280

Fətulla Əlipaşa oğlu: İran təbəələrindən. 227

Fətulla Nəsrulla oğlu: Quba qəzasının Fındığan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Fındığan: Xızı rayonu ərazisində kənd. 124

Filimonov, Aleksandr Petroviç (1866-1948): Rusiyanın hərbi xadimi; general-leytenant. Kuban Xalq Respublikasının atamanı olmuşdur. 313

Finlandiya: (yaxud Finlanda). Şimali Avropada dövlət. 222

Finlandiya körfəzi: Baltik dənizində, Finlandiya, Rusiya və Estoniya sahillərində körfəz. 156, 163

“Forverts” [Vorwärts] (“İrəli”): Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının orqanı olan qəzet. Əsası 1876-cı ildə qoyulmuşdur. Təqiblərə görə müxtəlif dövrlərdə Leypsiq, Berlin, Praqa və Parisdə nəşr edilmişdir. 188, 324

Foss, A. V.: Rusiyanın ictimai-isiyasi xadimi, eser. 136

Foş, Ferdinand [Ferdinand Foch, 1851-1929]: Fransanın hərbi xadimi, marşal. 134, 135, 324, 372

Fövqəladə Təhqiqat Komissiyası: Erməni daşnaklarının Azərbaycanlıların həyatına və əmlakına qarşı işlədikləri

cinayətləri təhqiq etmək məqsədi ilə Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökuməti tərəfindən yaradılmış komissiya. 45, 67, 102, 421

Frans İosif I [Franz Joseph I; 1830-1916]: 1948-1916-cı illərdə Avstriya imperatoru olmuşdur. 43, 206

Fransa 9, 33, 57, 58, 70, 92, 146, 156, 168, 176, 190, 201, 213, 244, 259, 260, 261, 262, 266, 281, 324, 354, 357, 394, 420, 427, 430, 461, 475, 491

Fransa Dövlət Bankı 302

Fransa Hökuməti 157, 201

Fransa inqilabı: bax. Böyük Fransa inqilabı.

Fransa prezidenti 10

Fransız, fransızlar 11, 33, 92, 93, 106, 165, 209, 324, 326, 337, 394, 458, 460, 461, 475.

Fransız dili; fransızca 3, 9, 64

Freytaq, Stanislav Franzeviç: aqronom, Azərbaycan Cümhuriyyəti Torpaq Nazirliyində işləmişdir. 90

Fridrix Vilhelm [Friedrich Wilhelm; 1882-1951]: Almaniya və Prussiyanın vəliəhd şahzadəsi; Almaniya imperatoru II Vilhelmin oğlu. Birinci Dünya müharibəsində əvvəlcə Beşinci ordunun komandiri, sonra Kronprins Vilhelm Orduları Qrupunun baş komandanı olmuşdur. 163, 184, 229, 382

“Gaveyi-ahəngər”: Şəmsəddin Saminin əsəri. 59, 65

Gelencik: Rusiyanın Krasnodar diyarında şəhər. Qara dəniz sahilində kurort şəhəridir. 138

Genuya: bax. Cenova.

Georgiyevsk: Rusiyanın Stavropol diyarında şəhər. 30

Gəncə 1, 16, 18, 19, 37, 38, 50, 79, 84, 103, 118, 125, 182, 224, 247, 266, 270, 293, 304, 305, 311, 312, 322, 327, 330,

332, 335, 336, 364, 365, 366, 378, 379, 380, 390, 398, 399, 400, 405, 406, 425, 441, 463, 464, 473

Gəncə Hərbi məktəbi (Gəncə Hərbiyyə məktəbi; Gəncə Kiçik zabitlər məktəbi; Gəncə Podpraporşiklər məktəbi): Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə milli hərbi kadrlar hazırlayan məktəb. 1918-ci ilin iyun ayında Gəncədə fəaliyyətə başlamış, həmin ilin oktyabr ayında ilk məzunlarını vermişdir. 1918-ci ilin dekabrında Gəncə Podpraporşiklər məktəbinin bazasında Gəncə Praporşiklər məktəbi yaradılmışdır. 329, 470

Gəncə Xeyriyyə Cəmiyyəti 418

Gəncə Kiçik zabitlər məktəbi: bax. Gəncə Hərbi məktəbi.

Gəncə qəzası 11

Gəncə quberniyası 34, 90, 118, 125, 170, 322, 330, 365

Gəncə Podpraporşiklər məktəbi: bax. Gəncə Hərbi məktəbi.

Gəncə Şəhər İdarəsi Ərzaq şöbəsi 270

Giorqadze, Qriqol (1879-1937): Gürcüstanın ictimai-siyasi xadimi, hüquqşünas. Xarkov Universitetini bitirmişdir. 26 may 1918 – 13 fevral 1919 tarixləri arasında Gürcüstan Respublikasının Müdafiə naziri olmuşdur. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 314, 317, 361, 394, 467

Gireyev: Terek kazaklarının rəhbərlərindən olmuşdur. 136

Göyçay 305, 379

Göyçay qəzası (uyezdi) 68, 119

Göyçə mahalı 11

Göyçə gölü 11

Gülədağ: kənd. 190

Gülməhəmməd Samay bəy oğlu:

Quba qəzasının Həsənqala kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Gürcü, gürcülər 2, 6, 8, 11, 13, 16, 20,

60, 74, 75, 80, 101, 102, 133, 147, 166, 175, 188, 209, 211, 215, 235, 261, 262, 266, 267, 272, 277, 284, 314, 323, 333, 334, 342, 346, 350, 352, 361, 364, 372, 373, 374, 375, 386, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 402, 404, 406, 408, 409, 410, 415, 416, 423, 430, 434, 435, 437, 445, 459, 460, 467, 477, 478, 482, 490

Gürcü dili, gürcücə 20

Gürcü Qadınlar Cəmiyyəti (Bakı) 486

Gürcü Qırmızı Xaç Cəmiyyəti (Bakı) 486

Gürcü məktəbi: Bakıda məktəb; Birja (indiki Üzeyir bəy Hacıbəyli) küçəsində yerləşmişdir. 486

Gürcü Milli Şurası (Azərbaycan Cümhuriyyəti): Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə Bakıda fəaliyyət göstərən milli şuralardan biri. 1918-ci ilin aprelinde gürcü icması tərəfindən yaradılmışdı. Sədri Konstantin Mikeladze idi. (Gürcüstanın istiqlalyyətini elan edən Gürcüstan Milli Şurası ilə qarışdırılmamalıdır.) 5, 20, 80

Gürcü Neft Ticarəti Cəmiyyəti (Bakı) 486

Gürcü Səlibi-Əhmər Cəmiyyəti: bax. Gürcü Qırmızı Xaç Cəmiyyəti.

Gürcü Ünas Cəmiyyəti: bax. Gürcü Qadınlar Cəmiyyəti.

Gürcüstan 2, 6, 14, 18, 37, 40, 44, 60, 72, 101, 102, 107, 132, 148, 149, 151, 170, 174, 175, 178, 180, 181, 187, 188, 190, 201, 204, 205, 209, 210, 214, 235, 263, 310, 313, 314, 317, 332, 342, 349, 351, 352, 353, 361, 372, 373, 374, 375, 376, 382, 387, 390, 391, 393, 394, 395, 396, 402, 404, 407, 408, 409, 411, 423, 434, 435, 436, 445, 460, 467, 477, 478, 482

Gürcüstan Hökuməti 2, 40, 81, 101, 180, 187, 204, 313, 348, 349, 350, 351, 352, 373, 374, 375, 393, 394, 395, 402,

404, 407, 410, 411, 435, 436, 437, 460
 Gürcüstan Xalq Qvardiyası 353
 Gürcüstan Parlamenti 346
 Gürcüstan Teleqraf Agentliyi 165, 184, 188, 290
 Gürcüstanın Azərbaycanadakı səfiri 203, 372, 373
 Gürcüstanın Ermənistandakı səfiri 44, 349, 350, 353
 Güzdək kəndi 309
 H. Hənəfi: bax. Zeynallı, Hənəfi.
 Hacı Səlim Səyyah: bax. Qasımzadə, Hacı Səlim Səyyah.
 Hacı-Tərhan: İndiki Rusiya Federasiyasının Həştərxan (Astraxan) şəhəri. “Azərbaycan” qəzetinin müxtəlif nömrələrində “Hacı-Turxan”, “Hacı-Tərhan” kimi adlarla getmişdir. 99, 158, 329
 Hacı-Turxan: bax. Hacı-Tərhan.
 Hacıbəyli, Ceyhun bəy (yaxud C. Dağıstani; 1891-1962): Azərbaycanlı filoloq, tarixçi, jurnalist və ictimai xadim. Peterburq və Sorbonna universitetlərində təhsil almışdır. “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından olmuşdur. Qəzetdəki yazılarını “C. Dağıstani” imzası ilə nəşr etdirmişdir. Üzeyir Hacıbəylinin kiçik qardaşdır. 20, 42, 63, 85, 105, 117, 129, 140, 162, 183, 206, 228, 250, 272, 294, 316, 338, 360, 381, 401, 423, 445, 466, 488
 Hacıbəyli, Üzeyir (1885-1948): Azərbaycanlı bəstəkar, musiqişünas, publisist, pedaqoq və ictimai xadim. Azərbaycanın müasir peşəkar musiqi sənətinin və milli operanın banisi. Dövrünün bir sıra qəzet və jurnallarında, o cümlədən “Azərbaycan” qəzetində məqalə, felyeton, hekayə və miniatürlərlə çıxış etmişdir. “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. Sovet dövründə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Azərbaycan

Dövlət Konservatoriyasının rektoru, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü olmuşdur. Azərbaycan SSR-in və Azərbaycan Res-publikasının Dövlət himnlərinin musiqisinin müəllifidir. 9, 41, 49, 69, 89, 111, 154, 162, 181, 241, 248, 259, 293, 358, 405, 428, 454
 Hacıbəyli, Zülfüqar (1884-1950): Azərbaycanlı bəstəkar. Üzeyir Hacıbəylinin böyük qardaşdır. 89, 160, 181, 240, 248, 271, 293, 337, 358
 Hacıbəyov Bəradərləri truppası: bax. Hacıbəyov Qardaşları müdiriyyəti.
 Hacıbəyov Qardaşları müdiriyyəti: Zülfüqar və Üzeyir Hacıbəyli qardaşları tərəfindən Bakıda qurulan opera və operetta artsləri truppası. 41, 89, 181, 205, 247, 248, 271, 293, 358, 421
 Hacınski, Camo bəy (1888-1942): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuş, Poçt və Teleqraf naziri vəzifəsini tutmuşdur. 1938-ci ildə sürgün edilmiş, həbs düşərgəsində ölmüşdür. 133, 459
 Hacınski, Mehdi bəy: Azərbaycan Cümhuriyyəti Daxili İşlər Nazirliyində idarə müdürü olmuşdur. 34
 Hacınski, Məhəmmədhasən (1875-1931): Azərbaycanın dövlət xadimi. Peterburq Texnologiya İnstitutunu bitirmişdir. Cümhuriyyətdən əvvəl Bakının abadlaşdırılmasında xidmətləri olmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin üzvü idi. Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikasında Ticarət və Sənaye naziri vəzifəsini tutmuşdur. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü idi. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Xarici İşlər naziri, Dövlət Nəzarəti naziri, Maliyyə naziri, Daxili İşlər naziri, Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri kimi vəzifələrdə işləmişdir. Cümhuriyyətin

süqutundan sonra repressiyaya məruz qalmışdır. 434

Hacıyev: Ordubad müvəkili. 154, 191

Hacıyev, A. A. 15, 62

Hadi, Məhəmməd (Əbdülsəlimzadə; 1879-1920): Azərbaycanlı şair və jurnalist. 57, 248, 268, 337, 358, 380, 400, 422, 440, 465

Hamazasp: bax. Srvandzyan, Hama-zasp.

Hamburq [Hamburg]: Almaniyanın şimalında şəhər. Avropanın ən böyük limanlarından biridir. 194, 370, 371

Haşimov meydanı (Bakı): Bakıda, Qoşa qala qarısının önündəki meydan; “Gənclər meydanı”, “Duma meydanı” da deyilmişdir. 334

Hauz, Edvard [Edward House, 1858-1938]: Amerika siyasi xadimi və diplomatı. Hərbçi olmasa da “polkovnik Hauz” kimi tanınmışdır. Amerika prezidenti Vilson, Hauzun təsiri altında qalmışdır. 157

“Havas”: Fransız xəbər agentliyi. 1835-ci ildə təsis edilmişdir. Frans-press agentliyi [Agence France-Presse] daha sonra “Havas”ın bazasında yaradılmışdır. 157, 372

Helsinki: Finlandiyanın paytaxtı və ən böyük şəhəri. Finlandiya 1809-1917-ci illərdə Rusiya İmperiyasının tərkibində olmuşdur. Rus dilində Hel-sinki şəhərinin adı 1926-cı ilə qədər Helsingfors kimi işlənmişdir. 156, 372, 474

Helsingfors: bax. Helsinki.

Herkules: qədim yunan mifologiyası qəhrəmanlarından olan Herakl. Fövqəladə gücə malik olmuşdur. 76, 86

Hessentuki: bax. Yessentuki.

Heybət Mahmud oğlu: Quba qəzasının Xudat kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Heydər Əhməd oğlu: Quba qəzasının

Xuc kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Heydərzadə, Əliəkbər 268, 272, 315, 359

Həbib (yaxud Həbibkənd): Azərbaycanın Xaçmaz rayonunun kəndi. 122

Həmid Hacı Qurban oğlu: Quba qəzasının Sayad kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Həmkarlar İttifaqı 16, 50, 101, 246, 418

Həmsar: Qubanın kəndi; indiki Amsar (yaxud Əmsar) kəndi. 120

Hərbi nazir (Gürcüstan) 313, 314, 317, 361

Hərbi-ümumi: bax. Birinci Dünya müharibəsi.

Həsənqala: Qusar rayonu ərazisində kənd. 123

Həsənov, Əliağa (1871-1933): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi; Cümhuriyyət dövründə Maliyyə naziri, Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuşdur. “Nəşri-maarif” cəmiyyətinin yaradılmasında və fəaliyyətində yaxından iştirak etmiş, Bakı Şəhər Dumasının üzvü olduğu dövrdə Şollar su kəmərinin çəkilişi və şəhərdəki digər quruculuq-abadlıq işlərində xüsusilə böyük xidməti olmuşdur. 80, 459

Həsənov, H. M. 225

Həsənzadə, Mehdi 62

Həştərxan: bax. Hacı-Tərxan.

Hidayət Ağəəli oğlu: Quba qəzasının Yasab kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Hindenburg, Paul fon (Paul von Hindenburg, 1847-1934): Almaniyanın hərbi və siyasi xadimi, Birinci Dünya müharibəsinin ən məşhur sərkərdələrindən biri. 1925-1934-cü illərdə Almaniya prezidenti olmuşdur. 163, 221

Hindistan 52, 53, 77, 78, 96, 106, 195, 345, 371, 482

Holland, hollandlar 91

Hollandiya 90, 166, 346, 491

Hollandiya Hökuməti 166, 184

“Horizon”: bax. “Orizon”.

Hökumət İşləri İdarəsi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 18

“Hümmət” partiyası 16, 133, 134, 187, 219, 232, 238, 263, 270, 298, 344, 345, 376, 459

Hüseyn Cavid 26

Hüseyn Hüsəməddin (Yasar; 1869-1939): Türk tədqiqatçı alimi. 12 cildlik “Amasiya tarixi”nin, türk və Osmanlı tarixinə dair bir sıra başqa əsərlərin müəllifidir. “İqdam” və “Türk yurdu” kimi qəzet və jurnallarda dil və tarix mövzulu məqalələrlə çıxış etmişdir. 95, 97, 106

Hüseyn Məhəmmədrza oğlu: Bakıdakı İran təbəələrindən. 247

Hüseyn Rauf (Orbay; 1881-1964): Türkiyənin hərbi və siyasi xadimi. 1911-1912-ci illər Osmanlı-İtaliya müharibəsində və Balkan müharibələrində qəhrəmanlıq göstərmişdir. 1918-ci ilin oktyabr ayında Bəhriyyə naziri olmuş, Mudros sazişini Osmanlı dövləti adından imzalamışdır. 86

Hüseynov, Əli: Bakıda və Qazaxda müəllim olmuşdur. 44

Hüseynzadə, Ələkbər (1887-1967): teatr və kino aktyoru. Azərbaycan SSR Əməkdar artisti idi. 181

Hüseynzadə, Əli bəy (1864-1940): Azərbaycanın və Türkiyənin görkəmli ictimai xadimi, eyni zamanda həkim, publisist və pedaqoq. 317

Hüseynzadə, Xəlil: teatr aktyoru. 89, 181, 248, 293, 309, 358, 458

Xabarovsk 29

Xaçmaz 17

Xalqçı Sosialistlər Partiyası (yaxud Xalqçı-Sosialist Əmək Partiyası): Rusiyada 1905-1918-ci illərdə mövcud olmuş siyasi partiya. 140

Xanaşvili 37

Xanxoyski, Əmir xan: bax. Xoyski, Əmir xan.

Xanxoyski, Fətəli xan: bax. Xoyski Fətəli xan.

Xanlar (şəhər): bax. Yelenendorf.

Xarici İşlər naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 434

Xarici İşlər naziri (Dağlılar Respublikası) 476

Xarici İşlər naziri (Ermənistan) 348, 349, 350, 352, 394, 434

Xarici İşlər naziri (Gürcüstan) 40, 348, 349, 351, 372, 373, 374, 375, 434

Xarici İşlər naziri (İran) 484, 485, 491

Xarici İşlər naziri (Kırım) 223

Xarici İşlər naziri (Rusiya) 302

Xarici İşlər Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 178, 214, 398, 430

Xarici İşlər Nazirliyi (Fransa) 220

Xarici İşlər Nazirliyi (Gürcüstan) 40, 348

Xarici İşlər Nazirliyi (Polşa) 392

Xarici İşlər Nazirliyi (Türkiyə) 92

Xarkov 92, 137, 221, 229, 242, 290

Xasavuyurt: Rusiya Federasiyası tərkibində Dağıstan Respublikasında şəhər. 81, 476

Xasməmmədov, Ələsgər bəy: Gəncə Şəhər Bələdiyyə İdarəsinin rəisi olmuşdur. 118

Xasməmmədov, Xəlil bəy (yaxud Xasməhəmmədov; 1873-1947): Azərbaycanın dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Rusiya Dövlət Dumasının, Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində portfelsiz

nazir, Ədliyyə naziri, Daxili İşlər naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Azərbaycanın Türkiyədə səfiri təyin edilmiş, Cümhuriyyətin süqutundan sonra Azərbaycana qayıtmamışdır. Siyasi fəaliyyətini mühacirətdə də davam etdirmişdir. 69, 434, 463, 484

Xəlil Fərzəli oğlu: Quba qəzasının Siyəzən kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Xəlil İbrahim: bax. İbrahimov, Xəlil.

Xəlilbəyli, Balabəy: Bakıda, Vorontsovski (indiki İslam Səfərlisi) küçəsində yerləşən “Dardanel” yeməxanasının müdiri olmuşdur. 337

Xəzər dənizi 188, 292, 326, 331, 480, 359, 381, 422

Xəzər xaqanlığı 97

Xırdalan: Abşeron yarımadasında kənd; 2006-cı ildə şəhər statusu almışdır. 178, 179, 369

Xızı kəndi: Azərbaycan Cümhuriyyəti ərazisində kənd; indiki Xızı rayonunun inzibati mərkəzi. 120

Xilə 60, 84, 102

Xorvat, xorvatlar 28, 391

Xoyski, Əmir xan (1888-1954): Azərbaycan ictimai-siyasi xadimi, milli istiqlal hərəkatının iştirakçısı. Bakı qubernatorunun müavini, eləcə də bir sıra yerlərdə qəza rəisi olmuşdur. 439

Xoyski, Fətəli xan (1875-1920): Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularından biri, görkəmli dövlət xadimi. Moskva Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bakı Şəhər Dumasının sədri (1917-1918), Zaqaf-qaziya Seyminin üzvü və Zaqafqaziya Federativ Respublikasının Xalq Maarifi naziri (1918) olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyətinin ilk hökumətinin sədri seçilmiş, Cümhuriyyət dövründə bir neçə dəfə Baş Nazir, eləcə də Daxili İşlər naziri, Ədliyyə naziri, Xarici

İşlər naziri vəzifələrini icra etmişdir. Bolşevik işğalından sonra Tiflisə mühacirət etmiş və orada erməni daşnakları tərəfindən şəhid edilmişdir. 93, 94, 133, 144, 147, 152, 153, 262, 277, 320, 344, 345, 363, 365, 368, 384, 406, 425, 429, 434, 459, 484

Xristyuk, Pavel Anikeyeviç (1890-1941): Ukraynanın ictimai-siyasi xadimi. Bir sıra hökumətlərdə müxtəlif vəzifələr tutmuşdur. Milliyətçilikdə günahlandırılaraq 1931-ci ildə həbs edilmiş, 1941-ci ildə həbs düşərgəsində ölmüşdür. 30

Xudat: Azərbaycanın Xaçmaz rayonu ərazisində şəhər. 18, 124

Xuc: Azərbaycanın Quba rayonu ərazisində kənd. 122

Xuramoviç, İsmayıl bəy: Tiflisdə Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyətinin sədri olmuş, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Dəftərxanasının direktoru vəzifəsini tutmuşdur. 203

Xüsusi Şura (Cənub): 1918-1919-cu illərdə Cənubi Rusiya ordusu və Könüllü ordu nəzarətindəki ərazilərdə təsis edilən məşvərət və icra orqanı; Cənubi Rusiya Silahlı Qüvvələri yanında Xüsusi Şura. Rusiyalı 1 avqust 1914-cü il tarixindəki sərhədləri daxilində bərpa etmək məqsədi güdürdü. 43

İbnül-Əsir Cəziri (1160-1233): ərəb tarixçisi. 95, 106

İbrahim bəy Rəcəb bəy oğlu: Quba qəzasının Xızı kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

İbrahim xan (yaxud İbrahim Xəlil xan; 1732-1806): Qarabağ xanı. 249

İbrahimov 119

İbrahimov, Xəlil (Xəlil İbrahim; Xəlil İbrahimzadə; 1892-1938): Azərbaycanlı müəllim, publisist və tənqidçi. Şuşada anadan olmuşdur. Bakıda müəllim işləmiş,

müxtəlif qəzet və jurnallarda, o cümlədən “Azərbaycan” qəzetində yazılar dərc etdirmiş, bir müddət “Azərbaycan” qəzetinin “müvəqqəti müdiri” olmuşdur. 1938-ci ildə həbs edilərək güllələnmişdir. 34, 43, 113

İbrahimzadə, Ağaməhəmməd 62

İkinci Getmanlıq 489

İkinci Qızlar gimnaziyası (Bakı) 298

“İqdam”: 1894-1928-ci illərdə İstanbulda türk dilində nəşr edilən gündəlik siyasi və elmi qəzet. 1894-1910-cu illərdə “İqdam”, 1910-1912-ci illərdə “Yeni İqdam”, 1912-ci ildə bir müddət “İqtiham”, 1912-1928-ci illərdə yenə “İqdam” adıyla nəşr edilmişdir. 97

İqnatus: Finlandiyanın Amerika Birləşmiş Ştatlarında səfiri olmuşdur. 18

İqriq: Azərbaycanın Quba rayonu ərazisində kənd. 121

İlyəşevic: Muğanda Azərbaycan Cümhuriyyətinin ordusuna qarşı döyüşən qüvvələrin komandirlərindən biri olmuşdur. 16

İlyuşkin, Pyotr Fyodoroviç: Bakı Şəhər İdarəsinin və Bakı Şəhər Dumasının üzvü olmuşdur. 1917-ci ildə Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi və Bakı qubernatoru vəzifələrini müvəqqəti olaraq icra etmişdir. Cümhuriyyət dövründə Bakı Şəhər İdarəsinin rəisi olmuş, sovet dövründə isə Bakı Şəhər Sovetində müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 17, 21, 248, 338, 443, 465, 487

İngilis, ingilislər 7, 11, 13, 14, 24, 29, 31, 32, 33, 76, 92, 93, 106, 131, 146, 151, 152, 156, 165, 166, 168, 176, 178, 180, 188, 196, 201, 209, 220, 221, 222, 235, 256, 257, 258, 266, 269, 312, 321, 323, 345, 366, 367, 371, 372, 387, 390, 393, 398, 420, 426, 427, 448, 449, 450, 451, 458, 460, 463, 475

İngiltərə 9, 10, 11, 14, 15, 33, 40, 57,

58, 60, 70, 71, 72, 86, 92, 93, 127, 134, 137, 138, 151, 157, 166, 168, 190, 195, 201, 203, 204, 213, 220, 243, 259, 260, 261, 262, 265, 266, 269, 302, 303, 310, 319, 324, 325, 326, 345, 366, 380, 391, 393, 422, 427, 430, 474, 489, 491

İngiltərə-Yaponiya İttifaqı: İngiltərə ilə Yaponiya arasında 1902-1921-ci illərdə mövcud olan və üç sazişlə təsdiqlənən ittifaq. Birinci saziş 1902-ci ildə 5 il müddətinə, ikinci saziş 1905-ci ildə 10 il müddətinə, üçüncü saziş isə 1911-ci ildə yenə 10 il müddətinə imzalanmışdı. Paris Sülh Konfransında Yaponiya bu ittifaq sayəsində bəzi planlarını həyata keçirməyə çalışmışdır. İngiltərə-Yaponiya İttifaqı 1921-ci ildə ləğv edildi. 474, 489

İngiltərə kralı 9, 10, 20, 382, 423

İnquş, inquşlar: Şimali Qafqaz xalqlarından; İnquşetiyanın yerli əhalisi. 81, 225, 291

“İnsanların tarixi faciələri yaxud Əlvahi-intibah”: bax. “Əlvahi-intibah”.

İnvud 180

İran 9, 36, 52, 53, 77, 78, 83, 87, 94, 95, 96, 132, 134, 139, 149, 180, 190, 227, 247, 291, 323, 329, 331, 332, 333, 359, 381, 386, 399, 415, 422, 441, 444, 480, 481, 482, 484, 485, 491

İranlı, iranlılar 51, 95, 97, 187, 332, 333

İretski, Konstantin Aleksandroviç (1842-1918): Rusiyanın Tver quberniyası dvoryanlarından olan İretski daha sonra Bakıya köçmüş, burada yaşamış və işləmişdir. Müxtəlif xeyriyyə cəmiyyətlərinin, maarif və maliyyə qurumlarının işində yaxından iştirak etmişdir. 1885-ci ildə Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurasının sədri seçilmişdir. 1887-1917-ci illərdə Bakı Şəhər Dumasının üzvü, 1894-1898-ci illərdə Bakı Bələdiyyəsinin sədri

olmuşdur. 101, 107, 244

İrəvan 3, 26, 40, 191, 304, 348, 349, 350, 351, 353, 365, 375, 386, 390, 394, 396, 398, 466

İrkutsk 29, 58

İslam, İslamiyyət, müsəlman, müsəlmanlıq 3, 11

“İslamiyyət”: Bakıda karvansara tipli mehmanxana. Bazar (indiki Azərbaycan prospekti), Qubernski (indiki Nizami küçəsi) və Poçt (indiki Süleyman Tağızadə) küçələrinə çıxışı olan bina 1918-ci ilin Mart soyqırımında yandırılmış, sonradan bərpa edilmişdir. 160, 206

İsmayılova, Kamilə xanım: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 42

İspan qripi 39, 175

İspanyol nəzləsi: bax. İspan qripi.

İstanbul 57, 69, 70, 71, 86, 92, 93, 106, 166, 195, 201, 223, 285, 304, 325, 331, 353, 354, 396, 417, 441, 461, 466, 475, 490

İsveç 156, 198

İsveç Hökuməti 188, 189

İsveçli, isveçlilər 189

İsveçrə 90, 92

İtaliya 10

“İttihad” məktəbi (Bakı) 268

“İttihad” fraksiyası (Azərbaycan Parlamentində) 154, 285, 298

“İttihad” partiyası (Azərbaycan) 187, 232, 233, 285, 429, 458, 459

Jitkov 37

“Jorj” əksxanası: Bakıda; Mariinski (indiki Rəsul Rza) və Torqovı (indiki Nizami) küçələrinin kəsişməsində fəaliyyət göstərmiş fotoqraf studiyası. 19, 41, 63, 104

Kabarda: Şimali Qafqazın mərkəzi hissəsində tarixi vilayət. Hal-hazırda Rusiya Federasiyasının tərkibində Kabarda-Balkar Respublikasına daxildir. 167, 222, 325, 339

Kabardalı, kabardalılar: bax. Kabardin, kabardinlər.

Kabardin, kabardinlər (yaxud kabardalılar): Əsasən Rusiya Federasiyasının Kabarda-Balkar Respublikası ərazisində, eləcə də bir sıra digər yerlərdə yaşayan müsəlman xalq. Kabarda-çərkəz dilində danışirlər. 167, 225, 291, 476

Kadet partiyası; kadetlər (Konstitution-Demokratik Partiya): XIX əsrin əvvəllərində Rusiyada fəaliyyət göstərmiş siyasi partiya. 1905-ci ildə qurulan partiya, 1917-ci ilin axırlarında bolşeviklər tərəfindən qadağan edildikdən sonra da bir müddət gizli olaraq öz fəaliyyətini davam etdirmiş, Ağqvardiyaçılar hərəkatını müdafiə etmişdir. 3, 516, 47, 134, 136, 202, 232, 241, 243, 270, 299, 320, 410, 453, 467

Kalinovski (Kalinovskaya): Çeçenistanın Nauriski rayonunda kənd. 222

Kalyayev, İvan Platonoviç (1877-1905): Rus şairi, inqilabçısı və terrorçusu. Rusiya imperatoru II Aleksandrın oğlu Böyük knyaz Sergey Aleksandroviçə sui-qəsd etmişdir. Asılıaraq edam edilmişdir. 138, 141

Kamal Məhəmməd oğlu: Quba qəzasının Avaran kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Kamenisti: Bakıda küçə; indiki Bəşir Səfəroğlu küçəsi. 292, 363

Kanayan, Drastamat (Dro; 1883-1956): Erməni terrorçu və hərbi cinayətkar; Daşnaksutyun üzvü. Şərqi Anadolu və Qafqazda dinc müsəlman-türk əhaliyə divan tutulmasında xüsusi rolu olmuşdur. 3, 191, 404, 409

Kantemirovka: Rusiyanın Voronej vilayətində şəhər tipli qəsəbə. 290

Kapitalist, kapitalizm 11, 53, 64

Kaprinskaya, Y. M.: müəllimə. 298

Kara-Murza, Pavel Makaroviç: Bakının erməni sakinlərindən. 38

Karçikyan: Erməni ordusu zabiti; poruçik. 1918-ci ilin yanvar ayında Gürcüstan hərbiçilərinə əsir düşmüşdür. 411

Karçikyan, Xaçatur Ovannesoviç (1882-1918): Ermənistanın siyasi xadimi, hüquqşünas. Daşnaksutyun partiyasının üzvü olmuşdur. Zaqafqaziya Hökumətində Maliyyə naziri, Ermənistan Respublikası Hökumətində əvvəlcə Maliyyə, sonra Sosial Təminat naziri olmuşdur. 191, 353, 389, 402

Karl I, Frans İosif [Karl I. Franz Josef; 1887-1922]: Avstriya-Macaristan imperatoru; 21 noyabr 1916 – 12 noyabr 1918 tarixləri arasında hakimiyyətdə olmuşdur. 10

Karolin adaları [Caroline Islands]: Sakit okeanın qərb hissəsində arxipelaq. XIX əsrin axırlarından 1914-cü ilə qədər Almaniyanın koloniyası olmuş, 1914-cü ildə Yaponiya tərəfindən işğal edilmişdi. 474

Karoyi, Mihay [Mihály Károlyi; 1875-1955]: Macarıstanın dövlət xadimi. 1918-ci ilin 31 oktyabrından noyabr ayının ortalarına qədər Baş Nazir, daha sonra Macarıstan Respublikasının Prezidenti olmuşdur. 11

Karpat 56

Kartsivadze, Nikolay İotamoviç (1884-1937). Gürcüstanın ictimai xadimi və diplomatı. Ali hüquq təhsili almışdır. Menşeviklərin Gürcüstandakı rəhbərlərindən biri idi. Gürcüstanın Azərbaycan Cümhuriyyətindəki siyasi nümayəndəsi təyin edilmişdi. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən həbs edilərək güllələnmişdir. 203, 372, 373, 374, 382, 460

Karşteynbaum 360, 381, 401, 423, 445, 466

“Kaspi”: 1881-1919-cu illərdə Bakıda rus dilində nəşr edilən qəzet. 24, 25, 59, 83

“Kaspi”: neft şirkəti 196

“Kaspi-Çernomor” şirkəti 195, 196

“Kavkazskiy kalendar”: Qafqaz haqqında illik məlumat kitabı; 1845-1916-cı illərdə Tiflisdə çap edilmişdir. 50, 64

“Kavkazskoye slovo”: 1914-1919-cu illərdə Tiflisə rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. Bu qəzetin arxasında erməni burjuaziyasının böyük nümayəndələri dayanırdı. 2, 14, 311, 375, 396

“Kazbek”: gəmi. 269

Kazimi, Mirmahmud (yaxud Mirmahmud Kazımlı; Mirmahmud Kazımovski; 1882-1940): Azərbaycan aktyor, rejissor və dramaturqu. 342

Kazımzadə, Abbasqulu (1882-1947): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 133, 284, 334

Keller, Fyodor Arturoviç (1857-1918): rus hərbiçisi, ağqvardiyaçı general. 1877-1878 Rusiya-Türkiyə müharibəsinin və Birinci Dünya müharibəsinin iştirakçısı olmuşdur. Cənubi Rusiyada ağqvardiyaçılar hərəkatının başçılarından biri olmuşdur. 220

Kerç 180

Kiçikxanov, Bayram Niyazi oğlu (yaxud Kiçikxanlı; 1889-1922): Azərbaycanın siyasi xadimi. Zaqatalada maarif müfəttişi işləmişdir. Zaqataladan Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə seçilmiş, eyni zamanda Parlamentin katibi olmuşdur. “Əhrar” partiyasının üzvü idi. 459

Kilid: Zəngəzur qəzasının kəndi. 190

Kilvar (yaxud Gilvar): Azərbaycanda kənd; hal-hazırda Şabran rayonunun tərkibindədir. 125

Kiyev 58, 134, 137, 140, 167, 221, 222,

240, 241, 242, 243, 302, 345, 372, 475

Klemanso, Jorj [Georges Clemenceau; 1841-1929]: Fransanın dövlət xadimi. 1906-1909 və 1917-1920-ci illərdə Baş Nazir olmuşdur. 134, 324

Klenevski, Viktor Viktoroviç (1883 - ?): Milliyyətə polyak olan Klenevski Slavyan-Rus Cəmiyyətindən Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə seçilmiş, 1919-cu ilin mart-dekabr aylarında Sosial Təminat naziri olmuşdur. 133, 138

Kobaxidze: Tiflis Universitetində tələbə təşkilatının fəallarından olmuşdur. 102

Koblens [Koblenz]: Almaniyanın qərbində şəhər. 220

Kokerell, F. P.: Antanta dövlətlərinin Bakıdakı polis müdiri olmuşdur. 39, 246

Kokorev, Vasili Aleksandroviç (1817-1889): Rus taciri və sənayeçisi. Təsisçilərindən olduğu “Zakaspiysk Ticarət Şirkəti” Suraxanıda kerosin emalı zavodu açmışdı. 80, 155

Kolçak, Aleksandr Vasilyeviç (1874-1920): Rusiyanın hərbi və siyasi xadimi; admiral. Ağqvardiyaçılar hərəkətinin başçısı, Rusiyanın Ali rəhbəri (noyabr 1918 – fevral 1920) və Rus ordusunun Ali Baş komandanı (noyabr 1918 – yanvar 1920) olmuşdur. 10, 302, 320, 326, 371

Kolesnikov, İvan Nikiforoviç (1860-1920): Rusiyanın hərbi xadimi; general-mayor. Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş, 1918-ci ildə Könüllü orduya daxil olmuş, Terek kazaklarının komandiri təyin edilmişdir. 168

Kolevalov: Qusar qəsəbəsinin rus əhalisinin nümayəndəsi olmuşdur. 125

Kolyubakin küçəsi: Bakıda küçə. Köhnə adı “Qəssabbazar” idi. Çar Rusiyası dövründə “Kolyubakin küçəsi” adını almış, daha sonra bolşeviklər tərəfindən “Yefim Saratovets küçəsi” adlandırılmışdır. İndiki

adı “Nigar Rəfibəyli küçəsi”dir. 42, 104, 161, 183, 249, 316, 359, 360, 401, 423, 466

Konotop: Ukraynanın Sumı vilayətində şəhər. 242

“Kooperasiya” Xəzəryanı İstehlak Cəmiyyətləri İttifaqı: Cümhuriyyət dövründə mövcud olmuş istehlak cəmiyyətləri ittifaqı. 18, 268, 272, 315, 359, 479

Kopelioviç, Samuil İzrailoviç: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 19, 41, 63, 105, 160, 183, 205, 227, 249, 315, 338, 359, 381, 401, 422, 444, 466, 488

Kopenhagen; Kopenhaq: Danimarkanın paytaxtı və ən böyük şəhəri. 10, 92, 188, 302

Kopenhaq: bax. Kopenhagen.

Korvin-Krukovski, Aleksandr Vladimiroviç (1872-1943): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş, 1917-ci ilin axırlarında Könüllü orduya daxil olmuşdur. Krım piyada diviziyasının komandiri olmuşdur. Rusiyada Vətəndaş müharibəsi başa çatdıqdan sonra mühacirətə getmişdir. 137

Köçərli, Firdun bəy (1863-1920): Azərbaycan görkəmli maarif xadimi, ədəbiyyatşünası və yazıçısı. Qori Müəllimlər Seminariyasını bitirmişdir. 1918-ci ildə Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsini Qazaxa köçürərək müstəqil bir seminariyaya çevirmiş və bu seminariyanın direktoru olmuşdur. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü kimi İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlar arasında yer alan Firdun bəy Köçərlinin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinə dair əsərləri xüsusilə dəyərlidir. Bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 40, 119

Köhnə Xudat: Xaçmaz rayonu ərazisində kənd. 124

Könüllü ordu: Rusiyada Vətəndaş müharibəsi əsnasında, ağqvardiyaçı zabitlərin Rusiyanın cənub bölgələrində təşkil etdikləri ordu. 30, 43, 136, 138, 140, 167, 191, 241, 242, 302, 314, 325, 345, 357, 372, 475

Köprülüzadə, Məhməd Fuad bəy (1890-1920): Türk ədəbiyyatşünası və türkoloqu. Türk ədəbiyyatı tarixinə dair bir sıra qiymətli əsərlərin müəllifidir. Eyni zamanda siyasətlə də məşğul olmuş, dəfələrlə millət vəkili seçilmiş, 1950-1956-cı illərdə Türkiyə-nin Xarici İşlər naziri olmuşdur. 96

Krasilnikovun evi: Bakıda, Nikolayevski (indiki İstiqlaliyyət) küçəsində mülk. 19, 41, 105, 161, 205, 227, 249, 315, 359, 444, 488

Krasnovodsk: indiki Türkmənistanın Türkmənbaşı şəhərinin 1993-cü ilə qədərki rəsmi adı. 61, 179, 203, 269, 292, 359, 381, 418, 422

Krasnovodski: Bakıda küçə; indiki “Səməd Vurğun” küçəsi. 19, 42, 63, 104, 161, 249, 316, 360, 401, 444, 488

Kravçenko, Vasili: Slavyan-Rus Cəmiyyətindən Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə üzv seçilmişdir. 133, 308

Kırım 12, 13, 21, 135, 136, 137, 140, 166, 280, 474

Kırım Hökuməti 12, 135

Kırım xanı 332, 339

Kırım tatarları 135, 316, 332,

Kırım türkləri 135, 213

Krımtayev 135

Krivoşein, Aleksandr Vasilyeviç (1857-1921): Rusiyanın dövlət xadimi. Dövlət Şurasının üzvü (1906-1917); Cənubi Rusiya Hökumətinin sədri (iyun-oktyabr 1920) olmuşdur. 134, 241

Kronştadt: Rusiyanın şimal-qərbində, Fin körfəzində liman şəhəri. 58, 167, 222,

326

Krupp, Alfred [Alfred Krupp; 1812-1887]: Alman sənayeçi və silah istehsalçısı. Öz dövründə Avropanın ən böyük silah (xüsusilə top) istehsalçısı olan Krupp “toplar kralı” kimi tanınmışdı. 221

Kuban 181, 241, 242, 313

Kursk: Rusiyanın Kursk vilayətində şəhər. 242

“Kurski pravda” (Kurskaya pravda): Kurskda çap edilən siyasi-ədəbi qəzet. İlk nömrəsi 30 may 1918-ci ildə çıxmışdır. 138

Kuşka: Türkmənistanın cənubunda şəhər; indiki Sərhədəbad şəhəri. 295

Kutaisi 37, 180, 353, 393, 395, 402, 435

Kürkənd: Bakının kəndlərindən; hal-hazırda mövcud deyil. 17

Q. bəy Oruc oğlu: Quba qəzasının Pirəbədil kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Qafar oğlu: Şəmkirin Çardaxlı (indiki Çənlibel) kəndinin yasavulu (polis nəfəri) olmuşdur. 224

Qafqaz, Qafqaziya 7, 8, 9, 13, 14, 15, 23, 24, 30, 31, 32, 38, 45, 57, 60, 72, 73, 78, 79, 90, 94, 115, 120, 121, 124, 125, 134, 136, 145, 146, 147, 148, 151, 154, 155, 167, 173, 174, 190, 192, 193, 194, 209, 214, 223, 226, 234, 237, 257, 258, 262, 265, 266, 268, 271, 280, 299, 304, 319, 323, 332, 341, 342, 343, 344, 354, 355, 366, 367, 369, 374, 379, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 396, 397, 398, 406, 415, 416, 418, 427, 437, 438, 440, 453, 457, 463, 471, 472, 477

“Qafqaz”: neft şirkəti. 196

Qafqaz Azərbaycanı 8

Qafqaz Konfransı 6

“Qafqaz və Merkuri”: Volqa çayında və Xəzər dənizində gəmiçiliklə məşğul olan şirkət. 1849-cu ildə yaradılmış, 1918-ci

ildə milliləşdirilmişdir. 160, 196, 293

Qafqaz türkü, Qafqaz türkləri 78, 397

Qafqazlı, qafqaziyalı; zaqafqaziyalı
201, 214, 235, 284, 319, 397

Qala küçəsi: Bakıda, İçəri şəhərdə
küçə. 315, 338, 360, 380, 401, 422, 445,
466, 488

Qalabəy Ağabala oğlu: Quba qəzasının
Həbib kəndində camaat nümayəndəsi
olmuşdur. 122

Qalinovski, Yurvin 44

Qalisiya (yaxud Qaliçya): Şərqi
Avropada tarixi vilayət. Hal-hazırda Polşa
və Ukrayna sərhədləri daxilindədir. 136,
221

Qara dəniz 12, 166, 173, 194, 201,
325, 345, 361, 371

Qara şəhər; Qara şəhər dairəsi:
Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 16,
160

Qarabağ 79, 81, 165, 189, 256, 259,
266, 272, 304, 310, 311, 312, 321, 322,
323, 326, 342, 364, 365, 366, 367, 368,
376, 386, 387, 388, 390, 405, 406, 407,
408, 423, 437, 471

Qarabağ xanlığı 323

Qarabəyli, Qara bəy (1873-1953):
Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, eyni
zamanda həkim və jurnalist; Azərbaycan
Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü. “Difai”
partiyasının rəhbərlərindən, “İttihad”
partiyasının sədri olmuşdur. “Həyat”,
“İrşad”, “Kaspi” kimi bir sıra nəşrlərlə
əməkdaşlıq etmişdir. 38, 80, 133, 187,
244, 285, 390, 458

Qaradağ (Avropa) 28, 223

Qaradağlı (Goranboy): Azərbaycanın
Goranboy rayonu ərazisində kənd. 399,
402

Qaraxan Qədəş oğlu: Quba qəzasının
Zixur kəndində camaat nümayəndəsi
olmuşdur. 122

Qarayev, Əliheydər (1896-1938):
Azərbaycanın siyasi xadimi. Azərbaycan
Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü
olmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan
sonar Bakı Sovetinin sədri, Azərbaycan
Sovet Sosialist Respublikasının Hərbi
Dəniz İşləri xalq komissarı, Əmək xalq
komissarı və Ədliyyə xalq komissarı olmuş,
bir sıra digər vəzifələrdə işləmişdir. 1937-
ci ildə həbs edilmiş, 1938-ci ildə
güllələnmişdir. 133, 459

Qardaşov, Aslan bəy (1866-1920):
Azərbaycan Cümhuriyyətinin dövlət
xadimi. “Əhrar” partiyasının liderlərindən
biri, Milli Şuranın və Parlamentin üzvü,
Əkinçilik və Dövlət Əmlakı naziri
olmuşdur. 134

Qarzanıyem: Zəngəzur qəzasında
mövcud olmuş azərbaycanlı kəndi. 94

Qasım kənd: Dağstanda kənd, Süley-
man-Stalski rayonunun inzibati mərkəzi.
37

Qasimov, Ağaverdi: Azərbaycan Cüm-
huriyyəti Parlamentində mülki nəzarətçi
olmuşdur. 425

Qasimov, Hacı 15, 62, 443

Qasimov, Qasım: Bakı Şəhər
Dumasının üzvü. 244

Qasimov, Sadiq. 330

Qasimov, Yusif: Qazax darülmüəllimini
müəllimlərindən.

Qasımzadə, Hacı İbrahim: “Bəsirət”
qəzetinin baş redaktoru olmuşdur. 159

Qasımzadə, Hacı Səlim Səyyah (1869-
1943): Şair və müəllim. Vilnüs və İstan-
bulda təhsil almış, bir çox ölkələrə səyahət
etmişdir. Bakıda müəllim kimi fəaliyyət
göstərmişdir. Zəngin bir ədəbi irs
qoymuşdur. 140

Qasımzadə, Yusif (1896-1957): Qazax
seminariyasının müəllimi olmuşdur.
Sovetləşmədən sonra rəhbər vəzifələrdə

işləmişdir. Salyan qəzası inqilab komitəsinin sədri, “Kommunist” qəzetinin redaktoru və Azərbaycan SSR Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin katibi olmuşdur. 1937-ci ildə həbs edilərək 20 il müddətinə islah-əmək düşərgəsinə məhkum edilmişdir. 1955-ci ildə reabilitasiya olunmuşdur. 442

Qayıbov, Bəybala bəy: Quba qəzasının Alpan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Qazax: Azərbaycanın qərb rayonlarından. 18, 39, 44, 49, 50, 119, 175, 304, 305, 332, 366, 379, 442, 443, 446

Qazax Darülmüəllimini (Qazax Müəllimlər Seminariyası) 39, 40, 44, 442, 443, 446

Qazaxıstan 295

Qazaryans, Krikor: Quba qəzasının Kilvar kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 125

Qerbel, Sergey Nikolayeviç (1856 - ?): Rusiya və Ukraynanın dövlət xadimi. 1918-ci ilin noyabr-dekabr aylarında Ukrayna Dövlətinin (İkinci Getmanlıq) Nazirlər Sovetinin sədri olmuşdur. 1919-cu ildə Almaniyaya mühacirətə getmişdir. Sonrakı taleyi naməlumdur. 28

Qəbulov, İslam bəy (1879-1920): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Qaxda və Bakıda müəllimlik etmiş, mətbuatda məqalələrlə çıxış etmiş, dərsləklər yazmışdır. Müsavat partiyasının, Zaqafqaziya Seyminin üzvü olmuşdur. 307, 328, 356, 377, 415, 440, 462

Qədir Qurban oğlu: Quba qəzasının Alpan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Qəhrəman Yüzbəy oğlu: Quba qəzasının Zixur kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Qənbər bəy Xeyir bəy oğlu: Quba

qəzasının Köhnə Xudat kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Qərib Məhəmmədkərim oğlu (yaxud Qərib Kərimoğlu; 1870-1926): Nuxa qəzasından Azərbaycan Parlamentinin üzvü seçilmişdir. Əhrar fraksiyasını təmsil etmişdir. 50, 64

Qırcakski 135

Qırməki: Bakının Binəqədi rayonunda dərə. 247

Qırmızı ordu (Rusiya) 137, 138, 222, 313, 314, 325, 371, 474

Qoqol küçəsi: Bakıda küçə 39, 359, 381, 401, 422, 444, 466, 486, 488

Qoldqor-Fradkin: Bakıda diş həkimi. 315, 338, 360, 381, 401, 422, 445, 466, 488

Qolitsın, Qriqori Sergeyeviç (1838-1907): Rusiyanın dövlət xadimi, general. Qafqaz müharibəsinin iştirakçısı idi. 1896-1905-ci illərdə Qafqaz Hərbi Dairəsinin komandanı (Qafqaz canişini) olmuşdur. 74, 75, 86

“Qolos Kiyeva”: 1918-ci ilin aprel-dekabr aylarında nəşr edilmiş gündəlik qəzet. 372

“Qolos Moskvi”: Moskvada 1907-1915-ci illərdə nəşr edilən gündəlik ictimai-siyasi qəzet. 74

“Qolos zemli”: rus qəzeti. 74, 86

Qoloşapov, V. N.: Qafqazda xidmət etmiş rus generalı. Erməni-müsəlman münaqişəsi əsnasında kəskin bir şəkildə ermənipərəst mövqe tutmuş, müsəlman əhaliyə zülm etmişdir. 471

Qori 40, 353, 415, 443

Qori Seminariyası 443

Qraf Maksimilian: Alman şairi Şillerin “Qaçqlar” adlı dram əsərindəki obraz nəzərdə tutulur. 59, 65

Qrebyonka: Ukraynanın Poltava vilayətində şəhər. 242

Qriqorov: Bakıda silahlı soyğun üstündə tutulmuşdur. 269

Qriqoroviç-Barski, Dmitri Nikolayeviç (1871-1958): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi. Kiyev Şəhər Dumasının üzvü olmuş, Ümumukrayna Konstitusion-Demokratik Partiyasının sədri seçilmişdi. Yassı görüşündə iştirak etmişdir. 1922-ci ildən mühacirətdə yaşamışdır. 134

Qroznenski: Çeçenistanın Qroznenski rayonunda kənd. 222

Qrozni 81, 221, 222, 325

“Qruziya”: 1918-1921-ci illərdə Tiflisdə rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. Heç bir partiyanın orqanı olmadığını elan etsə də, bu qəzet əslində gürcü millətçilərinin görüşlərini əks etdirirdi. 6, 13, 72, 86, 204, 375

Quba 18, 26, 36, 37, 44, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 204, 225, 305, 357, 379, 384, 439

Quba meydanı (Bakı) 16

Qubernski: Bakıda küçə; indiki Nizami küçəsi. 1, 19, 23, 41, 45, 63, 67, 89, 105, 109, 131, 143, 160, 165, 183, 187, 205, 206, 209, 227, 228, 231, 249, 250, 253, 275, 297, 315, 316, 319, 341, 359, 363, 383, 401, 403, 425, 444, 447, 466, 469, 488

Qubonin, Pyotr İonoviç (1825-1894): Rus tarixçi və sənayeçisi. Vasili Aleksandroviç Kokorevklə birgə “Bakı Neft Cəmiyyətini” qurmuşdu. 155

Quçkov, Fyodor İvanoviç (1860-1913): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi; 17 Oktyabr İttifaqı partiyasının təsisçilərindən olmuşdur. 74

Quxman, Moisey Arkadyeviç: Qulaqburun-boğaz həkimi. Yəhudi Milli Şurasından Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə seçilmiş, Parlamentdə Milli azlıqlar fraksiyasının üzvü olmuşdur. 80,

133, 188, 279, 459

Qukasov, Pavel Osipoviç (yaxud Poqos Qukasyants; 1858-1937): neft sənayeçisi. 196

Quliyev, Ağabala (1862-ci ildə doğulmuşdur): Azərbaycanlı sahibkar və xeyriyyəçi. Bakıda və Rusiyanın bir sıra şəhərlərində un dəyirmanlarına və düyü təmizləmə fabriklərinə sahib idi. Bakı Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyətinin qurucularından idi. Cümhuriyyətin süqutundan əvvəl İrana gedən Quliyev bir daha Azərbaycana qayıtmamışdır. 37

Qulubəyov, Əli bəy 329

Qulubəyov, Teymur bəy (1885-1918): Azərbaycanlı sənayeçi, milyonçu və xeyriyyəçi. Neft mədənlərinin, kerosin və benzin zavodlarının sahibi olmuşdur. 60

Qumbaşı: Azərbaycanın Lənkəran rayonunda kənd. 16

“Quran” 44, 65, 86, 141, 162, 257, 273, 294, 307, 317, 382, 402, 416, 442, 480

Quryev: Qazaxıstanda şəhər; indiki Atrau şəhəri. 291, 292, 295, 326, 329

Qusar 37, 123, 125

“Qyoben”: Birinci Dünya müharibəsi illərində alman hərbi gəmisi. 1914-cü ildə Türkiyəyə verilmiş, 1914-1917-ci illərdə Qara dənizdə rus donanmasına qarşı bir sıra hərbi əməliyyatlar həyata keçirmişdir. 166

Lahican (İran) 139

Lalayan, Stepan Balabekoviç (1891-1919): Şamaxıda anadan olmuşdur. Daşnak zabiti Lalayanın dəstəsi yerli azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilən soyqırımında xüsusilə qəddarlıq nümayiş etdirmişdir. Bakıdakı ingilis ordusu tərəfindən həbs edilmiş, məhkəməsi davam edərkən həbsxanada ürəktutmasından ölmüşdür. 3, 24, 43, 204

Lalayev, Stepan: bax. Lalayan, Stepan Balabekoviç.

Latş Milli Şurası 10

Latviya (yaxud Kurlandiya) 10

Lebedev, Vladimir Aleksandroviç (1879-1947): Rusiyanın sənayeçisi və aviasiyaçısı. Rusiyada Vətəndaş müharibəsi illərində qurulan bir sıra hökumətlərdə Ticarət və Sənaye naziri, Ticarət, Sənaye və Təchizat naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. 1920-ci ildən mühacirətdə yaşamışdır. 29

Leh, lehlər: bax. Polyak, polyaklar.

Leh dili, lehçə: bax. Polyak dili, polyakca.

Lehistan: Polşanın tarixi adı. (bax. Polşa)

Leoroxadze 180

Levin, B. L.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 19, 41, 63, 105, 160, 183, 205, 227, 249, 315

Levinski, V. Q. 298

Levinson, İ. 62

Leypsiq [Leipzig]: Almaniyanın şərqində şəhər. 156, 372

Ləgər: Azərbaycan Cümhuriyyətinin Quba qəzasında kənd. 121

Lənkəran 15, 16, 18, 36, 60, 61, 98, 101, 204, 218, 219, 246, 305, 379, 398, 488

Ləzgi, ləzgilər 24, 179, 185

Ləzgi dili 9

Lianozov, Stepan Georgiyeviç (1872-1949): Erməni əsilli neft sənayeçisi. 1907-ci ildə “G. M. Lianozov və oğulları” adlı neft şirkətini qurmuşdu. 196

Libknext, Karl [Karl Liebknecht; 1871-1919]: Almaniya və beynəlxalq fəhlə hərəkatının fəal iştirakçısı, Almaniya Kommunist Partiyasının banilərindən biri. 220, 303

Liflandiya (yaxud Livoniya): Müasir

Latviya və Estoniya ərazilərindən bir qismini əhatə edən tarixi bölgə. 1721-ci ildə Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş, imperiyanın süqutundan sonra bölgənin cənubu Latviyanın, şimalı isə Estoniyanın tərkibinə daxil olmuşdur. 166

Lion [Lyon]: Fransanın cənub-şərqində şəhər. 134

Lloyd Corc, Devid [David Lloyd George; 1863-1945]: Britaniyalı siyasətçi. 1905-1908-ci illərdə Ticarət naziri, 1908-1915-ci illərdə Maliyyə naziri, 1915-1916-cı illərdə Hərbi nazir olmuşdur. 6 dekabr 1916 – 19 oktyabr 1922 tarixləri arasında Britaniyanın Baş Naziri vəzifəsini tutmuşdur. 33, 156, 157, 243, 265, 302, 316, 324

“Lokal-Anzeyqer” [Der Berliner Lokal-Anzeiger]: 1883-1945-ci illərdə Berlində alman dilində nəşr olunan gündəlik qəzet. 156, 184, 372

London: Böyük Britaniyanın paytaxtı. 9, 29, 134, 138, 157, 176, 194, 196, 345, 361, 408

Londra: bax. London.

Lopato, İ. V.: Azərbaycan Cümhuriyyəti Mərkəzi Gömrük İdarəsinin rəisi olmuşdur. 17, 128

Luçinski: Azərbaycan Cümhuriyyəti Ərzaq Nazirliyi dəftərxanasının müdiri olmuşdur. 1

Lukomski, Aleksandr Sergeyeviç (1868-1939): Rusiyanın hərbi xadimi, general. Ağqvardiyaçılar hərəkatının liderlərindən və Könüllü ordunun qurucularından biri olmuşdur. Ağqvardiyaçıların Vətəndaş müharibəsində məğlubiyyətindən sonra mühacirətə getmişdir. 28, 242

Luqa: Rusiyanın Leninqrad vilayətində şəhər. 222

Lvov 57, 191

Lvov, Georgi Yevgenyeviç (1861-1925): Rusiyanın siyasi xadimi. 1917-ci ilin mart-iyul aylarında Müvəqqəti Hökumətin başçısı olmuşdur. 30, 345, 361, 474

M. H.: bax. Zeynallı, Hənəfi.

M. Hənəfi: bax. Zeynallı, Hənəfi.

Maarif naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 34, 231, 298, 329, 400, 434

Maarif naziri (Türkiyə) 461

Maarif Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 34, 39, 138, 203, 223, 231, 286, 298306, 307, 309, 329, 357, 413, 432, 438, 440

Maarif Nazirliyi (Ermənistan) 12

Macar, macarlar 261, 317

Macarıstan 324, 392

Macarıstan Prezidenti 11

Mahmud əfəndi Hacı Abdulla əfəndi oğlu: Quba qəzasının Köhnə Xudat kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Mahmudov, Mustafa (1878-1937): Azərbaycanın siyasi xadimi. Qori seminarı bitirmiş, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində müəllimlik etmişdir. Rusiya II Dövlət Dumasının, Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentinin üzvü olmuşdur. Sovet rejimi tərəfindən repressiyaya məruz qalmış, güllələnmişdir. 206

Mailov teatri: bax. Azərbaycan Hökumət Teatri.

Makarenko, Aleksandr Sergeyeviç (1861-1932): Rusiyanın hərbi xadimi, general-leytenant. 1911-1917-ci illərdə Rusiyanın Baş Hərbi prokuroru olmuş, 1918-ci ildə Ağqvardiyaçılar hərəkətinə qoşulmuş və Rusiyanın cənubunda Xüsusi Şura hökumətində yüksək vəzifə tutmuşdur. Mühacirətdə ölmüşdür. 28

Makdonald: İngilis diplomatı; İngiltərənin Qafqazdakı nümayəndə heyətinin tərkibində (konsul) olmuşdur. 15

Makenzen, Avqust fon [August von Mackensen; 1849-1945]: Almaniyanın hərbi xadimi; general-feldmarşal. Birinci Dünya müharibəsinin əvvəllərində şərq cəbhəsində Ruslara qarşı döyüşmüşdür. 1915-ci ildə alman, Avstriya-Macarıstan və bolqar ordularından ibarət Makenzen Ordular Qrupunun baş komandanı kimi serblərlə, 1916-cı ildə alman, bolqar və türk əsgərlərindən ibarət ordunun komandanı kimi rumınlarla mübarizə aparmışdır. 157, 221

Makinski, Abbasəli bəy (1888-1938): Azərbaycanlı hüquqşünas. Kiyev Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil almışdır. Cümhuriyyət dövründə müxtəlif dövlət qurumlarında hüquq məsləhətçisi və xüsusi tapşırıqlar üzrə məmur kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1938-ci ildə güllələnmişdir. 17, 298

Makinski, Teymur bəy (1874-?): Azərbaycanın dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin Müsəlman fraksiyasının, Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Bir müddət Ədliyyə naziri vəzifəsini tutmuş, daha sonra Ermənistan Hökuməti yanında Azərbaycanın diplomatik nümayəndəsi təyin edilmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətə getmişdir. 231, 459

Malakanlar: xristianlığın kilsə iyerarxiyasını qəbul etməyən malakanlıq sektasına mənsub ruslar. 9, 294, 398

Maliyyə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 434

Maliyyə naziri (Rusiya) 195

Maliyyə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 17, 34, 101, 128, 292, 432

Maliyyə və Ticarət Nazirliyi (Azərbaycan) 78

Mançester 194

- Mansvetov: neft sənayeçisi. 196
- Mantaşev, Aleksandr İvanoviç (1842-1911): Erməni əsilli neft sənayeçisi. 196
- Mariinski: Bakıda küçə; indiki Rəsul Rza küçəsi. 19, 41, 63, 104, 381
- Mariinski qız gimnaziyası: Bakıda qız məktəbi. 298, 483
- Markova, Olqa Josifovna: Azərbaycan Parlamenti İdarəsində makinaçı işləmişdir. 384
- Markoviç, Mariya Konstantinovna: Bakıda fəaliyyət göstərmiş mama-feldşer. 42, 104, 161
- Marks, Karl 138
- Marquies, Manuil Sergeyeviç (1868-1939): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi; həkim və hüquqşünas. Sankt-Peterburq məhkəməsinin andlı vəkili idi. Kadetlər Partiyasının, Rusiyanın Dövlət Birliyi Şurası bürosunun üzvü olmuşdur. Yassı görüşündə iştirak etmişdir. Rusiyada Vətəndaş müharibəsi başa çatdıqdan sonra mühacirətdə yaşamışdır. 134
- Marsel 194
- Mart hadisələri: bax. Mart soyqırımı.
- Mart hökuməti: bax. Bakı Fəhlə, Əsgər və Matros Deputatları Soveti.
- Mart soyqırımı: Birləşmiş bolşevik-daşnak qüvvələrinin 1918-ci ildə Bakıda türk-müsəlman əhaliyə qarşı törətdikləri soyqırımı. Rəsmi məlumatlara görə, Mart soyqırımında Bakıda 12 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilmişdir. Ümum-millî lider Heydər Əliyevin 26 mart 1998-ci il tarixli fərmanı ilə 31 mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan olunmuşdur. 2, 23, 26, 91, 98, 139, 271, 466
- Martirosov: Bakıda silahlı soyğun üstündə həbs edilmişdir. 269
- Matsiyevskaya, A. P.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 19, 41, 105, 161, 205, 227, 249, 315, 359, 444, 488
- Maykop: Rusiyanın cənub-qərbində şəhər, hal-hazırda Adige Respublikasının paytaxtıdır. 194
- Mazayev, Mixail Nikolayeviç (1869 - ?): Rus şair və publisisti. 74
- Mazniaşvili, Georgi İvanoviç (1872-1937): Gürcüstanın hərbi xadimi, general. Abxaziyanın, daha sonra Tiflisin general-qubernatoru olmuş, Ermənistanla müharibədə Gürcüstan qoşunlarının baş komandanı təyin edilmişdir. Gürcüstan Respublikasının süqutundan sonra həbs edilmiş, mühacirətə getmiş, ancaq yenidən vətəninə qayıtmış və 1937-ci ildə güllələnmişdir. 107
- Mdivani, Simon Qurgenoviç (1876-1937): Gürcüstanın siyasi xadimi, diplomat. Gürcüstan Təsisçilər Məclisinin, Milli Şurasının və Parlamentinin üzvü olmuşdur. Gürcüstanın Ermənistandakı ilk siyasi nümayəndəsi (səfiri) təyin edilmişdir. 44
- Mehdiyev 105, 161
- Mehdiyev, Miryaqub (yaxud Miryaqub Mirmehdiyev; 1891-1949): Azərbaycanın dövlət xadimi. Bakı Şəhər Bələdiyyəsi sədrinin müavini, Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü, Azərbaycanın Paris Sülh Konfransına göndərdiyi nümayəndə heyətinin üzvü olmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmış, İstanbulda ölmüşdür. 459
- Mehdiyev, Yusif 15, 62, 443
- Mehmandarov, Kərim 266, 272
- Mehmandarov, Səməd bəy (1856-1931): Azərbaycanın hərbi xadimi. Peterburqda hərbi məktəb bitirmiş, Çar Rusiyası ordusunda xidmət etmiş, Rusiya-Yaponiya müharibəsində göstərdiyi şücaətlərə görə mükafatlandırılmış, Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir.

1917-ci ilin fevral inqilabından sonra Rusiya ordusundan istefa vermişdir. Cümhuriyyət dövründə Azərbaycanın Hərbi naziri olmuş, ordu quruculuğu sahəsində böyük işlər görmüşdür. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bolşeviklər tərəfindən həbs edilmiş, azadlığa çıxdıqdan sonra müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 408, 434, 463

Meller-Zakomelski, Vladimir Vladimiroviç (1863-1920): Rusiyanın siyasi xadimi. Yassı görüşündə Rusiya nümayəndə heyətinin sədri olmuşdur. 134

Menşevik, menşeviklər 5, 23, 59, 60, 236, 345, 376, 453

Merxelev: Zakaspiysk Müvəqqəti Hökumətinin rəhbərlərindən, sosialist inqilabçılardan. 47, 64

Merkuryevski küçəsi: Bakı şəhərinin mərkəzində, indiki Zərifə Əliyeva küçəsinin köhnə adı. Keçmişdə Merkurievski – Zubovski – Şaumyan küçəsi adlarını daşımışdır. 269

Mesxetiya 180

Metrel-sür-Mer 9

“Metropol”: Bakıda mehmanxana; indiki Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin binası. 16, 45, 67, 102, 271

Metternix, Klemens fon [Klemens von Metternich; 1773-1859]: Avstriyanın dövlət xadimi və diplomat. 1809-1848-ci illərdə Xarici İşlər naziri, 1821-1848-ci illərdə eyni zamanda Dövlət kansleri olmuşdur. Vyana Konqresinin əsas təşkilatçılarından biri idi. 33

Məcəlis: Dağıstanda kənd, Qaytaq rayonunun inzibati mərkəzi. 37

Məclisi-Məbusan (Azərbaycan) 38, 45, 50, 63, 64, 67, 80, 81, 84, 86, 87, 89, 102, 109, 111, 113, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 129,

131, 143, 144, 147, 153, 154, 169, 170, 172, 173, 184, 187, 188, 192, 193, 202, 203, 206, 211, 212, 218, 228, 232, 233, 241, 246, 253, 262, 267, 272, 277, 280, 281, 282, 293, 294, 301, 307, 320, 341, 343, 344, 345, 363, 364, 383, 384, 385, 386, 388, 390, 391, 398, 402, 403, 404, 406, 408, 423, 425, 429, 435, 437, 441, 445, 447, 450, 454, 459, 467, 486

Məclisi-Məbusan (Türkiyə) 93

Mədən Suları (Mineralniye Vodı): Rusiyanın cənubunda, Stavropol diyarında şəhər. 30, 167, 191, 206, 223, 229, 476

Mədrəseyi-Ruhaniyyə: Gəncədə mövcud olmuş məktəb. 178

Məhəmməd Kərim oğlu: Bakıdakı İran təbəələrinə. 247

Məhəmməd Peyğəmbər 45, 176, 246, 267, 271, 275, 276, 289, 291, 307, 308, 309, 322, 416, 472,

Məhəmməd Sadiq (Bakılı) 99

Məhəmməd Sadiq oğlu: Quba qəzasının Sayad kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Məhəmmədov, Ağa 219

Məhəmmədov, Hacıağa 219

Məhəmmədrza İsa oğlu: Quba qəzasının Rük kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Məhəmmədzadə, Mirəsədulla 383

Məhəmmədzadə, Mirzə Muxtar (yaxud Mirzə Muxtar Məmmədov; 1852-1929): Azərbaycanlı xanəndə və teatr aktyoru. 159, 160

Məhəmmədzadə, Mirzəbala (1898-1959): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, publisist və dramaturq. 1924-cü ildən mühacirətdə yaşamışdır. 226, 268, 383, 403, 413

Məhəmmədzadə, Rəhmanəli: Bakıda Bazarnı küçəsində (indiki Azərbaycan prospektində) dükanı olmuşdur. 15

Məhərrəmov, Məhəmməd (1895-1982): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Moskva Universitetində təhsil almışdır. Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Parlamentinin üzvü, Paris Sülh Konfransına göndərilən nümayəndə heyətinin müşaviri olmuşdur. Aprel işğalından sonra mühacirətdə qalmışdır. 133, 283, 459

Məhməd VI (1861-1926): Osmanlı İmperiyasının sonuncu sultanı Məhməd Vəhidəddin. Sultan Əbdülməcidin oğlu idi. 3 iyul 1918-ci ildə Osmanlı sultanı olmuş, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin monarxiyanı ləğv etdiyi 1 noyabr 1922-ci il tarixinə qədər hakimiyyətdə qalmışdır. Mühacirətdə ölmüşdür. 86, 106

Məlik-Yolçuyan, S.: 1918-ci il iyulun axırlarında Bakıda menşeviklər və daşnaklar tərəfindən qurulan Sentrokaspi Diktaturası Hökumətinin üzvlərindən, daşnak. 3

Məlikabbasov, Bəhram bəy: Cavanşir və Gəncə qəzalarında qəza rəisi olmuşdur. 190

Məlikaslanov, Xudadad bəy (1879-1935): Azərbaycanın dövlət xadimi. Peterburqda mühəndislik təhsili almışdır. Zaqafqaziya Seyminin, Azərbaycan Milli Şurasının üzvü olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti hökumətində Nəqliyyat və Rabitə naziri, Poçt və Teleqraf naziri kimi vəzifələr tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra da bir sıra vəzifələrdə işləmişdir. Repressiyaya məruz qalmış və həbs düşərgəsində vəfat etmişdir. 434

Məlikaslanov, Teymur bəy 226, 231

Məlikbabaxanov 246, 297

Məliknamazəliyev, Fərəc bəy (1863-1921): Cəbrayıl və Zəngəzurda qəza rəisi olmuşdur. Bolşeviklər tərəfindən öldürülmüşdür. 189, 266, 327

Məlikov: neft sənayeçisi. 196

Məlikova, Sultanqərib: bax. Məlikova, Qərib Sultan.

Məlikova, Qərib Sultan (1896-1967): Azərbaycanın maarif xadimi. Həsən bəy Zərdabının qızı. 298

Mərkəzi Ev Komitəsi: Bakının ehtiyaclarının təmin edilməsi məqsədi ilə şəhər əhalisini polis dairələrinin (sahələrinin) sərhədləri daxilində qurulan ev komitələrində təşkilatlandırılan və bu komitələrin vahid rəhbər orqanı olan qurum. Quruluş yığıncağı 1917-ci ilin dekabr ayının axırlarında keçirilmişdi. 5, 20, 61, 83, 98, 99, 100, 128, 129, 138, 158, 224, 247, 270, 309, 329, 463, 479

Mərzəğat: Zəngəzur qəzasında (indiki Məgri rayonunda) kənd. 190

Mərzi kəndi: 8

Midiya 52

Mixaylov, İ. 62

Mixaylov, Sergey: Slavyan-Rus Cəmiyyəti tərəfindən Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə seçilmişdir. 133

Mixaylovo: Gürcüstanın mərkəzi hissəsində, Şida-Kartli diyarında şəhər; indiki Xaşuri şəhəri. 353

“Mikado” teatrı: Bakıda kinoteatr; indiki S. Vurğun adına Azərbaycan Dövlət Akademik Rus Dram Teatrı. 15

Milaqrəşçensk 29

Millətlər İttifaqı [yaxud Millətlər Cəmiyyəti; Cəmiyyəti-Əqvam; League of Nations]: Birinci Dünya müharibəsinin başa çatmasını rəsmiləşdirən Versal Sülh Müqaviləsi əsasında yaradılan beynəlxalq qurum. 1920-ci ildə yaradılmış, 1946-cı ilə qədər mövcud olmuşdur. 28

Milton, Con [John Milton; 1608-1674]: ingilis mütəfəkkiri və şairi. 198

Milyonni: Bakıda küçə, indiki Fikrət Əmirov küçəsi. 103

Milyukov, Pavel Nikolayeviç (1859-1943): Rusiya siyasi xadimi, eyni zamanda tarixçi və publisist. Konstitusion-Demokratik Partiyasının (Kadetlər partiyası) liderlərindən biri idi. Müvəqqəti Hökumətdə (Rusiya) Xarici İşlər naziri olmuşdur. 74, 134, 241, 299, 354, 450

Mineralniye Vodi: bax. Mədən Suları.

Mirbağırzadə, Mirabbas: Azərbaycanın publisisti və ictimai xadimi; eyni zamanda İrəvanda və Bakıda kitab ticarəti ilə məşğul olmuşdur. Dövrünün mətbuatında çoxsaylı yazılarla çıxış etmişdir. Əsasən tarix mövzusunda olmaqla bir neçə kitabın müəllifidir. Başçılıq etdiyi heyət Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətinin Naxçıvanın problemləri ilə tanış olması və bu problemləri aradan qaldırmaq istiqamətində adımlar atılması baxımından çox önəmli rol oynamışdır. 160, 177, 466

Mirbağırzadə, Mirələsgər 160

Mirbəy Zair oğlu: Quba qəzasının Fındığan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Mirhəşim Mirbağır oğlu 159

Mirqorod: Ukraynanın Poltava vilayətində şəhər. 242

Mirzağa Hacı Abbasqulu oğlu 139

Mirzə Rzaqulu xan 268

Mirzəağa Əliyev küçəsi: bax. Çadrovı.

Mirzəcamalov, Hüseyn bəy Məhəmmədrəfi bəy oğlu (1890-1974): Azərbaycan Cümhuriyyəti Ziraət nazirinin katibi, Parlamentdə Qanun Layihələri şöbəsinin müdiri olmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra maarif sahəsində çalışmış, 1921-1922-ci illərdə Türkiyəyə mühacirətə getmişdir. Türkiyədə “Yanar” soyadını qəbul etmişdir. 116, 172, 412

Mirzoyev, İvan Minayeviç (yaxud Ovanes Minasoviç Mirzoyan; ? - 1880): Erməni əsilli iş adamı. Bakıda neft

sənayesinə sərmayə qoymuşdur. 155, 196
Mirzoyevski küçəsi 61

Mistulov, Əlmurza Aslanbekoviç (1869-1918): Rusiyanın hərbi xadimi, general-mayor. Milliyətcə osetin idi. Rusiya-Yaponiya müharibəsi, Birinci Dünya müharibəsi və Rusiyada Vətəndaş müharibəsinin iştirakçısı olmuşdur. Terek üsyanının (23 iyun-10 dekabr 1918) rəhbərlərindən biri idi. 167, 168

Moskva 9, 13, 75, 134, 138, 141, 156, 167, 196, 222, 290, 312, 345, 346, 450, 474, 480, 481

“Moskva” (gəmi) 329

“Moskva-Qafqaz cəmiyyəti”: neft sənayesi şirkəti. 196

Mozdok 81, 167, 168, 326

Mucuq: Quba qəzasının kəndi; hal-hazırda Qusar rayonu ərazisindədir. 120, 130

Muğan bölgəsi: Cavad və Lənkəran qəzalarını əhatə edən bölgə. 16, 78, 305

Muğan diktaturası, Muğan ordusu: Azərbaycanın Muğan bölgəsində (Cavad və Lənkəran qəzalarında) Ağ ordu və bolşevik hərbi qüvvələrindən ibarət olan ordu. 16

Muğanlı: Zaqatalanın kəndi. 18, 21

Muxtar Əli oğlu: Quba qəzasının Zizik kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124

Muxtar Qurban oğlu: Bakıdakı İran təbəələrinə. 247

Muxtarov, Murtuza 309, 314

Muxtarova, Liza (Yelizaveta Tuqanova): Osetin zadəganlarından Aslanbek Tuqanovun qızı, Murtuza Muxtarovun həyat yoldaşı. 292

Murad İsa oğlu: Quba qəzasının Mucuq kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

Murmansk (yaxud Murman): Rusi-

yanın şimal-qərbində vilayət və bu vilayətin mərkəzi olan şəhər. 58, 137, 166

Musabəyov, Müzəffər: Quba qəzasının Pirəbədil kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Musayev, Y.: Ağdamda azərbaycanlıların Milli Komitəsinin üzvü olmuşdur. 165

“Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Bakı) 224, 298

“Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Gəncə) 400

Münhen 10

“Müsavat” partiyası 16, 132, 133, 134, 171, 173, 187, 188, 211, 212, 219, 237, 270, 271, 285, 298, 388, 408, 441, 442, 454, 455, 459, 486, 487, 488

Müsəlman Qadınlar Cəmiyyəti (Müsəlman Ünas Cəmiyyəti) 293, 309, 314

Müttəfiqlər: bax. Etilaf Dövlətləri.

Müvəqqəti Hökumət (Rusiya): Rusiyada 2 mart-25 oktyabr (yeni təqvimlə 15 mart-7 noyabr) 1917-ci il tarixlərində mövcud olan mərkəzi dövlət hakimiyyəti orqanı. 15, 21, 361, 443, 445, 465

Naberejni küçəsi: Bakıda küçə; indiki Neftçilər prospekti. 46, 105, 161

Nabokov, Vladimir Dmitriyeviç (1869-1922): Rusiyanın siyasi xadimi, Kadet partiyasının liderlərindən idi. İkinci Krım Regional Hökumətində Ədliyyə naziri olmuşdur. 135

Nacarov, Aşot Seyranoviç (1897 - ?): Bakıda anadan olmuşdur. Başçılıq etdiyi silahlı dəstələr dinc azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilən soyqırımda xüsusi qəddarlıqla iştirak etmişdir. 1920-ci ildə Bakıda bolşeviklər tərəfindən həbs edilmiş, 1921-ci ildə Ryazanda həbs düşərgəsinə göndərilmişdir. Sonrakı taleyi naməlumdur. 24, 43, 47, 64

“Nadejda” cəmiyyəti 46

Nadir şah: Nəriman Nərimanovun “Nadir şah” pyesində surət. 59, 65

“Nadir şah Əfşar”: Nəriman Nərimanovun pyesi. 59, 65

Nağiyev, Musa (1842-1919): Azərbaycanın neft sənayeçisi və xeyriyyəçi. 269 Naxçıvan 304, 310, 321, 322, 386, 480 Nalçık 136, 222

“Naş qolos”: Menşevik qəzeti. 24

Natanzon, V. N.: “Samolyot” gəmiçilik şirkətinin Bakıdakı agentı olmuşdur. 359, 381, 422

“Natsional” mehmanxanası: Bakıda, Olqinski (indiki Məhəmməd Əmin Rəsulzadə) küçəsində yerləşən mehmanxana. 100

Nazaretyan: Tiflisdə nəşr olunan “Orizon” adlı erməni qəzetinin redaktoru olmuşdur. 204

Nazaryan, Taraz (1858-1926): Erməni mətbəəçi və publisisti. Tiflisdə erməni dilində bir sıra qəzet və jurnallar nəşr etmişdir. 12, 21

Neftçilər İttifaqı 290, 485, 486

Neratov, Anatoli Anatolyeviç (1863-1938): Rusiyanın diplomati. 1910-1916-cı illərdə Xarici İşlər nazirinin müavini olmuş, daha sonra Xarici İşlər naziri vəzifəsini müvəqqəti icra etmişdir. Rusiyanın cənubunda Xüsusi Şura Hökumətinin tərkibində yer almışdır. Fransada mühacirətdə ölmüşdür. 28

Nəqliyyat və Rabitə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 36, 203, 270, 291, 397, 434

Nəqliyyat və Rabitə naziri (Dağlılar Respublikası) 436

Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 178, 179, 225, 291, 330, 357, 358, 379, 397, 398

Nərimanbəyov, Nəriman bəy Haşım bəy oğlu (yaxud Nərimanbəyli; 1889-

1938): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi, “Müsavat” partiyasının üzvü. Xarkov Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil almışdır. Zaqafqaziya Seyminin və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. Dövlət Nəzarəti naziri olmuşdur. Sovet dövründə bir neçə dəfə həbs edilən Nərimanbəyov 1938-ci ildə güllələnmişdir. 81

Nərimanov, Müzəffər Əliəkbər oğlu (1897-1938): Parlament idarəsində kvestorun (təsərrüfat müdirinin) müavini işləmişdir. Sovet dövründə Azərbaycanda, eləcə də Azərbaycandan kənarında bir sıra rəhbər vəzifələrdə işləmişdir. Repressiyaya qurban getmişdir. 384

Nərimanov, Nəriman (1870-1925): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi və dövlət adamı; eyni zamanda yazıçı, publisist və həkim. 65

“Nəşri-maarif” cəmiyyəti: Azərbaycan xeyriyyə cəmiyyəti. Daha çox təhsil və mədəniyyət sahəsində fəaliyyət göstərmişdir. 91, 487

Nijni Kladbışinski: Bakıda küçə; indiki Mehdi Hüseyn küçəsi. 42, 105, 161

Nikola I Petroviç [1841-1921]: 1910-1918-ci illərdə Qaradağ (Monteneqro) krallığının ilk və yeganə kralı olmuşdur. 223

Nikolay II (1868-1918): Rusiya imperatoru; 1894-1917-ci illərdə haki-miyyətdə olmuşdur. 32, 43

Nikolay Nikolayeviç (Böyük knyaz; 1856-1929): Rus çarı I Nikolayın nəvəsi. 1915-1917-ci illərdə Qafqaz canişini; 1914-1915-ci illərdə və 1917-ci ilin mart ayında Rusiya imperiyasının bütün quru və dəniz qüvvələrinin Baş komandanı olmuşdur. 1919-cu ildə etibarən İtaliya və Fransada mühacirətdə yaşamışdır. Fransada ölmüşdür. 13, 136, 137, 140,

242, 243, 250, 290, 299

Nikolayev: Ukraynanın cənubunda, Dnepr limanına tökülən Cənubi Buq çayının mənsəbində, Qara dəniz sahilindən 65 km içəridə yerləşən şəhər. 166

Nikolayevski: Bakıda küçə; indiki İstiqlaliyyət küçəsi. 19, 41, 62, 89, 105, 129, 131, 161, 205, 227, 249, 267, 315, 333, 334, 359, 444, 488

Nikolsk-Ussuriysk: Rusiyanın Primorsk diyarında, Vladivostok şəhəri yaxınlığında şəhər; indiki Ussuriysk şəhəri. 58

Nobel Qardaşları şirkəti 18, 103, 156, 194, 195, 196, 419

“Nor orizon”: daşnak qəzeti. 321, 393
Novxanı 309

Novxanlı: Bakıda məhəllə olmuşdur. 98, 99

Novı Vartanazor: Zəngəzur qəzasının kəndi. 190

“Novoye vremya”: 1868-1917-ci illərdə Sankt-Peterburqda rus dilində nəşr edilən gündəlik qəzet. 73, 74

Novruz bəy Hacı bəy oğlu: Quba qəzasının İqriq kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Nurəli Hüseyn oğlu: Quba qəzasının Mirzəcan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Nyukasl [Newcastle]: İngiltərənin şərqində şəhər. 156

“O olmasın bu olsun”: Üzeyir Hacıbəylinin operettası. 41, 89

Ocaqverdi Molla Qənbər oğlu: Dövlətli kənd sakini. 190

Odessa: Ukraynanın cənubunda, Qara dəniz sahilində liman şəhəri. 29, 134, 167, 201, 221, 345, 354, 474, 475, 489

Odessa Universiteti 243

Omsk 10, 299, 302, 371

Opoçinin, Vladimir Petroviç (1878-1944): Rus şairi, yazıçısı, dramaturqu və

publistisi. Tiflisdə anadan olmuşdur. Yazıçı-dramaturq Pyotr Alekseyevin oğlu idi. Tiflis gimnaziyasını, Sankt-Peterburq Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Bir müddət Tiflisdə vəkillik etmişdir. Şeir və hekayələri Qafqaz qəzetlərində dərc edilmişdir. Peterburqda çap olunan “Birjeviye vedomosti” qəzetində dərc edilən oçerklərində milli təzyiqlərə məruz qalan Qafqaz xalqlarının mənafeyini müdafiə etmişdir. Oktyabr inqilabından sonra Fransaya mühacirətə getmişdir. 72

Opoçinin, Nikolay Nikolayeviç (1853-1916): Rusiyanın ictimai-siyasi xadimi; Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. 74, 76

Orbay: bax. Hüseyn Rauf.

Ordubad 154, 190, 386

“Orizon”: Tiflisdə nəşr edilən erməni-daşnak qəzeti. 204, 223, 310

Orlando, Vittorio Emanuele [Vittorio Emanuele Orlando; 1860-1952]: İtaliyanın siyasi xadimi; 1917-1919-cu illərdə Baş nazir olmuşdur. 157

Orlov 167

Orucov: Qusarda meşə təsərrüfatında işləmişdir. 123

Orucov, Ə. 62

Orucov, Məhəmmədkərim 18

“Oryol”: sərnəşin gəmisini. 17

Osetin, osetinlər: Qafqaz xalqlarından. 167, 225, 291

Osmanlı, Osmanlı Dövləti, Osmanlı İmperiyası, Osmanlılar 47, 86, 106, 153, 332, 333, 386, 442, 443, 480, 481, 490

Ozanyan, Andranik (1865-1927): Erməni hərbiçisi. Daşnaksutyun partiyasının üzvü idi. Başçılıq etdiyi silahlı dəstələr Qarabağda, Zəngəzurdə və Türkiyənin şərqiində dinc əhaliyə qarşı törədilən qırğınlarda xüsusilə fəal iştirak etmişdir. 3, 14, 81, 93, 94, 165, 189, 190,

221, 240, 256, 257, 258, 259, 266, 310, 311, 312, 321, 322, 323, 327, 339, 342, 364, 365, 367, 368, 386, 387, 388, 389, 390, 399, 405, 408, 458, 464

Ömər Məsum oğlu: Quba qəzasının İqriq kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Parapet (Bakı) 42, 104, 161, 183, 246, 248, 249, 268, 272, 315, 316, 337, 358, 359, 360, 380, 400, 401, 422, 423, 465, 466

Paris: Fransanın paytaxtı. 9, 10, 135, 157, 166, 176, 184, 220, 290, 302, 324, 325, 345, 346, 354, 408, 423, 474, 484, 489

Paris Universiteti 42, 104, 161, 316, 359, 401, 444, 488

Pekin: Çinin paytaxtı. 29

Pepinov, Əhməd Cövdət 187, 263, 284, 385, 389, 408, 459

Perovskaya, Sofya Lvovna (1853-1881): “Xalq iradəsi” (Народная воля) terror təşkilatının üzvü olmuş, Rusiya imperatoru II Aleksandrın ölümü ilə nəticələnən terror əməliyyatına rəhbərlik etmişdir. Asılıaraq edam edilmişdir. 138, 141

Persidski: Bakıda küçə; indiki Murtuza Muxtarov küçəsi. 131, 181, 292, 294, 309, 379, 444, 463, 486, 488

Peşt (yaxud Peştə): Macarıstanın paytaxtı Budapeştin şərqi hissəsi. Şəhərin digər hissəsi olan Budadan Dunay çayıyla ayrılır. 11, 157, 191, 324

Peterburq 9, 58, 73, 75, 134, 167, 188, 212, 222, 240, 242, 302, 356, 386, 450, 474

Petlyura, Simon Vasilyeviç (1879-1926): Ukraynanın siyasi və hərbi xadimi. Ukrayna Xalq Respublikası Direktoriyasının rəhbərlərindən olmuşdur. 30, 138, 220, 221, 345, 346, 361, 474

- Petroqrad: bax. Peterburq.
- Petropavlovsk (Petropavlovskaya): Çeçenistanın Qroznenski rayonunda kənd. 222
- Petrovsk: Dağıstanda, indiki Ma-
haçqala şəhərinin köhnə adı. 15, 24, 37,
81, 98, 99, 136, 191, 203, 242, 325, 359,
381, 422, 476
- Pərviz Mirzə: Azərbaycanlı mühəndis,
1918-ci ildə dəmiryolları müfəttişi, 1920-
ci ildə Hökumət İşləri İdarəsinin müdiri
təyin edilmişdir. 226
- Piral: Qusar rayonunun kəndi. 122
- Pirbazar: İrənin Gilan əyalətində liman
şəhəri. 139
- “Pirbazar”: gəmi. 101
- Pirəbədil: Azərbaycanın Şabran rayonu
ərazisində kənd. 121
- Pişnamazzadə, Axund Məhəmməd
(1853-1937): din xadimi. Təhsilini Gəncə
və Təbrizdə almış, Rusiya əleyhində
təbliğatda günahlandırılaraq çar rejimi
tərəfindən Türküstanə sürgün edilmişdir.
1909-cu ildə Qafqaz müsəlmanlarının
şeyxülislamı olmuş (bu vəzifəyə rəsmi
olaraq 1915-ci ildə təsdiq edilmişdir) və 10
dekabr 1918-ci ildə səhhətinə görə öz
xahişi ilə azad edilənə qədər vəzifədə
qalmışdır. Maarifçilik və xeyriyyəçilik
sahəsində də xidmətləri olan Pişna-
mazzadə 1937-ci ildə Gəncədə vəfat
etmişdir. 185, 231, 471
- Pleskaçevski, İvan Semyonoviç (1877-
1931): Rusiyanın iri metallurgiya sindikati
olan “Prodamet”in Bakı kontorunun
rəhbəri olmuşdur. Sindikat 1918-ci ildə öz
fəaliyyətinə son verdikdən sonra, Bakı
Şəhər Bələdiyyə İdarəsində işləmiş,
İdarənin maliyyə işlərinə baxmışdır.
Cümhuriyyətin süqutundan sonra “Az-
neft”də işləmişdir. 244, 245, 248, 338,
443, 465, 487
- Poçt və teleqraf məktəbi (Bakı) 18
- Poçt və Teleqraf naziri (Azərbaycan
Cümhuriyyəti) 18, 291
- Poçt və Teleqraf naziri (Dağlılar
Respublikası) 476
- Poklevski-Kozell, Stanislav Alfonsoviç
(1863-1937): Rus diplomatı. 1909-1913-
cü illərdə İranda, 1913-1917-ci illərdə
Rumınıyada səfir olmuşdur. Oktyabr
inqilabından sonra Rusiyaya qayıtmə-
mişdir. 243, 250
- Pokrovski, Viktor Leonidoviç (1889-
1922): Rusiyanın hərbi xadimi, general-
leytenant. Birinci Dünya müharibəsinin və
Rusiyada Vətəndaş müharibəsinin
iştirakçısı olmuşdur. 30
- Pokura 15
- Polna: Rusiyanın Pskov vilayətinin
Qdovski rayonunun kəndi. 222
- Polşa (yaxud Lehistan) 136, 166, 191,
281, 345, 392, 402
- Poltava 28, 221
- Polyak, polyaklar 25, 133, 188, 278,
392
- Poti 168, 201
- Poylu stansiyası: Ağstafanın Poylu
kəndində dəmiryolu stansiyası. 1, 179,
357, 379
- “Pravda”: qəzet 473
- “Prezident Kruqer”: sənişin və yük
gəmisi. 1902-i ildə inşa edilən gəmi
“Qafqaz və Merkuri”, “KAMVO” şirkət-
lərinin mülkiyyətində olmuş, ingilislərin və
ağqvardiyaçıların Xəzər donanmasının
tərkibində yer almışdır. Sovet dövründə
“Fedyə Qurbanov” adıyla sənişin-yük
gəmisi kimi xidmət etmişdir. 269
- “Priazovski kray”: Rusiyanın Rostov-na-
Donu şəhərində 1891-1920-ci illərdə nəşr
olunan qəzet. 28, 43, 167, 184
- Pritulin, S. Q.: Azərbaycan Dövlət
Bankının rəhbəri. 246

Prometey 146

Pskov: Rusiyanın şimal-qərbində vilayət və bu vilayətin inzibati mərkəzi olan eyniadlı şəhər. 222, 229

Pskov gölü: Rusiya ilə Estoniya arasında yerləşən göl. 222

Puankare, Raymon [Raymond Poincaré; 1860-1934]: Fransanın dövlət xadimi. 1912-1913-cü illərdə Baş nazir və Xarici İşlər naziri, 1913-1920-ci illərdə Prezident, 1922-1924-cü illərdə yenidən Baş nazir və Xarici İşlər naziri olmuşdur. 10

Punko, İvan Petroviç: Azərbaycanda səhiyyə sistemində müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 249, 294

Pyatiqorsk: Rusiyanın Stavropol diyarında şəhər. 30, 167

Raboçi klub (Bakı): bax. Fəhlə klubu (Bakı)

Radko-Dmitriyev, Radko Dmitriyeviç (1859-1918): Bolqarıstanın və Rusiyanın hərbi xadimi, general. 1877-1878-ci illər Rusiya-Türkiyə müharibəsində, Balkan müharibələrində və Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 30

Ramanı: Bakı ətrafında kənd. 84, 102, 182, 194, 195, 487

Ramişvili, Noy Vissarionoviç (1881-1930): Gürcüstanın dövlət xadimi. Menşevik. Ruhani seminariyasını bitirmiş, yarımçıq hüquq təhsili almışdır. Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikasının Daxili İşlər naziri, Gürcüstan Demokratik Respublikasının Baş Naziri, eyni zamanda Daxili İşlər naziri, daha sonra Xarici İşlər naziri olmuşdur. 60, 65, 209

Razidərə: Zəngəzur qəzasında mövcud olmuş azərbaycanlı kəndi. 94

“Renesans” sineması 85, 227

Revel: İndiki Estoniyanın paytaxtı Tallin şəhərinin köhnə adı. 156, 372

Rəhim ağa 139

Rəhimov, Malik: Bakının Əmirhacıyan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 125

Rəhimov, Məşhədi Tağı 139

“Rəsul”: gəmi 158

Rəsulzadə, Məhəmməd Əmin (1884-1955): Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, Cümhuriyyətin qurucularından biri. Azərbaycan Milli Şurasının və “Müsavat” partiyasının sədri; eyni zamanda jurnalist və publisist. 6, 45, 53, 97, 118, 132, 143, 144, 152, 173, 187, 188, 262, 333, 346, 435, 441, 454, 459, 467, 483, 486, 490

Rəşt: İranda şəhər. 139

Riqa: Latviyanın paytaxtı. 10

Rjanski 15, 443

Rodiçev, Fyodor İzmayloviç (1854-1933): Rusiyanın siyasi xadimi. Dövlət Dumasının, habelə Ümumrusiya Milli Mərkəzinin və Rusiya Dövlət İttihadi Şurasının üzvü olmuşdur. 241

Rostov: Rusiyanın Yaroslavl vilayətində şəhər. 10, 138

Rotterdam [Rotterdam]: Niderlandın qərbində şəhər. 137, 345

“Royter” [Reuters]: Dünyanın ən böyük xəbər agentliklərindən biri. 28, 135, 156, 166, 184, 220, 345, 370, 408

Rudnev, Vadim Viktoroviç (1879-1940): Rusiyanın siyasi xadimi. Sosialist İnqilabçılar Partiyasının üzvü idi. 1917-ci ilin iyul-oktyabr aylarında Moskva Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. 134

Ruhulla Hacı Vəlibəy oğlu: Quba qəzasının Xızı kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

Ruxlov, Sergey Vasilyeviç (1852-1918): Rusiyanın dövlət xadimi. 1909-1915-ci illərdə Nəqliyyat və Rabitə naziri olmuşdur. 30

Rumın, rumınlar 261, 370, 392
 Rumıniya 13, 29, 92, 136, 167, 184, 243, 265, 324, 345, 354, 392, 370, 475
 Rus, ruslar 3, 4, 6, 9, 13, 24, 30, 31, 72, 73, 74, 76, 155, 166, 188, 192, 193, 194, 209, 228, 280, 302, 304, 355, 434
 Rus dili, rusca 3, 34
 Rus inqilabı (1917) 126, 145, 212, 213, 214, 215, 234, 241, 262, 280, 320, 339, 388, 431, 487
 Rus Milli Komitəsi (Azərbaycan) 38, 47, 82, 192, 193, 194, 232, 450
 Rusiya 4, 5, 6, 10, 11, 12, 14, 16, 21, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 38, 43, 46, 47, 48, 61, 64, 72, 73, 74, 75, 76, 82, 92, 101, 112, 113, 114, 126, 127, 134, 135, 137, 140, 144, 145, 146, 157, 166, 174, 180, 184, 188, 192, 193, 194, 195, 196, 202, 209, 211, 213, 220, 223, 229, 232, 233, 234, 235, 240, 241, 242, 243, 259, 260, 261, 263, 265, 270, 271, 276, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 291, 292, 299, 300, 302, 303, 319, 320, 326, 331, 339, 341, 344, 354, 355, 356, 361, 369, 370, 371, 372, 391, 430, 435, 445, 448, 449, 451, 453, 468, 474, 475, 476, 477, 490, 491
 Rusiya-Yaponiya müharibəsi 196
 Rusiya Federasiyası 169, 170, 241, 280
 Rusiya Hökuməti 145, 241, 306, 327, 356
 Rusiya ixtilalı; Rusiya ixtilalı-kəbiri: bax. Rus inqilabı.
 Rusiya imperatoru; Rusiya çarı 141, 250
 Rusiya Parlamenti 170, 240
 Rusiyada 1917-ci il inqilabı: bax. Rus inqilabı
 “Russkoe znamya”: Rusiyada sosialist-inqilabçılara məxsus olmuş qəzet. 24
 Ruzski, Nikolay Vladimiroviç (1854-1918): Rusiyanın hərbi xadimi, general. 1877-1878-ci illər Rusiya-Türkiyə müha-

ribəsində, 1904-1905-ci illər Rusiya-Yaponiya müharibəsində və Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 30

Rük: Azərbaycanın Quba rayonu ərazisində kənd. 121

Rüstəm: Əfsanəvi İran qəhrəmanı Rüstəm Zal, yaxud Zal oğlu Rüstəm. Şərq folklorunda və ədəbiyyatında güc-qüvvət rəmzi kimi işlədilir. 76, 87

Rüstəmbəyli, Şəfi bəy (1893-1960): Azərbaycanın ictimai-siyasi xadimi. Kiyev Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü, “Azərbaycan” qəzetinin redaktorlarından biri olmuşdur. 132, 133, 271

Rüstəmbəyov, Şəfi bəy: bax. Rüstəmbəyli, Şəfi bəy.

Rzayev, Abuzər bəy Əliəsgər bəy oğlu (1876-1920): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Moskva Ali Texniki Məktəbini bitirmiş, Azərbaycanda neft mədənlərində mühəndis kimi işləmişdir. Gəncədən Azərbaycan Parlamentinə üzv seçilmişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir. 50, 459

Rzayev, Böyükağa 383

Rzayev, Ələkbər 329

Rzayev, Əliabbas 383

Rzayev, Əlibala 309

Rzayev, Əliskəndər 383

Rzayev, Məşhədi Xəlil 219

Rzayeva, Kövkəbxanım 298

Saakyan, Sako: Sosialist-inqilabçı; Səntrokaşpi Hökuməti İcraiyyə Komitəsinin üzvü, Bakı Sovetinin sədri olmuşdur. 270, 441

Sabunçu: Bakının rayonu. 18, 61, 84, 85, 102, 103, 182, 194, 195, 226, 379

Sadiqov, Ələgər 61

Safronov: Terek kazaklarının rəhbər-

lərindən olmuşdur. 136

Saqatelian, İvan Yakovleviç (1871-1936): Daşnaksutyun partiyasının və Rusiya Dövlət Dumasının üzvü olmuşdur. 73

Salman Arzuman oğlu: Quba qəzasının Rük kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Salman, O. A.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 105, 107, 161, 163

Salyan: Azərbaycanda şəhər; Salyan rayonunun inzibati mərkəzi. Kür çayı sahilində yerləşir. 187, 305, 330, 383

Salyan kazarması (Bakı) 38

Samaşkinski (Samaşki): Çeçenistanın Açıxoy-Martanovski rayonunda kənd. 222

“Samopomoş” istehlak cəmiyyəti 179, 294

Sanain: hal-hazırda Ermənistanın şimalında, Alaverdi şəhərinin inzibati sərhədləri daxilində qalan kənd və bu kəndin yaxınlığında dəmiryol stansiyası. 266, 267, 272, 313, 342, 347, 348, 349, 364, 372, 373, 374, 376, 389, 392, 394, 395, 396, 407

Sanalı: Zəngəzur qəzasında mövcud olmuş azərbaycanlı kəndi. 94

Sankt-Peterburq: bax. Peterburq.

Sarablı, Hüseyinqulu (yaxud Hüseyinqulu Sarabski; 1879-1945): Azərbaycan aktyoru. Azərbaycan Cümhuriyyətinin mədəni həyatında fəal iştirak edən Sarablının, Azərbaycan teatrının, eləcə də musiqisinin inkişafında misilsiz xidmətləri olmuşdur. 181, 248, 422

“Saray”: 1917-1918-ci illərdə Astraxanda nəşr edilmiş tatar qəzeti.

Sariqo, Mark İvanoviç: nəqliyyat müfəttişi. 226

Sart, sartlar: Orta Asiyada yaşayan bir əhali qrupu. 21

Sayad: Azərbaycanın Xaçmaz rayonu

ərazisində kənd. 121

Sazonov, Sergey Dmitriyeviç (1860-1927): Rusiyanın diplomati. Bir sıra ölkələrdə səfir kimi işləmiş, 1910-1916-cı illərdə Xarici İşlər naziri olmuşdur. Rusiyanın cənubunda Xüsusi Şura Hökumətinin tərkibində yer almışdır. Mühacirətdə ölmüşdür. 28, 302

Sentrokaspi Hökuməti 64

Serb, serblər 174, 391

Serbiya 28, 223

Serebryakov: Rusiyada Vətəndaş müharibəsi dövründə kabardin dəstələrinin komandiri olmuşdur. 222

Seredina-Buda: Ukraynanın Sumı vilayətində şəhər. 242

“Sergey”: gəmi. 61

Serov, Vasili Vasilyeviç: Azərbaycan Cümhuriyyəti Dəmiryolları İdarəsində mühasibə şöbəsinin müdiri olmuşdur. 231

“Seryoja”: gəmi 61

Sesil, Robert [Robert Cecil; 1864-1958]: Britaniyanın ictimai-siyasi xadimi. Millətlər İttifaqının ideoloqlarından biri olmuşdur. Millətlər İttifaqının həyata keçirilməsindəki xidmətlərinə görə 1937-ci ildə Nobel Sülh mükafatına layiq görülmüşdür. 166

Sevastopol: Krım yarımadasının cənub-qərbində, Qara dəniz sahilində liman şəhəri. 57, 166, 223, 323

Seyidzadə, Bədrəddin (1882-1945): Azərbaycan şairi. 290

“Səadət” cəmiyyəti 187, 267, 293, 307

“Səadət” məktəbi (“Səadət” Bakı ruhani məktəbi): “Səadət” Bakı Müsəlman ruhani cəmiyyəti tərəfindən 1908-ci ildə Bakıda açılan məktəb. 224, 268, 293

Sədan: Azərbaycanın Siyəzən rayonu ərazisində kənd. 122

Sədi Şirazi: XIII əsrdə yaşamış fars şairi.

52

Sədulla Məhəmmədkərim oğlu: Quba qəzasının Həbib kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

“Səfa”: XX əsrin əvvəllərində Bakı açılmış maarif cəmiyyəti; teatr şöbəsi və truppası da var idi. 91

Səfər bəy Əli oğlu: Quba qəzasının Piral kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Səfəraliyev, Ağa 80

Səfərov, S.: Quba qəzasının Ləgər kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Səfikürdski, Aslan bəy (1881-1937): Azərbaycanın dövlət xadimi. Zaqafqaziya Seyminin, Azərbaycan Milli Şurasının və Azərbaycan Parlamentinin üzvü olmuş, 3-cü hökumət kabinetində Poçt-Teleqraf və Əmək naziri, 4-cü kabinetdə Ədliyyə və Əmək naziri vəzifələrini tutmuşdur. 133, 134, 187, 237, 263, 404, 405, 408, 434

Səhiyyə naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 248, 294, 315

Səhiyyə Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 175, 225, 247, 425, 434

Səlim Sirri (Tarcan; 1874-1957): Türkiyənin siyasi xadimi və bədən tərbiyəsi ustası. 200

“Səməd Ağa”: gəmi 61

Sənaye və Ticarət İttifaqı (Bakı) 62, 63

Sərkərli: Azərbaycanın Xaçmaz rayonu ərazisində kənd. 122, 130

Səttar Eldar oğlu: Quba qəzasının Sədan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Səyyah: bax. Qasımzadə, Hacı Səlim Səyyah.

Sxakaya, Qriqori İvanoviç: Gürcü Milli Şurasından Azərbaycan Parlamentinə seçilmişdir. 80, 133, 188, 272, 277, 459

Sığnaq: bax. Siqnax.

Sibir, Sibiryə 29, 291, 295, 299, 371, 474

Sidorov, Mixail Konstantinoviç (1823-1887): Rus iş adamı, tacir, qızı mədəncisi, eyni zamanda səyyah, tədqiqatçı və yazıçı idi. 156

Siqnax (yaxud Siqnaxi; Sığnaq): Gürcüstanın cənub-şərqində, Kaxeti diyarında şəhər. 231, 353

Sisyanovski (Tsitsyanovski): Bakıda küçə; indiki Təbriz Xəlilbəyli küçəsi. 19, 41, 63, 105, 160, 183, 205, 227, 250, 315, 360, 381, 401, 423, 445, 466

Siyəzən: Azərbaycan Cümhuriyyətinin Quba qəzasının kəndi olmuşdur; hal-hazırda Siyəzən rayonu ərazisində şəhər. 124

Skoropadski, Pavel Petroviç (1873-1945): Rusiya və Ukraynanın hərbi-siyasi xadimi, general-leytenant. Rus ordusunun zabiti kimi Rus-yapon müharibəsində və Birinci Dünya müharibəsində iştirak etmişdir. 1917-ci il inqilabından sonra Ukrayna Mərkəzi Radasının hakimiyyətini qəbul etmiş, 27 aprel 1918-ci ildə bütün Ukraynanın getmanı, yəni Ukrayna Dövlətinin (İkinci Getmanlıq) başçısı seçilmiş və 14 dekabr 1918-ci il tarixinə qədər bu vəzifəni tutmuşdur. Getmanlıq rejiminin aradan qaldırılmasından sonra Almaniyaya mühacirətə getmişdir. 28, 30, 345, 489

Slav-Rus Cəmiyyəti 192, 284, 285

Soçi 180, 181, 314

“Sokol”: Bakıda kitab mağazası; Nikolayevski (indiki İstiqlaliyyət) küçəsində yerləşmişdir. 41

Sokolov 372

Sokolova, V. A.: müəllimə. 298

Solkin, Andrey Fyodoroviç (1895-1937): Türkünstan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının Yollar naziri, Türkünstan

Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin həmsədri, Türkünstan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin sədri kimi vəzifələr tutmuşdur. 1936-cı ildə həbs edilmiş və 1937-ci ildə güllələnmişdir. 10, 21

Solovoyov: Qusar qəsəbəsinin rus əhalisinin nümayəndəsi olmuşdur. 125

Soltanmurad Hacı Əbdürrəhim oğlu: Quba qəzasının Söhüb kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 119, 120

Sona Şahməhəmməd qızı: Dövlətli kənd sakini. 190

Sonnino, Sidney [Sidney Sonnino; 1847-1922]: İtaliyanın siyasi xadimi. 1906-cı ildə və 1909-1910-cu illərdə Baş nazir olmuşdur. 1914-1919-cu illərdə Xarici İşlər naziri idi. 157

Sosial-Demokrat Fəhlə Partiyası (Rusiya): Rusiya İmperiyasında, 1898-ci ildə təsis edilən siyasi partiya. Birinci qurultayı (təsis qurultayı) Minskədə baş tutmuşdur. 20

Sosial-demokratlar 4, 262, 263, 303, 372, 376, 395, 398, 449, 453

Sosial Təminat naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 464

Sosial Təminat Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 34, 45, 138, 158, 223, 418

Sosialist, sosialistlər 6, 11, 16, 23, 37, 38, 48, 49, 133, 134, 140, 143, 187, 211, 212, 220, 232, 233, 237, 238, 239, 240, 259, 263, 270, 285, 298, 299, 300, 344, 345, 364, 375, 376, 386, 388, 389, 407, 408, 410, 426, 451, 455, 459

Sosialist inqilabçılar 16, 23, 24, 25, 37, 38, 49, 59, 60, 64, 169, 270, 299, 453

Sosialist İnqilabçılar Partiyası (Azərbaycan) 83, 102, 127, 169, 178, 440, 486

Sosialist İnqilabçılar Partiyası (yaxud eserlər) [Партия социалистов-революционеров]: Rusiyada 1902-1923-cü illərdə fəaliyyət göstərən siyasi partiya. 5,

320

Sovet Hökuməti (Rusiya) 10

“Soyuz”: gəmi. 101

Söhüb: Qubanın kəndi. 119, 120, 129

Spartak İttifaqı [Spartakusbund]: 1916-1918-ci illərdə Almaniyada fəaliyyət göstərən marksist təşkilat. Ümumdünya proletar inqilabı tərəfdarı idi. Təsisçiləri arasında Roza Lüksemburq, Karl Libknext və başqaları yer alırdı. 220, 303

Srvandzyan, Hamazasp (1873-1921): “Daşnaksutyun” partiyasının liderlərindən, erməni qatil və terrorist. Türkiyənin Van şəhərində anadan olmuşdur. Gəncə, Şuşa, Quba, Bakı və başqa yerlərdə dinc Azərbaycanlı əhaliyə divan tutmuş, minlərlə dinc sakini qətl etmişdir. Bolşeviklər tərəfindən İrəvanda həbs edilmiş, həbsxanada öldürülmüşdür. 14

Starı poçtovı: Bakıda küçə; indiki Süleyman Tağızadə küçəsi. 272, 486

Stepanov, Vasili Aleksandroviç (1872-1920): Rusiyanın siyasi xadimi. Rusiya Dövlət Dumasının, Konstitusion-Demokratik Partiyanın (Kadet partiyası) üzvü olmuşdur. 29

Steven, Aleksandr Aleksandroviç (1879-1920): Rusiyanın siyasi xadimi. İkinci Krım Regional Hökumətində Ərzaq, Ticarət və Sənaye naziri olmuş, eyni zamanda Rəhbərlik və Nəqliyyat nazirinin səlahiyyətlərini icra etmişdir. 136

Stokholm: İsveçin paytaxtı. 135, 265, 273, 474, 489

Sulkeviç, Süleyman bəy (Məmməd bəy Sulkeviç; Matvey Aleksandroviç Sulkeviç; 1865-1920): Rusiyanın, Krımın və Azərbaycanın hərbi xadimi. Mənşəcə tatarlıdır. Rus ordusunda xidmət etmiş, Krımda yaradılan Krım-Tatar Hökumətinin sədri olmuş, bu hökumətin Denikin tərəfindən aradan qaldırılmasından sonra

Azərbaycana gəlmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Ordusunun Baş qərargah rəisi olmuş, milli ordu quruculuğuna böyük töhfə vermişdir. Cümhuriyyətin süqutundan sonra güllələnmişdir. 135, 136

Sultan ağa Cavanşir: Qarabağ mülkədarlarından Əsəd ağanın oğlu. Hoğa kəndinə erməni quldurlarının hücumu zamanı ailəsi ilə birgə qətl edilmişdir. 464

Sultanov: Əmlak nazirinin müavini olmuşdur. 35

Sultanov, Cəmil 94

Sultanov, Əliabbas 310

Sultanov, Xosrov bəy (1879-1943): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi və hərbi xadimi. Azərbaycanın İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlardan biri olan Xosrov bəy Sultanov Cümhuriyyət dövründə Hərbiyyə naziri, Kənd Təsərrüfatı naziri, Qarabağ general-qubernatoru kimi vəzifələr daşımışdır. Sovet işğalından sonra mühacirət etmişdir. 90

Sultanov, Rüstəm: mühəndis; Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurasının üzvü. 266

Sultanov, Rza bəy: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 42, 104, 161, 309, 316, 359, 401, 444, 488

Sumı: Ukraynanın Sumı vilayətinin inzibati mərkəzi olan şəhər. 242

Suraxanı; Suraxanı dairəsi: Bakının rayonu (Cümhuriyyət dövrü). 61, 77, 78, 84, 85, 96, 102, 103, 115, 138, 182, 187, 195, 247, 329, 451, 486, 487

Suraxanı; Suraxanski: Bakıda küçə; indiki Dilarə Əliyeva küçəsi. 89, 104

Suvorin, Boris Alekseyeviç (1879-1940): Rus yazıçı və publisisti. 73

Süleyman: yəhudilik və xristianlıq inanışında hökmdar, islam inanışında isə

həm peyğəmbər, həm də hökmdar olan həzrəti Süleyman həm Qərb, həm də Şərq folklor və ədəbiyyatında müdriklik, güc, iqtidar və zənginlik rəmzi kimi işlədilir. 76, 87

Sülh Konfransı, Ümumdünya Sülh Konfransı 6, 7, 8, 9, 82, 92, 110, 112, 119, 135, 157, 158, 166, 210, 213, 235, 240, 241, 242, 265, 271, 290, 302, 319, 324, 325, 341, 342, 345, 354, 372, 391, 406, 429, 430, 436, 448, 452, 453, 454, 474, 476, 484, 485, 489

Süleymanov, Hüseynbala 139

“Svenska Daqbladet” [Svenska Dagbladet]: 1884-cü ildən etibarən Stokholmda nəşr edilən gündəlik İsveç qəzet. 188

“Svyataya Nina” məktəbi (Bakı): bax. “Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Bakı).

“Svyataya Nina” məktəbi (Gəncə): bax. “Müqəddəs Nina” qız məktəbi (Gəncə).

Svyatoy Krest: Rusiyanın Stavropol diyarındakı Budyonnovsk şəhəri 1921-ci ilə qədər bu adı daşımışdır. 167, 184

Ş. R.: “Azərbaycan” qəzetindəki imzalardan biri. Şəfi bəy Rüstəmbəyliyə məxsusdur. Bax. Rüstəmbəyli, Şəfi bəy.

Şahtaxtinski, Həmid bəy (1880-1944): Azərbaycan Cümhuriyyətinin dövlət xadimi. Hüquq təhsili almış, maarif və məhkəmə sistemində işləmişdir. Maarif nazirinin müavini, Maarif naziri, Parlamentin üzvü olmuşdur. Repressiyaya məruz qalmış, sürgündə ölmüşdür. 307, 327

Şaxovskoy, Leonti Alekseyeviç (1859-1918): Qvardiya polkovniki. Pyatıqorskda bolşeviklər tərəfindən edam edilmişdir. 43

Şaxovskoy, Vladimir Alekseyeviç (1863-1918): Qvardiya polkovniki. Pyatıqorskda bolşeviklər tərəfindən edam edilmişdir. 43

Şaxovskoylar: General Aleksey İvanoviçin oğulları Leonti və Vladimir. Ayrıca bax: Şaxovskoy, Leonti Alekseyeviç; Şaxovskoy, Vladimir Alekseyeviç. 30, 43
 Şamaxı (şəhər) 3, 24, 26, 52, 173, 305, 331, 332, 379, 380, 421, 481
 Şamaxı küçəsi: Bakıda küçə; indiki Cəfər Cabbarlı küçəsi. 105, 160, 183, 206, 227, 249, 315, 338, 359
 Şamaxı qəzası (uyezdi) 118, 128, 178, 269
 Şamaxı yolu (Bakı) 20, 42, 63, 99, 104, 161
 Şamaxılı 421
 Şamaxinka: bax. Şamaxı yolu (Bakı).
 Şamil Qurban oğlu: Quba qəzasının Söhüb kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 119, 120
 Şamovlu: Zəngəzur qəzasında mövcud olmuş azərbaycanlı kəndi. 94
 Şardinye: Qafqazda fəaliyyət göstərmiş fransız polkovniki. 168, 244, 357
 Şəfibəyov: Quba həbsxanasının müdiri olmuşdur. 122
 Şexter, Z. A.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş diş həkimi. 19, 42, 63, 105, 161, 183, 205, 227, 249, 315, 338, 360, 381, 401, 422, 444, 466
 Şerbaçev 30
 Şeremetyev, Sergey Alekseyeviç (1836-1896): Rusiyanın hərbi xadimi. 1890-1896-cı illərdə Qafqaz Hərbi Dairəsinin komandanı (Qafqaz canişini) olmuşdur. 74, 86
 Şerman, M. Q.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş tibb işçisi, mama. 161, 183, 249, 316, 360, 423, 466
 Şeyxülislam (Zaqafqaziya) 178, 231, 267, 307, 308, 471, 472, 473
 Şeyxülislamov, Əkbər ağa (1891-1961): Azərbaycan Cümhuriyyətinin Əkinçilik və Əmək naziri, “Hümmət” parti-

yasının üzvü, Parlamentdə Sosialistlər Fraksiyasının üzvü olmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmışdır. 133, 187, 238, 239, 240, 263, 388, 459
 Şəki 50, 51, 84, 103, 118, 119, 126, 138, 179, 182, 223, 224, 269, 304, 305, 312, 313, 330, 379
 Şəki xanlığı 79
 Şəmsəddin Yusif oğlu: Quba qəzasının Xudat kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 124
 Şərifov, Əliheydər 89
 Şərifov, Məhəmməd Həsən 89
 Şərifov, Səftər 89
 Şərifzadə, Hacıbaba (yaxud Hacıbaba Şərifov; 1895-1920): Azərbaycanın teatr aktyoru və rejissoru. 181
 Şərq 115, 116, 174, 177, 352, 354
 “Şərq məcmuəsi”: İstanbulda nəşr olunan jurnal. 325
 Şixəlibəyov, Asəf 80
 Şixəliyev, Ağahüseyn 180
 Şixlinski 119
 Şibayev, Sidor Martinoviç (1825-1883): Rus taciri və sənayeçisi. Rusiyanın, eləcə də dünyanın ilk neft sənayeçilərindən biri olmuşdur. 1878-ci ildə Bakıya gəlmiş, burada neft sənayesinə sərmayə qoymuşdur. 156
 “Şibayev” istehlak cəmiyyəti: Bakıda, neft sənayeçisi Sidor Şibayevə (1825-1883) və varislərinə məxsus olan istehlak cəmiyyəti. 196
 Şimakovski: Azərbaycan Cümhuriyyəti Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində dəftərxana müdiri olmuşdur. 90
 Şimali Azərbaycan 51, 95
 Şimali Qafqaz 137, 146, 151, 398
 “Şimali Qafqaz”: neft şirkəti. 196
 Şimali Qafqaz Cümhuriyyəti 37, 136, 235, 263

Şimali Qafqaz və Dağıstan Dağlılarının İttifaqı: bax. Dağlılar Respublikası.

Şişə: bax. Şuşa.

Şklovskaya, S. L.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 19, 42, 63, 104, 161, 249, 316, 360, 401, 444, 488

Şkuro, Andrey Qriqoryeviç (1887-1947): Rusiyanın hərbi xadimi, general-leytenant. Kuban kazaklarındandır. Birinci Dünya müharibəsində və Rusiyada aVətəndaş müharibəsində iştirak etmişdir. 1920-ci ildə mühacirətə getmişdir. İkinci Dünya müharibəsində Hitler Almaniyası ilə əməkdaşlıq etmişdir. İngilislər tərəfindən tutularaq SSRİ-yə təhvil verilmiş və Moskvada edam edilmişdir. 30 Şpitalski 90

Şteyn, F. S.: Bakıda fəaliyyət göstərmiş həkim. 19, 41, 63, 104

Ştern 15, 418, 441

Ştutqart [Stuttgart]: Almaniya şəhər, ölkənin mühüm sənaye mərkəzlərindən biri. 157

Şuberski, E. P.: Rusiyanın dövlət xadimi, mühəndis. Rusiyanın cənubunda Xüsusi Şura Hökumətinin Nəqliyyat və Rabitə naziri vəzifəsini tutmuşdur. 29

Şulaveri: bax. Şüləver.

Şulgin, Vasili Vitalyeviç (1878-1976): Rusiyanın siyasi və ictimai xadimi. Ağqvardiyaçılar hərəkatının ideoloqlarından biri olmuşdur. 240, 241

Şults 11

Şura qoşunu: bax. Qırmızı ordu.

Şuşa 81, 84, 94, 103, 118, 165, 182, 189, 190, 266, 305, 311, 312, 364, 365, 366, 367, 379, 389, 404, 420, 421, 463, 464

Şükür Musa oğlu: Quba qəzasının Mucuc kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 120

Şüləver (yaxud Şulaveri): Gürcüstanın

cənubunda, Kvemo-Kartli diyarında kənd. 1925-ci ildə adı dəyişdirilərək Şaumyani olmuşdur.

“T. L.”: qəzet. 12, 30

Tağamir: Zəngəzur qəzasında (indiki Meğri rayonunda) kənd. 190

Tağiyev, A. İ. 62

Tağiyev, Hənifə 329

Tağiyev, Zeynalabdin: Azərbaycanlı miyonçu və xeyriyyəçi. 195, 270, 308,

Tağiyev fabriki (toxuculuq fabriki) 17, 19, 36, 22, 247, 270, 309 330, 441, 487

Tağiyev, Mirhüseyn 309

Tağiyev, Zeynal (yaxud Ağa Zeynal): Azərbaycanın siyasi xadimi. “İttihad” partiyasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. 80, 134

Tağiyevin evi: Qorçakovski (indiki Hacı Zeynalabdin Tağiyev) küçəsində mülk. 63, 85, 444

Tağiyevin qızlar məktəbi (Bakı Müsəlman qızlar məktəbi; İmperatriça Aleksandra rus-müsəlman qız məktəbi) Qafqazda müsəlman qızlar məktəbi. 1901-ci ildə açılmışdır. 100, 267

“Taqeblatt”: qəzet 10

Talabı: Quba rayonunun kəndi. 121, 130

Tanzətap (yaxud Tənəzətap): Zəngəzur qəzasının kəndi; indiki Gorus rayonundadır. 94

“Taraz” (“Dəb”): XIX əsrin axırlarında Tiflisdə erməni dilində nəşr olunan jurnal; “Axpur” jurnalının həftəlik əlavəsi idi. 12, 21

Tarcan, Səlim Sirri: bax. Səlim Sirri.

Tarqovı (yaxud Torqovı): Bakıda küçə; indiki Nizami küçəsi. 19, 39, 41, 63, 85, 104, 227, 359, 381, 401, 422, 444, 466, 488

Tatar, tatarlar 113, 471

Tatar, tatarlar (Kırım): bax. Kırım

tatarları

“Tayms” [The Times]: Britaniyada 1785-ci ildən etibarən nəşr edilən gündəlik qəzet. 29

Tazəşəhər: Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin bəzi mənbə-lərdəki adı. Bax. Krasnovodsk.

Təğüt: Zəngəzur qəzasında (indiki Meğri rayonunda) kənd. 190

Telefonni küçəsi: Hal-hazırda Bakı şəhərinin mərkəzində, Nəsimi rayonunda yerləşən 28 May küçəsinin köhnə adı. Keçmişdə Telefonni - Vağzalni - Romanovski - 28 Aprel küçəsi adlarını daşımışdır. 294

Terek: Şimali Qafqazda, Rusiya Federasiyası və Gürcüstan ərazilərində çay. 82

Terek Hökuməti 184

Tereşşenki: Ukraynanın Poltava vilayətində kənd. 242

Tersk 37, 137, 141, 167, 168, 184, 222, 325, 326

Tersk kazakları (yaxud Terek kazakları): Rusiyada, Şimali Qafqazda yaşayan kazaklar. Yaşadıqları ərazi Rusiya imperiyası dövründə Tersk vilayəti adlanmışdır. 37, 81, 167, 168, 191, 291, 357

Tersk ordusu 167, 168

Tey: Zəngəzur qəzasında (indiki Meğri rayonunda) kənd. 190

Teymurxaşura: İndiki Buynaksk şəhəri. Rusiya Federasiyasının tərkibində Dağıstan Respublikası Buynaksk rayonunun inzibati mərkəzi. Əsası XIX əsrdə qoyulan şəhərin adı 1922-ci ildə dəyişdirilərək Buynaksk olmuşdur. 37, 203

Təbriz 52, 480

“Təbriz”: Bakıda mehmanxana; indiki İstiqlaliyyət küçəsində Sabir bağının yerində yerləşmişdir. 36

Tənzətap: bax. Tanzətap.

Tərtər 165, 189

Ticarət və Sənaye naziri (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 226, 227, 290, 434

Ticarət və Sənaye naziri (Dağlılar Respublikası) 476

Ticarət və Sənaye naziri (Rusiya) 28, 29

Ticarət və Sənaye Nazirliyi (Azərbaycan Cümhuriyyəti) 19, 178, 203, 226, 290, 397, 419, 441, 485

Tiflis (şəhər) 2, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 18, 37, 72, 73, 74, 81, 86, 92, 101, 118, 168, 175, 179, 180, 192, 203, 204, 209, 226, 244, 314, 323, 325, 346, 353, 364, 374, 375, 384, 386, 389, 390, 394, 395, 396, 397, 402, 406, 408, 409, 410, 411, 418, 424, 435, 441, 445, 460, 471, 472, 473, 477, 478

Tiflis Konfransı 257, 407

Tiflis quberniyası 175, 272, 393

Tiflis Universiteti 102

“Tiflisski listok”: Tiflisdə nəşr edilən gündəlik qəzet. Birinci nömrəsi 1886-cı ildə çıxmışdır. 21, 40, 43, 204

Tiqranyan, Sirakan Tatesoviç (1875-1947): Ermənistanın siyasi xadimi. Daşnaksutyun partiyasının üzvü. Rusiya imperiyası II Dövlət Dumasının deputatı olmuşdur. 1918-ci ilin noyabrından 1919-cu ilin aprelinə qədər Ermənistan Respublikasının Xarici İşlər naziri vəzifəsini tutmuşdur. Sonrakı dövrdə Maarif naziri, Maarif və Mədəniyyət naziri olmuşdur. 1938-ci ildə həbs edilmiş, sürgündə ölmüşdür. 86

Tirol [Tirol]: Avstriyanın qərbində federal ərazi; tarixi Tirol torpaqlarının Avstriya hissəsi. Tirol 1805-ci ildə Bavariyaya birləşdirilmiş, qısa müddət sonra yenə Avstriyanın idarəsi altına keçmişdir. 157

Titov, Aleksandr Andreyeviç (1878-1961): Rusiyanın siyasi xadimi; kimyaçı.

Moskva Universitetində dərslər demişdir. Xalqçı Sosialistlər Partiyasının qurucularından olmuşdur. 1920-ci ildən müharibəyə qədər yaşamışdır. 134

Tofiq Fikrət (1867-1915): məşhur türk şairi. Türkiyənin ədəbiyyat və incəsənətinə böyük təsiri olan “Sərvəti-fünun” (“Fənnlərin sərvəti”) jurnalının baş redaktoru olmuşdur. 34

Tomson, Vilyam Montqomeri [William Montgomerie Thomson; 1877-1963]: Britaniya generalı. Bakının general-qubernatoru olmuşdur. 13, 14, 15, 17, 32, 49, 50, 62, 93, 127, 146, 165, 214, 221, 225, 226, 256, 291, 311, 312, 319, 327, 334, 335, 357, 366, 367, 368, 425, 426, 448, 449, 451

Topçubaşov, Ələkbər 470

Topçubaşov, Əlimərdan bəy (1863-1934): Azərbaycanın siyasi xadimi; Azərbaycan Cümhuriyyətinin banilərindən biri. Tiflisdə anadan olmuş, Peterburq Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Rusiya müsəlmanlarının təşkilatlanmasında və siyasi həyatında müstəsna xidmətləri olmuşdur. Rusiya Dövlət Dumasının üzvü, Dumada Müsəlman fraksiyasının sədri, “Kaspi” qəzetinin redaktoru olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin sədri, Azərbaycan Hökumətində portfelsiz nazir və Xarici İşlər naziri vəzifələrini tutmuş, Azərbaycan Cümhuriyyətinin Fövqəladə elçisi və səlahiyyətli naziri kimi İstanbulla əməkdaşlıq etmişdir. Paris Sülh konfransına göndərilən Azərbaycan nümayəndə heyətinin sədri idi. Cümhuriyyətin süqutundan sonra mühacirətdə qalmış, siyasi fəaliyyətini davam etdirmişdir. Parisdə vəfat etmişdir. 132

Topçubaşova, Sara 226

Torqovı: bax. Tarqovı.

“Tribuna”: qəzet. 191

Tuğut: Zəngəzur qəzasında mövcud olmuş azərbaycanlı kəndi. 94

Tumanyans: Şəki Erməni Milli Komitəsinin sədri olmuşdur. 126

Türk, türklər, türklük, türkcülük 6, 9, 24, 26, 30, 31, 32, 37, 43, 49, 50, 51, 62, 64, 65, 69, 70, 71, 76, 86, 94, 95, 97, 98, 106, 110, 111, 117, 119, 120, 121, 125, 131, 133, 143, 146, 148, 152, 153, 165, 169, 171, 174, 180, 187, 213, 219, 156, 158, 211, 212, 261, 264, 266, 268, 275, 276, 281, 285, 287, 291, 298, 300, 311, 312, 314, 321, 322, 325, 329, 331, 347, 353, 365, 366, 375, 384, 431, 434, 437, 441, 442, 446, 451, 463, 464, 465, 466, 478, 480

Türk-Azərbaycan dili 9

Türk-Azərbaycan milləti 49

Türk-Azərbaycan Ordusu, Türk-Azərbaycan Orduları 60

Türk dənizi 51

Türk dili, türkcə 1, 3, 23, 34, 45, 52, 63, 95, 96, 224, 238, 239, 250, 268, 272, 287, 298, 301, 303, 307, 309, 315, 317, 322, 359, 400, 417, 463, 478

Türk Ocağı cəmiyyəti (Azərbaycan) 15, 37, 62, 83, 102, 103, 178, 333, 334

Türk Ordusu; Türkiyə Komandanlığı (yaxud Baş Komandanlıq; Mərkəz Komandanlığı); Türk əsgəri (ayrıca bax: Qafqaz İslam Ordusu) 2, 20, 37, 45, 58, 62, 67, 165, 269, 303, 330

Türk-tatar dili 113

Türk Texnikləri Cəmiyyəti 463

Türk Tələbələri Cəmiyyəti 268

Türkdilli xalqlar 21

Türkiyə 53, 64, 69, 70, 71, 92, 93, 106, 148, 149, 165, 166, 223, 229, 262, 266, 267, 279, 281, 310, 325, 326, 333, 354, 365, 385, 386, 388, 411, 460, 461

Türkiyə Ermənistanı 310
 Türkiyə Hökuməti; Osmanlı Hökuməti
 31, 93, 106
 Türkmanlar 481
 Türkmən, türkmənlər 97
 Türkmənabad: bax. Cərcə.
 Türkmənbaşı (şəhər): bax. Kras-
 novodsk.
 Türkmənçay sülh müqaviləsi: Qacar
 Dövləti ilə Rusiya İmperiyası arasında 10
 fevral 1828-ci ildə imzalanan və 1826-
 1828-ci illər Rusiya-İran müharibəsini
 yekunlaşdıran müqavilə. Təbriz yaxın-
 lığındakı Türkmənçay kəndində imzalan-
 mışdır. 485
 Türkmənistan 295
 Türküstan 10, 21, 213, 280, 292, 326,
 441
 Türküstan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi:
 Türküstan Muxtar Sovet Sosialist Res-
 publikasının (1918-1924) icraedici orqanı.
 10, 21
 Türlük və Məabir Nəzarəti: bax.
 Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi.
 Ufa: Rusiyada şəhər; müasir dövrdə
 Başqırdıstan Respublikasının paytaxtı. 5,
 14, 20, 299, 320
 Ufa Hökuməti 13, 16, 20, 38, 193, 299,
 450
 Uğurlu əfəndi: Bakıda çörəkbişirmə
 müəssisələrinə nəzarət etmişdir. 39
 Ukrayna 12, 13, 28, 29, 30, 43, 128,
 134, 136, 137, 138, 166, 201, 220, 221,
 240, 241, 243, 250, 280, 290, 314, 398,
 474
 Ukrayna getmanı 28, 30, 138, 220,
 242, 474, 489
 Ukrayna Hökuməti 12, 28, 345
 Ukrayna Xalq Respublikası: Rusiyada
 Müvəqqəti Hökumətin devrilməsindən
 sonra, 1917-ci ilin noyabrında Rusiya ilə
 federativ əlaqədə olan bir dövlət kimi elan

edilmiş, 1918-ci ilin yanvarında isə
 müstəqilliyini elan etmişdir. 1918-ci ilin
 aprelində getmanlıq rejimi Ukrayna Xalq
 Respublikasını ləğv etmişdir. Getmanlıq
 rejiminin devrilməsindən sonra, 1918-ci
 ilin dekabrında Ukrayna Xalq Respublikası
 yenidən təsis edilmiş və 1920-ci ilin
 noyabrında Qırmızı ordu tərəfindən işğal
 edilənə qədər faktiki olaraq varlığını
 sürdürmüşdür. 138, 229, 361, 474, 489

Ukrayna Xalq Respublikası Direkto-
 riyası: Ukrayna Xalq Respublikasının ali
 hakimiyyət orqanı. Ukrayna Getmanlığının
 yerini tutmuş, 14 noyabr 1918 – 10
 noyabr 1920 tarixlərində fəaliyyətdə
 olmuşdur. 30

Ukrayna Radası 429

Ukrayna Teleqraf Agentliyi 29, 92

Ukraynalı, ukraynalılar 134, 166, 261,
 478

Umanski: Bakı Müvəqqəti İcraiyyə
 Komitəsinin üzvü. 297

“Ural-Kaspi”: neft şirkəti. 196

Uralski: Rusiyada şəhərli qəsəbə;
 Sverdlovsk vilayəti ərazisindədir. 371

Uzaq Şərq 58, 371

Üçgün: Quba rayonunun kəndi. 123

Üçüncü Qızlar gimnaziyası (Bakı) 292,
 298

Ümumrusiya Əksinqilab və Sabotajla
 Mübarizə Fövqəladə Komissiyası: Sovet
 Hökumətinin təhlükəsizlik qurumu. 1917-
 ci ilin dekabrında yaradılmış, 1922-ci ilin
 fevralında ləğv edilmişdir. “Qırmızı ter-
 ror”u həyata keçirən əsas qurum ol-
 muşdur. 141

Ümumrusiya Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi [ВЦИК: Всероссийский централь-
 ный исполнительный комитет]:
 1917-1918-ci illərdə Sovet Rusiyasının ali
 hökumət qurumu. Qanunverici, idarəetmə və nəzarət funksiyalarını öz əlində

toplamışdı. 220

Ümumrusiya Müvəqqəti Hökuməti (yaxud Ufa Direktoriyası; Omsk Direktoriyası): Rusiyada ali hakimiyyət orqanı. 23 sentyabr 1918-ci ildə Ufa Dövlət Yığıncağında təşkil olunmuş, 18 noyabr 1918-ci ildə baş tutan Omsk çevrilişiyə ləğv edilmişdir. 28, 112, 193, 299, 302, 320, 326

Ümumrusiya Təsisçilər Məclisi (yaxud Ümumrusiya Məclisi-Müəssisəsi) 38, 82, 112, 145, 211, 282

Vahab Zərgər 139

Vaxlamov: Bakıda silahla adam yaraladığı üçün güllələnmişdir. 269

Vaynşteyn, R. 62

“Veçerneye vremya”: 1911-1917-ci illərdə Peterburqda nəşr edilən qəzet. Əsası Aleksey Sergeyeviç Suvorin tərəfindən qoyulmuşdur. Aleksey Suvorinin oğlu Boris Suvorin daha sonra Cənubi Rusiyada (1918-1920-ci illərdə) və Parisdə (1924-1925-ci illərdə) eyniadlı qəzeti nəşr etmişdir. 73

Velikorossiya: Rusiyanın nüvəsini təşkil edən qədim rus knyazlıqlarının ərazisini (Şimal-şərqi Rusiyanı) ifadə edən siyasi-coğrafi temrin. 355

“Ventyor”: gəmi. 61

“Vera”: barja. 101

Vermişev, Xristofor Avvakumoviç (yaxud Vermişyants; 1863-1933): erməni ictimai xadimi. Tiflis Bələdiyyə İdarəsində bir sıra vəzifələr tutmuşdur. Bakıda rus dilində nəşr olunan “Baku” qəzetinin redaktoru olmuşdur. 73

Versal: Fransada şəhər. 135, 157

Vəkilov, Fəris 118

Vəkilov, İbrahim ağa (1853-1934): Rusiyanın və Azərbaycanın hərbi xadimi, general-mayor; topoqrafiya mütəxəssisi. Azərbaycan Milli Şurasının üzvü, Gəncənin

general-qubernatoru olmuşdur. 118, 129, 406

Vəkilov, Mustafa ağa Məmməd ağa oğlu (1899-1943): Azərbaycan Cümhuriyyətinin Tiflisdəki nümayəndəliyində çalışmış, Parlamentin qərarı ilə ali təhsil almaq üçün xaricə göndərilmiş, Sarbonna Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Sovet dövründə repressiyaya məruz qalmış, sürgündə vəfat etmişdir. 418

Vəkilov, Rəhim bəy (1898-1934): Azərbaycan Cümhuriyyətinin siyasi xadimi. Azərbaycan Milli Şurasının və Parlamentin üzvü olmuşdur. Sovet rejiminin təqibləri üzündən intihar etmişdir. 132

Vəli: bax. Vəlizadə, Əbülfət.

Vəlibəyov, Cəmsid 190

Vəliyev, Cavad 143

Vəliyev, Əbülfət: bax. Vəlizadə, Əbülfət.

Vəlizadə, Əbülfət Məmmədhəsən oğlu (1871-1918): Azərbaycan aktyoru. Rejissor kimi də fəaliyyət göstərmişdir. 58, 59

Vəzirov: Krım tatarlarından. 135

Vəzirov, Bəhram bəy (1857-1921): Azərbaycan Cümhuriyyətinin ictimai-siyasi xadimi; hüquqşünas. Cəbrayıl qəzasından Azərbaycan Parlamentinə üzv seçilmişdir. Eyni zamanda şair olan Bəhram bəy, “Fədai” təxəllüsü ilə şeir yazmışdır. Sovet dövründə həbs edilmiş, həbsxanada ölmüşdür. 50

Vəzirov, Cəmil 94

Vəzirov, Zeynal bəy (1854-1933): Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinin üzvü olmuşdur. 133

Vıborq: Baltik dənizində Rusiyaya məxsus liman şəhəri. Fin körfəzinin şimal-şərq hissəsində yerləşən Vıborq körfəzinin sahilindədir. 156

Viktoriya vazğzalı [London Victoria sta-

tion]: Londonda dəmiryolu vağzalı. 9

Vilhelm II (Wilhelm II, 1859-1941): Almaniya imperatoru, 1888-1918-ci illərdə hakimiyyətdə olmuşdur. 43, 76, 134, 135, 157, 163, 184, 221, 229, 354, 372, 382

Vilson, Vudro (Woodrow Wilson; 1856-1924): ABŞ-ın 28-ci prezidenti (1913-1921). I Dünya müharibəsinə son qoymaq üçün sülh müqaviləsi layihəsini (Vilson prinsiplərini) işləyib hazırlamışdır. 14, 57, 69, 92, 156, 157, 166, 213, 220, 234, 240, 324, 345, 354, 361, 408, 450, 453,

Vinaver, Maksim Moiseyeviç (1863-1926): rus hüquqşünası və siyasi xadim. Kadet partiyasının liderlərindən biri. İkinci Krım Regional Hökumətində Xarici İşlər naziri olmuşdur. 135, 136, 223

Vinniçenko, Vladimir Kirilloviç (1880-1951): Ukraynanın ictimai-siyasi xadimi. Ukrayna Xalq Respublikası Direktoriyasının rəhbərlərindən olmuşdur. 30

Vinoqradov, Mixail: Slav-Rus Cəmiyyəti üzvü. Azərbaycan Parlamentinə üzv seçilmişdir. 280, 284, 388

Vladıqafqaz: Rusiya Federasiyasının tərkibində, Şimalı Qafqazın mərkəzində şəhər. 11, 165, 225, 326

“Vladimir”: gəmi 61

Vladivostok 29, 391

Vonsoviç, Stanislav Aleksandroviç (1888-1937): Polyak Milli Komitəsindən Azərbaycan Cümhuriyyəti Parlamentinə seçilmişdir. Sovet dövründə repressiyaya məruz qalmışdır. 80, 133, 188, 278, 459

Vorojba: Ukraynanın Sumı vilayətində şəhər. 242

Voronej: Rusiyanın Voronej vilayətinin inzibati mərkəzi olan şəhər. 10, 290, 345, 371

Voronov 489

Vorontsov-Daşkov, İllarion İvanoviç

(1837-1916): Rusiyanın dövlət xadimi. 1905-1915-ci illərdə Qafqaz canişini olmuşdur. Ermənilərə xüsusi rəğbəti ilə seçilmişdir. 75, 86, 471

Vorontsovska: Ermənistanın şimalında, Loru vilayətində şəhər; indiki Taşir şəhəri. 349, 374,

Vorontsovski: Bakıda küçə; bugünkü İslam Səfərli küçəsi. 1, 16, 19, 23, 41, 42, 45, 63, 105, 160, 162, 183, 205, 227, 228, 249, 315, 337, 338, 359, 360, 381, 401, 422, 444, 466, 488

Vürtemberq [Württemberg]: Almaniya İmperiyası tərkibində krallıq. 157, 163

Vyana 10, 93, 189, 191

Yaqut əl-Həməvi (? - 1229): Müsəlman tarixçi və coğrafiyaşünas alimi, səyyah. 95

Yalta 135

Yapon, yaponiyalı 29, 58, 475

Yaponiya 29, 58, 474, 475, 489

Yasab: Qusar rayonunun kəndi. 123

Yassı [laşi]: Rumıniyanın şimal-şərqində şəhər. 92, 134, 140, 166, 242, 243, 354, 475,

Yassı müşavirəsi (Yassı görüşü; Yassı konfransı): Rusiyanın bəzi ictimai-siyasi xadimləri ilə Antanta ölkələri nümayəndələrinin 16-23 noyabr 1918-ci ildə Rumıniyanın Yassı şəhərində baş tutan görüşü. Görüşdə Rusiya tərəfindən Sovet hakimiyyətini qəbul etməyən müxtəlif təşkilatların üzvləri, eləcə də İngiltərə, ABŞ, Fransa və İtaliyanın Rumıniyadakı diplomatik nümayəndələri iştirak etmişdilər. 1914-cü il sərhədləri daxilində (Polşa istisna olmaqla) “vahid və bölünməz Rusiyanın” bərpası, Antanta ölkələrinin aqvardiyaçılar hərəkatına hərbi dəstəyi bu görüşün əsas gündəm maddələrini təşkil etmişdir. 243, 250, 354, 475, 489

“Yedinaya Rossiya”: Bakı Rus Milli Şurasının gündəlik qəzeti. 1918-1919-cu

illərdə Bakıda nəşr olunmuşdur. 82, 167, 192, 229, 232, 335, 449, 451, 485

“Yedinstvo”: Rusiyada 1914-1918-ci illərdə fəaliyyətdə olmuş sosial-demokrat təşkilatı. Georgi Plexanov tərəfindən yaradılmışdı. 16, 136, 270

Yegnazarov: Bakıda silahlı soyğun üstündə edam edilmişdir. 269

Yekaterinburq: Rusiyanın Sverdlovsk vilayətində şəhər. 391

Yekaterinenfeld: Gürcüstanda indiki Bolnisi şəhəri. 1918-ci ildə Borçalı qəzasının kəndi olmuşdur. 373, 393, 409

Yekaterinodar: Rusiyanın cənub-qərbində, Kuban çayının sahilində şəhər; indiki Krasnodar şəhəri 1920-ci ilə qədər Yekaterinodar adlanmışdır. 10, 28, 29, 30, 134, 136, 137, 241, 299, 302

Yekaterinoslav 30, 220

Yelenendorf: Azərbaycanda şəhər; indiki Göygöl şəhəri. 1819-cu ildə alman kolonistləri tərəfindən salınmışdır. 1938-ci ildən 2008-ci ilə qədər Xanlar adını daşımışdır. 18

Yelizaveta Gabriele [Elisabeth Gabriele in Bayern; 1876-1965]: 1909-1934-cü illərdə Belçika kralı olan I Albertin həyat yoldaşı. 184

Yelizavetqrad (yaxud Yelisavetqrad): Ukraynanın mərkəzi hissəsində şəhər; Kirovoqrad vilayətinin inzibati mərkəzi. 1924-cü ilə qədər Yelizavetqrad adlanan şəhərin adı bir neçə dəfə dəyişdirilmişdir və hal-hazırda Kropivnitski adını daşıyır. 242

Yelizavetpol: bax. Gəncə.

Yels 11

Yeluseyski: Şəkinin Bələdiyyə rəisi. 118

Yermolovsk (yaxud Yermolovskaya): Rusiya Federasiyasının tərkibində Çeçenistan Respublikasının Qroznı rayonunda indiki Alxan-Qala kəndi. 1922-ci

ilə qədər Yermolovskaya stansiyası adlanırdı. 222

Yesinov: Qusarda meşə təsərrüfatında işləmişdir. 123

Yessentuki: Rusiyanın Stavropol diyarında kurort şəhəri. 30

Yevanqulov, Xristofor: Sosialist İnqilabçılar Partiyasının Bakı komitəsinin sədri. 64, 73

Yəhudi, yəhudilik 36, 57, 80, 93, 125, 126, 133, 188, 191, 215, 279, 280, 284

Yəhudi Milli Şurası (İstanbul) 93

Yuxarı Vartanazor: Zəngəzur qəzasının kəndi. 190

Yunis bəy Səfər oğlu: Quba qəzasının Avaran kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 123

Yurdsevər, Əbdülvahab Məmmədzadə (yaxud Məhəmmədzadə; 1898-1976): publisist və siyasi xadim; Azərbaycan milli istiqlal hərəkatının fəal iştirakçısı. Siyasi və ədəbi fəaliyyətini mühacirətdə davam etdirmişdir. 100

Yusif İsmayıl oğlu: Quba qəzasının Hacixur kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Yusif Qoca oğlu 123

Yusifbəyli, Nəsim bəy (1881-1920): Azərbaycanın dövlət xadimi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularından biri. Odessa Universitetinin Hüquq fakültəsində təhsil almışdır. 1917-ci ildə Gəncədə Türk Ədəmi-Mərkəziyyət Partiyasını qurmuşdur. Zaqafqaziya Seyminin yaradılmasında yaxından iştirak etmiş, Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası Hökumətində Maarif naziri olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətində Maliyyə və Xalq Maarifi naziri, Xalq Maarifi və Dini Etiqad naziri, Daxili İşlər naziri və Baş Nazir vəzifələrini tutmuşdur. Cümhuriyyətin süqutundan sonra qətlə

yetirilmişdir. 1, 36, 130, 231, 298, 329, 379, 434, 470

Yusifzadə, Əli (1900-1937): Azərbaycanlı şair, publisist və mütəfəkkir. Şuşada doğulmuşdur. Cümhuriyyət Hökuməti tərəfindən xaricə təhsilə göndərilmişdir. 1937-ci ildə Sovet rejimi tərəfindən güllələnmişdir. 28, 116, 175, 201, 219

Zabaykal 29, 462

Zabıx (Zabux): İndiki Zabux kəndi, Azərbaycanın Laçın rayonu ərazisindədir. 94, 165, 312, 366

Zabrat 84, 85, 182, 194, 195

Zabux: bax. Zabıx.

Zakaspiysk Müvəqqəti Hökuməti: 1918-ci ilin ortalarında Aşqabadda fəhlə üsyanı nəticəsində qurulan eser-menşevik hökuməti. Hökumət sədri Fyodor Funtkov olmuşdur. 24, 299

Zaqafqaziya 71, 72, 76, 145, 148, 178, 185, 203, 223, 263, 343, 348, 351, 356, 375, 376, 386, 391, 402, 406, 408, 434, 436, 463, 471

Zaqafqaziya Dəmiryolları İdarəsi 194

Zaqafqaziya dəmiryolu: Tikintisində Poti-Tiflis dəmiryolu adıyla 1865-ci ildə başlanan və sonrakı illərdə xeyli genişləndirilən dəmiryolu xətti. 1

Zaqafqaziya Darülmüəllimini: bax. Qori Seminariyası.

Zaqafqaziya Konfransı: Qafqazdakı münaqişəli məsələləri sülh yoluyla həll etmək məqsədi ilə Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan və Dağlılar Respublikası nümayəndələri arasında 1918-1919-cu illərdə keçirilən konfranslar. 14, 323, 348, 349, 350, 361, 373, 375, 407, 437

Zaqafqaziya Seymi 145, 211, 265

Zaqatala 18, 21, 36, 128, 175, 204, 304, 305, 329, 352, 379, 441

Zaqatala ali-ibtidai məktəbi 298

Zaqreb [Zagreb]: Xorvatiyanın paytaxtı

və ən böyük şəhəri. 28

Zaporoj 221

Zarren [Zarren]: Belçikanın şimal-qərbində qəsəbə.

Zateryanni 73

Zdolbunov (yaxud Sdolbunov): Ukraynanın Rovno vilayətində şəhər. 242

Zeynal Özbək oğlu: Quba qəzasının Piral kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 122

Zeynallı, Hənəfi (1896-1937): Azərbaycanlı müəllim, yazıçı, tənqidçi və ədəbiyyatşünas. Bakıda anadan olmuşdur. İlk qələm təcrübələri Cümhuriyyətdən əvvəl çap edilmişdir. “Azərbaycan” qəzetində “M. Hənəfi”, “M. H.” imzaları Hənəfi Zeynallıya məxsusdur. Bolşevik işğalından sonra ədəbiyyatşünas kimi fəaliyyətini davam etdirmiş, xüsusilə Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatını tədqiq etmişdir. Eyni zamanda ictimai həyatda yaxından iştirak edən Zeynallı, represiya qurbanı olmuş, 1937-ci ildə Bakıda güllələnmişdir. 1957-ci ildə bəraət almışdır. 38

Zeynalov, Fətulla 203

Zəngəzur 3, 81, 94, 189, 190, 266, 310, 311, 321, 322, 323, 326, 327, 364, 365, 366, 367, 386, 387, 412, 437, 464

“Zərdüşt”: Xəzər dənizində gəmi. 188

Zərdüştlik, zərdüştilər 53, 77, 78, 79, 96

Zizik (yaxud Ziziq): Quba rayonunun kəndi. 123, 124

“Znamya truda”: qəzet. 25, 49, 61, 202, 204, 232, 239, 246, 270, 297, 336, 368, 375, 451

Zuyev 37

Zülfüqar Molla Şeyx Məhəmməd oğlu: Quba qəzasının Mirzəcan kəndində camaat nümayəndəsi olmuşdur. 121

Korrektor: Azad Aǵaoǵlu
Kitab üzlüyü və tərtib: Fikrət Məlikov

Çapa imzalanmışdır: 22.09.2021
Formatı: Kağız formatı: 16x24.5
Üzlük formatı: 17x25.5
1/2. H/n həcmi: 26 c.v
Səhifə sayı : 600
Kağızın çəkisi: 120 qr
Ofset çap üsulu. Sifariş 2611. Tiraj: 300

Hazır materiallar əsasında

mətbəəsində çap edilmişdir.

Şamil Əzizbəyov 154
Bakı, Azərbaycan, AZ1010
+994 50 245 05 89
main_prestige@mail.ru
www.prestigegroup.az

ISBN 978-9952-37-639-5

9 789952 376395

AZƏRBAYCAN

QƏZƏTİ

1918-1920

Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin bünövrəsinin qoyulduğu Cümhuriyyət illərində (1918-1920) nəşr edilən “Azərbaycan” qəzeti mətbuat tariximizdə müstəsna rol oynamışdır. Qəzetin səhifələrində dərc olunan rəsmi məlumatlar, yerli və xarici xəbərlər, dövrün qabaqcıl ziyahlarının məqalələri tariximizin bu zəngin səhifəsini əks etdirmək baxımından əvəzsizdir.

“Azərbaycan” qəzetinin ilk sayı 15 sentyabr 1918-ci ildə Gəncədə işıq üzü görmüş, 5-ci nömrədən etibarən qəzet Bakıda nəşr edilmişdir. Qəzetin sonuncu – 443-cü nömrəsi 28 aprel 1920-ci ildə çıxmışdır. “Azərbaycan”ın redaktorları Ceyhun bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli və Xəlil İbrahim olmuşlar.

Cümhuriyyət dövrünün canlı şahidi olan “Azərbaycan” qəzetinin tam külliyyatının ilk dəfə olaraq ərəb əlifbasından latın qrafikalı müasir Azərbaycan əlifbasına çevrilməsini və çoxcildlik nəşrini ADA Universiteti həyata keçirir.

III cild

(Dekabr 1918)

